

T.C.
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

İLKÖĞRETİM 6., 7. VE 8. SINIFLARDA İŞ EĞİTİMİ PROGRAMININ
MESLEKİ YÖNLENDİRME AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

İlkay SARIGÖL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA-2005

T.C.
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

İLKÖĞRETİM 6., 7. VE 8. SINIFLARDA İŞ EĞİTİMİ PROGRAMININ
MESLEKİ YÖNLENDİRME AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

İlkay SARIGÖL

DANIŞMAN: Prof. Dr. ADİL TÜRKOĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA-2005

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Bu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

.....
Başkan: Prof. Dr. Adil TÜRKOĞLU
(Danışman)

.....
Üye: Yrd. Doç. Dr. Mahinur COŞKUN

.....
Üye: Yrd. Doç. Dr. Ayten İFLAZOĞLU

ONAY

Yukarıdaki imzaların , adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

...../...../2005

Prof. Dr. Nihat KÜÇÜKSAVAŞ
Enstitü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ÖZET

İLKÖĞRETİM 6.,7. VE 8. SINIFLARDA İŞ EĞİTİMİ PROGRAMININ MESLEKİ YÖNLENDİRME AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

İlkay SARIGÖL

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Adil TÜRKOĞLU

Ağustos 2005, 131 Sayfa

Türk Milli Eğitim sistemine iş eğitimi kavramı 1930’lu yıllarından itibaren girmiş ve günümüze kadar bir çok aşamadan geçmiştir. Zaman içerisinde iş eğitimi kavramı önem kazanmış ancak alandaki kaynak sıkıntılarından ve eksikliklerden dolayı istenen eğitim kalitesine ulaşamamıştır.

Buradan yola çıkılarak bu araştırmada, ilköğretim okullarında görevli iş eğitimi öğretmenlerinin “programın mesleki yönlendirme boyutu ile ilgili görüşlerinin” alınması amaçlanmıştır. Mersin il merkez, Erdemli ve Tarsus ilçe merkezlerindeki görevli 120 iş eğitimi öğretmeni araştırmaya dahil edilmiş, gönderilen anketlere tam cevap veren 108 iş eğitimi öğretmenin görüşleri değerlendirmeye alınmıştır. İş eğitimi öğretmenlerinden 21’i ile yüz yüze görüşme yapılmış ve elde edilen bulgular değerlendirmeye alınmıştır. Anketten elde edilen bulguların değerlendirilmesinde yüzde ve frekans kullanılmış, görüşme bulguları ise içerik analizi kullanılarak sunulmuştur.

Araştırma bulguları ile; iş eğitimi programın mesleki yönlendirme açısından amaçlarına yeterli düzeyde ulaşmadığı ve iş eğitimi programının çağın teknolojik özelliklerini yansıtmadığı ortaya çıkmıştır. İş eğitimi öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda, iş eğitimi programının teknoloji eğitimi kavramına göre yeniden düzenlenmesine ihtiyaç duyulduğu, ayrıca programın meslekleri tanıtmaya işlevini de yerine getiremediği sonucuna ulaşılmıştır.

İş eğitimi alanı içerisine giren mesleki yönlendirme çalışmaları, alanda yapılan araştırma bulgularına göre yaş ve sınıf düzeyleri de dikkate alınarak mesleki yönlendirme ile ilgili yapılabilecek etkinlik örnekleri verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: İş Eğitimi, Teknoloji Eğitimi, Mesleki Eğitim, Temel Eğitim, Mesleki Olgunluk, Mesleki Yönelme

ABSTRACT

THE EVALUATION OF THE PROGRAMME ABOUT THE SCIENCE OF TECHNOLOGY EDUCATION BY THE VIEW OF OCCUPATIONAL DIVERSION IN THE 6., 7. AND 8TH GRADES PRIMARY SCHOOL

İlkay SARIGÖL

MA Thesis, Education Science Department

Supervisor: Prof. Dr. Adil TÜRKOĞLU

Agust 2005, 131 Pages

The concept of science of technology education has been involved into Turkish National Educational system since 1930's. It has had many different stages up to now. It has gained importance day by day but the expected quality of education couldn't be achieved because of the inefficient resources.

For this reason, we aimed to get the opinions of the technology teachers working at primary schools about career planning. 120 teachers of technical education, working in the centers of Mersin, Erdemli and Tarsus, were involved into this research but the opinions of 108 teachers answering the questionnaire fully were taken into consideration. 21 of them were interviewed face to face and the findings of this interview were added to the results of the research. In the evaluation of the findings obtained from the research, percentage and frequency are used and reviewing informations are presented by using indexical analysis.

With the research findings, the fact that the science of technology programme hasn't reached the targets completely by the view of the occupational direction and doesn't reflect the prais of our times is realized. In the view of the science of technology teachers' ideas, the fact that the science of technology programme is needed to be arranged again according to technology education and it doesn't carry out its functions of occupational advertisement are found out.

The examples of the activities about the studies of career planning taking part in the science of technology education were given by taking the age and class levels of the students into consideration.

Key Words: The Science Of Technology Education, Technology Education, Occupational Education, Basic Education, Occupational Advisory, , Occupational Diversion

ÖNSÖZ

İlköğretimin önemli hedeflerinden biride bireyi hayata hazırlayacak temel bilgi ve becerilerin kazandırılmasıdır. Bireyin hayata hazırlanması amacı iş eğitimi dersini gündeme getirmiştir. İş eğitimi dersi ile çevredeki iş alanlarının tanıtımı ve programın çevreye uyumunu sağlamaya çalışmaktadır. Cumhuriyetin ilanından sonra bu amaç doğrultusunda önemli gelişmeler olmasına karşın henüz, eğitim seviyemiz ve kalitemiz olması gereken düzeye erişebilmiş değildir. Eğitim ile ilgili araştırmalara ağırlık verilmesi ve araştırmaların sonuçlarının uygulamaya yansıtılması, eğitim kalitesinin artırılması için büyük önem taşımaktadır.

Tez danışmanlığımı üstlenerek bana yön veren danışmanım Prof. Dr. Adil TÜRKOĞLU'na, değerli vaktini bana ayıran Dr. Ayten İFLAZOĞLU'na ve Dr. Özlem KAF HASIRCI'ya, araştırmamın tüm aşamalarında desteklerini esirgemeyen meslektaşlarım rehberlik uzmanı öğretmen Şenay KALIN'a ve program geliştirme uzmanı Berna SERDAR'a, alan uzmanı hocalarım ve görüşlerini aldığım tüm meslektaşlarıma teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Tezin hazırlanması aşamasında manevi desteğini esirgemeyen eşim Ramazan SARIGÖL'e, bana her konuda yardımcı olan rehber öğretmen Ruşen YILDIZ'a, birlikte çalıştığım Cumhuriyet İ.Ö.O. mesai arkadaşlarıma ve beni yetiştiren aileme teşekkür etmeyi borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

Özet.....	iv
Abstract.....	vi
Önsöz.....	viii
İçindekiler.....	ix
Tablolar Listesi.....	xii
Ekler Listesi.....	xiv

BÖLÜM I

GİRİŞ.....	1
1.1. Problem.....	2
1.2. Araştırmanın Amacı.....	6
1.3. Araştırmanın Önemi.....	7
1.4. Sayıtlılar.....	8
1.5. Sınırlılıklar.....	8
1.6.Tanımlar.....	8

BÖLÜM II

KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	10
2.1. Tarihsel Gelişim.....	10
2.1.1. İş Eğitimi.....	10
2.1.1.1. Programın İşleyişi.....	18
2.1.1.2. Sınıflara Göre Modelin İşleyişi.....	18
2.1.2. Teknoloji Eğitimi.....	21
2.2. Teknoloji Eğitimi Başarısında Öğretmenin Rolü.....	24
2.3. Teknoloji Eğitiminde Sık Kullanılan Yöntemler.....	25
2.3.1. Proje Geliştirme.....	26
2.3.2. Bireysel ve Küçük Grup Çalışmaları.....	28
2.3.3. Öğretimi Ünite Etrafında Geliştirme.....	28
2.4. İlköğretimde Mesleki Gelişim	29
2.5. Meslekî Gelişim Görevleri ve Öğretmen Sorumlulukları.....	31
2.6. Meslekî Gelişim Sürecinde Gözönünde Bulundurulacak Temel İlkeler.....	33
2.7. Konu İle İlgili Araştırmalar.....	35

BÖLÜM III

YÖNTEM.....	41
3.1. Araştırmanın Modeli.....	41
3.2. Evren ve Örneklem.....	41
3.3. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması.....	44
3.4. Verilerin Analizi.....	45

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM.....	46
4.1. Görüşme Analizinden Elde Edilen Bulgular ve Yorum.....	46
4.2. Öğretmenlere İlişkin Kişisel Bilgiler	53
4.2.1. Cinsiyet ve Mezun Olunan Kurum İle İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	53
4.2.2. Cinsiyet ve Kıdem İle İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	54
4.2.3. Cinsiyet ve İş Eğitimi İle İlgili Hizmet İçi Eğitime Katılma Durumları İle İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	55
4.2.4. En Son Mezun Olunan Kurum ve İş Eğitimi İle İlgili Hizmet İçi Eğitime Katılma Durumları İle İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	56
4.2.5. Kıdem ve İş Eğitimi İle İlgili Hizmet İçi Eğitime Katılma Durumları İle İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	57
4.2.6. Cinsiyet ve Mesleki Yönlendirme İle İlgili Hizmet İçi Eğitime Katılma Durumları İle İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	58
4.2.7. En Son Mezun Olunan Kurum ve Mesleki Yönlendirme Konulu Hizmet İçi Eğitime Katılma Durumlarıyla İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	58
4.2.8. Kıdem ve Mesleki Yönlendirme Konulu Hizmet İçi Eğitime Katılma Durumlarıyla İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	59
4.3. İş Eğitimi Öğretmenlerinin İş Eğitimi Programının Mesleki Yönlendirme Açısından Amaçları İle İlgili Görüşlerine Yönelik Bulgu ve Yorumlar.....	61
4.4. İş Eğitimi Öğretmenlerinin İş Eğitimi Programının Mesleki Yönlendirme Açısından İçeriği İle İlgili Görüşlerine Yönelik Bulgu ve Yorumlar	63
4.5. İş Eğitimi Öğretmenlerinin İş Eğitimi Programının Mesleki Yönlendirme Açısından Öğrenme ve Öğretme Süreci İle İlgili Görüşlerine Yönelik Bulgu ve Yorumlar	65
4.6. İş Eğitimi Öğretmenlerinin İş Eğitimi Programının Mesleki Yönlendirme Açısından Ölçme ve Değerlendirme Boyutu İle İlgili Görüşlerine Yönelik Bulgu ve Yorumlar.....	69

4.7. İş Eğitimi Programının Hedeflerine Ulaşılabilmesi İçin Neler	
Yapılabileceğine İlişkin İş Eğitimi Öğretmenlerinin Önerileri.....	71

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	73
5.1. Sonuç.....	73
5.1. 1. İş Eğitimi Öğretmenlerinin Genel Bilgilerine İlişkin Sonuçlar.....	73
5.1.2. İş Eğitimi Öğretmenlerinin İş Eğitimi Programının Mesleki	
Yönlendirme Boyutu İle İlgili Görüşlerine İlişkin Sonuçlar.....	74
5.2. Öneriler.....	75
5.3. İleride Yapılacak Araştırmalara Öneriler.....	77
KAYNAKÇA.....	78
EKLER.....	84
ÖZGEÇMİŞ.....	131

TABLOLAR LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo 3.1: Öğretmenlerin Anketi Cevaplama Durumları.....	42
Tablo 3.2: Öğretmenlerin İlçelere Göre Anketi	
Cevaplama Oranları.....	43
Tablo 4.1: Öğretmenlerin İş Eğitimi Dersinde Kullandıkları Yöntemlere	
İlişkin Bulgular.....	49
Tablo 4.2: Öğretmenlerin Cinsiyet ve Mezun Oldukları Kurumlara	
Göre Dağılımı.....	53
Tablo 4.3: Öğretmenlerin Cinsiyet ve Kıdemlerine Göre Dağılımları.....	54
Tablo 4.4: Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre İş Eğitimi Dersi İle İlgili	
Hizmet İçi Eğitim Kurslarına Katılma Durumları.....	55
Tablo 4.5: Öğretmenlerin Eğitim Durumlarına Göre İş Eğitimi Dersi İle İlgili	
Hizmet İçi Eğitim Kurslarına Katılma Durumları.....	56
Tablo 4.6: Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre İş Eğitimi Dersi İle İlgili	
Hizmet İçi Eğitim Kurslarına Katılma Durumları.....	57
Tablo 4.7: Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Mesleki Yönlendirme İle İlgili	
Hizmet İçi Eğitim Kurslarına Katılma Durumları.....	58
Tablo 4.8: Eğitim Durumlarına Göre Meslek Yönlendirme İle İlgili	
Hizmet İçi Eğitim Kurslarına Katılma Durumları.....	59
Tablo 4.9: Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre Mesleki Yönlendirme İle İlgili	
Hizmet İçi Eğitim Kurslarına Katılma Durumları.....	60
Tablo 4.10: İş Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Yönlendirme Açısından İş Eğitimi	
Programının Amaçları İle İlgili Genel Görüşleri.....	61
Tablo 4.11: İş Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Yönlendirme Açısından İş	
Eğitimi Programını İçeriğine İlişkin Genel Görüşleri.....	63
Tablo 4.12: Öğretmenlerin İş Eğitimi Programının Öğretme ve Öğrenme	
Süreçlerine İlişkin Genel Görüşleri	66
Tablo 4.13: İş Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Yönlendirme Açısından İş Eğitimi	
Programının Ölçme ve Değerlendirmesine İlişkin Genel Görüşleri.....	69

EKLER LİSTESİ**Sayfa No**

Ek 1: Meslekî Rehberlik ve Yönelme Etkinlik Örnekleri.....	84
Ek 2: İlköğretim Okulları 6, 7, ve 8. Sınıf İş eğitimi Programının Mesleki Yönlendirme Açısından Değerlendirilmesine Yönelik Araştırma Anket Formu.....	121
Ek 3: Örnek Görüşme Formu.....	128
Ek 4: Resmi Yazışmalar.....	129

BÖLÜM I

GİRİŞ

Geleneksel eğitim anlayışı, uzun yıllar iş ve meslek eğitimi, eğitim sürecinin dışında tutmuştur. İşin bir eğitim aracı olarak Türk okullarına girmesi meşrutiyet dönemine rastlamaktadır. Okul taraftarları, işi; eğitimin bir aracı olarak görmüşlerdir. İş okulu akımında iş, yani el işi faaliyetleri, entellektüel faaliyetlerin bir tamamlayıcısı ve denge unsuru olarak eğitime katılmak istenirken, üretim okulu akımında ekonomik iş, hatta endüstriyel iş eğitime sokulmuştur.

Eğitimin gelişmesi için gerekli ortam cumhuriyetin ilk yıllarında oluşturulmuştur. Bu dönemde laik eğitime geçişle birlikte kuram ve uygulama arasında dengenin kurulmasına önem verilmesi iş eğitiminin genel eğitim programlarına daha etkili bir biçimde girmesi için çabaların artmasına neden olmuştur. İş eğitimine köy okulları, köy enstitüleri ve çeşitli ortaokul programlarında önemli bir yer verilmiş ancak aynı dönemlerdeki diğer okul programlarında sadece yeri korunabilmiş ve pek önemli sayılmamıştır (Külahçı, 1987, 157).

Sanayide, el emeği yerine makinaların kullanılmaya başlaması ile iş eğitiminde temel değişiklikler olmuştur. Bennet (1923) teknolojiye meydana gelen gelişmelerin sonucu olarak sanayi, endüstriyel süreç ve materyallerin dayandığı temel ilkeleri daha kapsamlı olarak bilen kişilere ihtiyaç gösterdiğini ileri sürerek iş eğitiminin, teknolojinin temel ilke ve kavramlarını içerecek biçimde düzenlenmesini önermiştir (Akt; Doğan, 1983, 3). Özellikle son çeyrek yüzyıldaki bilimsel çalışmalar birey ve toplum yaşamını dolaysız bir biçimde etkilemektedir. Bu nedenle, yaşadığımız çağı anlamanın yolu, öncelikle teknoloji ve onun boyutlarını anlamaktan geçmektedir. Zamanımızda ise teknoloji, kültürün ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Bu nedenle, herkes için temel eğitimin bir unsuru olarak programlarda yer alması gereği giderek yaygınlık kazanmıştır.

Bilim ve teknolojiye hızlı değişme ve gelişmeler, iş alanlarını ve iş hayatını da etkilemekte ve değişime zorlamaktadır. Kişinin bütün çalışma ve çabası, bir mesleğe

yönelmekle sonuçlanır. Bu, bir anlamda, başarılı eğitim etkinliklerinin hem bir ürünü hem de bir sonucudur (Binbaşıoğlu, 2000, 210). Değişmenin bedelini ödememek için değişimin külfetine katlanmak ve değişime ayak uydurmak kaçınılmaz olmuştur. Bilgi çağını yakalamak, bilgi teknoloji toplumu olmak için evrensel düşünen, ulusal davranan insanı yetiştirmek, insanımızın ve toplumumuzun rekabet gücünü sürekli arttırmak için eğitim sistemimizin her kademesini teknoloji eğitimiyle desteklemek zorundayız, çünkü; çağdaş dünya ile bütünleşmenin, ekonomik kalkınma yarışında rekabet gücünü arttırıp belirleyici ülke olabilmenin yolu; bilgi ve teknoloji üretmenin yanında, başta eğitim olmak üzere her sektörde yeni bilgileri ve uygun teknolojileri sadece kullanmaktan değil, onları üretmekten de geçmektedir (Alkan, 1998, 4-5). Dolayısıyla, teknolojiye sırt çevirip görmezlikten gelmek ya da onun tutsaklığına düşmemek için; onu tanıyan, geliştirip yönlendiren ve üreten insanlar yetiştirmek, çağdaş eğitimin birincil görevlerinden olmalıdır (Uluğ, 2000, 3).

İş eğitimi dersinin Türk Milli Eğitim Sisteminin içerisine girmesi uzun bir gelişim süreci sonucunda gerçekleşmiştir. Araştırmanın amacına ulaşabilmesi için iş eğitimi dersinin Türk Milli Eğitim Sistemine girişi, gelişimi ve bu günkü konumunu belirlemek gerekmektedir. Aşağıda iş eğitimi disiplininin Türk eğitim sistemi içindeki tarihsel gelişimi verilmiştir.

1.1. Problem

Bilim ve teknoloji çağımızda hızla gelişmektedir. Bilim ve teknolojiadaki gelişmeleri yakından izleyerek onlardan yararlanabilmek çağdaş toplum olmanın ön koşuludur ve toplumun bütününü ilgilendirir. XXI. yüzyıla girdiğimiz şu yıllarda bireyin teknolojiye yönelik donanım gereksiniminin her zamankinden daha çok önem kazanmış olduğunu söylemek gerekmektedir. Dolayısıyla; teknolojiye sırt çevirip görmezlikten gelmek ya da onun tutsaklığına düşmemek için; onu tanıyan geliştirip yönlendiren ve yaratan insanlar yetiştirmek çağdaş eğitimin birincil görevlerinden olmalıdır (Uluğ, 1998, 3). Bireyleri mal ve hizmet üretecek şekilde bilgilendirmek ve becerilerini geliştirmek gereğinin yanında farklı bir boyut olarak da insanın düşünsel yeteneklerini geliştirerek bilimsel gelişmelerin desteklenmesi yönünde eğitilmesi gerekmektedir (Turan, 1996, 1).

XXI. yüzyılda ülkelerin gelişmişlik kriteri yapılan ihracat tutarı, fiziksel üretim miktarı ve istihdam oranı değil, nitelikli teknolojik üretim ve yatırım tutarıdır. Bu nedenle yeni çağda ulusların ayakta kalabilmesi ancak beyinlerin teknolojik ilerlemelere ve çağın gereklerine ayak uydurabilecek şekilde geliştirilmesi ile mümkün olabilecektir. Bunun için halkın teknolojik gelişmeleri yakından takip etmesi, teknoloji ve bilişimle iç içe yaşaması gerekmektedir. Teknolojinin kanıksanması ve öneminin anlaşılması toplumun yönetim üzerindeki baskısını gelişim yönünde destekleyecek ve ilerleme için gerekli dinamiği oluşturacaktır. Özellikle ülkemiz gibi genç nüfus oranının çok yüksek olduğu toplumlar bu konuda gelişmiş olan ülkeler karşısında çok önemli avantajlara sahiptir.

Bireyleri yetiştirme sorumluluğunu üstlenmiş olan eğitim, çağın beklentilerinden etkilenmektedir. Bireyin yaşadığı ortamda normal gelişimini sağlaması ve ilerlemesi onun psikolojik, sosyal ve bedensel ihtiyaçlarının karşılamasına bağlıdır. Bireylerin her geçen gün artan bu ihtiyaçlarının karşılanmasının temelinde eğitim yatmaktadır (Yağmuroğlu, 1996, 1). Toplumun karmaşık yapısı içerisinde karşılaşacağı güçlüklerin üstesinden gelebilmesi için her bireyin eğitim alma hakkı vardır. İlköğretimin görevlerinden biri de bireyi yüksek öğretime hazırlamaktır. Yüksek öğretime geçişin çok sınırlı kaldığı ülkemizde ilköğretime düşen görevlerden bireyi yaşama hazırlamak işlevinin önemi göz önüne alınmalıdır. Bireyin yaşamını etkileyen teknolojik gelişmeler Doğan'ın (1997) da belirttiği gibi; teknoloji eğitiminin matematik, sosyal bilgiler, Türkçe gibi zorunlu dersler arasında yer alması zorunluluğunu da beraberinde getirmiştir. Bu amacın gerçekleştirilmesinde ilköğretim çağının büyük önemi vardır.

Sezgin (2000), eğitimin verimliliğini, bireye kazandırılacak davranışların gerçekçi biçimde tespit edilmesine, bu değişikliklerin gerçekleşmesi için uygun eğitim ortamının düzenlenmesine, öğrencide davranış değişikliğinin gerçekleştirilmesinde sistematik rehberlik yapılmasına, tasarlanan davranış değişikliklerinin ne ölçüde gerçekleştiğinin güvenilir biçimde kontrol edilmesine bağlamaktadır. Eğitimde kalite ve verimliliğin artmasında teknoloji eğitiminin önemli bir rolü olduğu düşünülmektedir. Bireyin topluma yaptığı en büyük katkılardan biri bilinçli olarak seçtiği meslek aracılığı ile olmaktadır. Birey ve toplum bakımından bu derece önemli olan meslek edinme kavramının ilk aşaması, ilköğretim düzeyinde başlamaktadır. Teknoloji eğitiminin, teknolojik kültür kazandırma, teknolojinin kullandığı süreç ve yöntemlerden haberdar

etme ve iş hayatındaki ana meslek gruplarını tanıtmaya gibi çok önemli işlevleri vardır.

İlköğretim, öğrencilerin temel beceriler kazandığı bir üst öğretime ve hayata hazırlandığı bir eğitimidir. Meslek seçimi sürecinin basamaklarından biri olan kendini doğru, ayrıntılı, ve gerçekçi olarak değerlendirmenin önemli bir basamağı ilköğretimde atılmaktadır. Bir meslek ve mesleğe hazırlayıcı eğitim programını seçme durumunda olan bir bireyin öncelikle kendi bedensel ve zihinsel yeteneklerinin ne olduğu hakkında bilgi sahibi olması gerekir. Kendi ilgi, yetenek, kişilik özelliklerini bilen bir birey kendisine açık olan meslek ve eğitim seçeneklerini görebilir ve geleceğine ilişkin kararları doğru bir biçimde değerlendirebilir. Meslek çeşitlerinin gereklerini yeterince öğrenme olanağı bulamayan bireyler, kendilerini meslekî gereklilikler yönünden değerlendirmede güçlükler yaşayacaklardır (Yeşilyaprak, 2004, 205-220).

İş eğitiminin, teknolojik kültür kazandırma, teknolojinin kullandığı süreç ve yöntemlerden haberdar etme ve iş hayatındaki ana meslek gruplarını tanıtmaya gibi önemli işlevleri vardır. İlköğretim düzeyinde yapılan iş eğitiminin genel amacı öğrencilerin iş hayatını bir bütün olarak tanımalarına fırsat vermek, bilinçli olarak meslek seçimlerine yardım etmek, günlük yaşamda kullanılan ve çeşitli meslek grupları için temel olan bazı becerileri kazandırmaktır. Farklı açılardan bakıldığında da teknoloji kendi başına yararlı, insanlığın hizmetinde ve hiçbir toplumsal veya bireysel zararı görülmeyecek bir olgu değildir. Teknolojinin zararlı değil; yararlı hale gelebilmesi, toplumların teknolojiyi nasıl, nerede ve kimin için kullanacakları yönünde verdikleri politik kararlarla belirlenir. Teknoloji ve sunduğu olanaklar toplumdaki herkesin kullanımına dönük bir yapılanmayla yaygınlaştırılmazsa, hem teknolojiye yapılan yatırımlar boşa gidecek hem de bu teknolojinin sunacağı olanaklardan beklentisi olan insanlar hayal kırıklığına uğrayacaklardır. Yalnızca hayal kırıklığına uğramakla kalmayacaklar, toplumda eşitsiz kaynak erişimi devam edeceğinden toplumsal eşitsizlikler ve bunların kaynağı olan toplumsal sorunlar da çözülemeyecek ve olduğu gibi sürecektir. Bu açıdan teknolojinin ülkenin eğitim sistemine dahil edilmesi ile ilgili verilecek kararlar tarihi ve toplumsal sonuçlar doğurabilecek türden kararlardır (Uluğ, 2000, 4).

İş eğitimi kavramı, Türk Milli Eğitim sistemine 1930'lu yıllarda girmiş, 1970'li yıllara kadar da büyük ölçüde mesleki eğitimden etkilenmiştir. 1970'li yıllarından

itibaren İş Eğitimi Milli Eğitim Şûralarında görüşülmeye başlanmış, temel eğitimin sekiz yıla çıkarılması ile öğrencilerin ilgi istidat ve kabiliyetlerini ortaya koyacak ve onlarda belli meslek ve becerilere karşı sevgi ve yönelme uyandıracak şekilde geliştirilmesi hedeflenmiştir. Ancak bu çalışmalar daha çok birer şûra kararı olarak kalmış, bu alandaki araştırmalar son yıllara kadar ihmal edilmiştir.

Yapılan araştırmalar incelendiğinde (Doğan ve Külahçı (1986), Taşdemir (1988), Erdoğan (1990), Kandıra (1993), Işıksoluğu (1993 ve 1997), Erbil (1994), gazi Üniversitesi (2000), EARGED (2000), Ankara MEM (2001), Aksel (2001)) gibi araştırmalarda iş eğitimi programının genel olarak amaçlarına ulaşip ulaşmadığı konusunda araştırma yapıldığı ancak özellikle iş eğitimi programının mesleki yönlendirme boyutu ile ilgili olarak herhangi bir araştırma yapılmadığı görülmüştür.

Yapılan gözlemler sonucunda iş eğitimi dersinin önemli hedeflerinden biri olan “öğrenciyi ilgi, yetenek ve kişilik özellikleri doğrultusunda bir mesleğe yöneltmenin” ihmal edildiği ve iş eğitimi öğretmenlerince bu görevin daha çok rehberlik servislerine devredildiğini, iş eğitimi derslerinin birer yıl sonu sergi hazırlama dersi olarak görüldüğü ve bu amaç doğrultusunda çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Bütün bu gerçeklerden dolayı, bu alanda gözlenen problemler ile ilgili durum saptaması yapılmaya gereksinim duyulmuştur.

Bu sonuçlardan hareket edilerek araştırmada çözümü aranan problem cümlesi şu şekilde ifade edilebilir: “İlköğretim 6., 7. ve 8. sınıflarda iş eğitimi programının mesleki yönlendirme açısından değerlendirilmesine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?”.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı ilköğretim okullarında uygulanmakta olan iş eğitimi programının mesleki yönlendirme açısından etkili olup olmadığına ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemektir.

Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

- 1- Mesleki yönlendirmeye ilişkin iş eğitimi programının;
 - a. Amaçlarına,
 - b. İçeriğine,
 - c. Öğretme öğrenme süreçlerine,
 - d. Değerlendirme öğelerine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
- 2- Cinsiyet değişkeni açısından mesleki yönlendirmeye ilişkin iş eğitimi programının,
 - a. Amaçlarına,
 - b. İçeriğine,
 - c. Öğrenme öğretme süreçlerine,
 - d. Değerlendirme öğelerine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
- 3- Eğitim düzeyi açısından mesleki yönlendirmeye ilişkin iş eğitimi programının,
 - a. Amaçlarına,
 - b. İçeriğine,
 - c. Öğrenme öğretme süreçlerine,
 - d. Değerlendirme öğelerine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
- 4- Kıdem değişkeni açısından mesleki yönlendirmeye ilişkin iş eğitimi programının,
 - a. Amaçlarına,
 - b. İçeriğine,
 - c. Öğrenme öğretme süreçlerine,
 - d. Değerlendirme öğelerine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
- 5- İş eğitimi dersi ile ilgili hizmet içi eğitime katılma değişkeni açısından mesleki yönlendirmeye ilişkin iş eğitimi programının,
 - a. Amaçlarına,
 - b. İçeriğine,
 - c. Öğrenme öğretme süreçlerine,
 - d. Değerlendirme öğelerine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
- 6- Mesleki Yönlendirme ile ilgili hizmet içi eğitime katılma değişkeni

açısından mesleki yönlendirmeye ilişkin iş eğitimi programının,

- a. Amaçlarına,
- b. İçeriğine,
- c. Öğrenme öğretme süreçlerine,
- d. Değerlendirme öğelerine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Gelişen bilim ve teknolojiye paralel olarak toplumsal kurumlar da kendisini yenilemeli ve çağa uyum sağlamalıdır. Eğitim kurumları insanları bu anlamda geliştiren ve yetiştiren bir kurum olarak gelişen teknolojiye bireyleri haberdar ederken aynı zamanda onları teknoloji okur yazarı haline getirebilmelidir. Bu açıdan bakıldığında ilköğretim kurumlarında çalışan iş eğitimi öğretmenlerimize ve iş eğitimi derslerine giren sınıf öğretmenlerimize büyük sorumluluklar düşmektedir.

Bir çok ülkede teknoloji eğitimi adıyla işlenen iş eğitimi dersi ilgili araştırma sonuçlarına göre ülkemizde hâlâ gerek dönerli sistem sebebiyle gerekse alanda yetişmiş öğretmenlerin azlığı ve gerekli işlik ve atölyelerin yetersizliği nedeniyle amaçlarına ulaşmakta güçlük çektiği tespit edilmiştir. Endüstrileşme sürecini yaşayan bir toplumda yer alan bireyler için gerekli olan temel davranışları kazandırmada teknoloji eğitimi, ilköğretim programının ana bileşenlerinden birisi olmak durumundadır. Sonuçta teknoloji eğitimi, bireyi içinde yaşadığı toplumun eriştiği bilgi ve beceri birikimine koşut temel yeterliliklerle donatırken; bu yolla, bir ölçüde de olsa bireyin çalışma yaşamını tanıma ve geleceğe ilişkin mesleki yönelimlerde bulunmasını sağlama işgörülerini de üstlenmektedir (Uluğ, 2000, 4). Eğitim, toplumun üretici gücünü ve verimini arttırarak bireylere, yetenek ve isteklerine göre yetişme olanakları sağlayan toplumsal adalet ve fırsat eşitliği ilkelerini gerçekleştiren en etkili araç olmak durumundadır (Şahinkesen, 1981, 6).

Bu araştırmanın iş eğitimi öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda iş eğitimi dersinin teknoloji eğitimi içeriğiyle geliştirilmesine katkı sağlamayı ve öğrencilerin mesleki ilgi ve yetenekleri doğrultusunda kendilerini tanıyabilecekleri /

değerlendirebilecekleri etkinlikleri belirlemeyi hedefleyerek alana önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. İlköğretimde bu alanda daha sonra yapılabilecek bilimsel araştırmalar için de bir ön çalışma niteliği taşıması bakımından ve iş eğitimi dersinin mesleki yönlendirmeye ilişkin hangi noktada olduğunu tespit etmemiz açısından önem taşımaktadır.

1.4. Sayıtlılar

Bu araştırmada öğretmenler anketi cevaplarken samimi davrandıkları ve öğretmen görüşlerinden hareketle iş eğitimi programının mesleki yönlendirme açısından değerlendirilebileceği varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

- 1- Bu araştırma 2004-2005 yılı Mersin merkez, Erdemli ve Tarsus İlçeleri merkez ilköğretim okullarında çalışan “İş eğitimi derslerine giren” öğretmenlerle sınırlıdır.
- 2- Araştırma bulguları ankete cevap veren öğretmenlerin programın öğelerine yönelik görüşleri ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Teknoloji: Endüstri faaliyetleri, materyal ve enerji kaynakları, taşıt ve iletişim biçimleri vb alanlara ilişkin eşya ve hizmetlerin üretimi ve gelişmesine doğrudan uygulanabilen bilimsel ve ampirik bilginin bütünü ya da organik bir bütünüdür (Varış, 1982, 95).

Teknoloji Eğitimi: Teknolojik kültür etrafında ve genel eğitim kavramı esas alınarak geliştirilmiş, belirli bir mesleğe yönelmemiş bir öğretim alanıdır (Doğan, 1982, 24).

İş Eğitimi: Genel eğitimin ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilen kuramsal bilgilerin işe dayalı eğitim ile bütünleştirildiği öğrencilerin yaparak yaşayarak eğitilmelerini esas alan pedagojik anlamda işin uygulandığı eğitim ortamlarıdır

(Tonguç, 1974, Akt; Doğan, 1983, 8)

Meslek: Meslek, ekonomik bir etkinlik olarak, insan yaşamının en az üçte birini kapsayacak bir zaman birimi içinde sürdürülen faaliyetleri içermektedir (Kuzgun, 2000, 126).

Mesleki olgunluk: Her bir mesleki gelişim basamağında karşılaşılan bir takım tipik ve gerekli problem çözme yaşantıları (mesleki gelişim görevleri) ile karşılaşmak, bir sonraki basamakta karşılaşılacak gelişim görevlerine hazır olabilmek için bu temel becerileri edinmektir (Bacanlı, 1995, 39).

İlgi: Bir kimsenin bir etkinliğe, kişiye ya da nesneye karşı kısıtlayıcı koşullar altında bile oldukça uzun süre devam eden bağlanma isteği ya da eğilimidir (Oğuzkan, 1993, 73).

Yetenek: Bir konu alanına ilişkin yetenek o konu alanında algılama, hatırd tutma, kavrama, kavramlar arasında ilişki kurma, bilinen ilkeleri yeni sorunların çözümünde kullanma, çözümleme, yeni bileşimlere ulaşma gibi glk ve karmaşıklık düzeyi farklı zihinsel beceriler bütünüdür (Kuzgun, 1997, 5).

Kişilik: Bireyin toplumsal çevresi içinde karşılaştığı ve edindiği izlenimlerle oluşturduğu davranış özelliğidir (Oğuzkan, 1993, 86).

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Tarihsel Gelişim

2.1.1. İş Eğitimi

Uzmanlar dünyada iş eğitiminin kesin olarak başladığı tarihi ve başladığı yeri saptamanın olanaklı olmadığını belirtmektedirler. Doğan (1983) iş eğitiminden teknoloji eğitimine geçiş sürecini şöyle aktarmıştır. İşin eğitim süreci içindeki öneminin anlaşılması ve kabul edilmesi uzun yılların geçmesini gerektirmiştir. Rousseau tarım ve el sanatlarının herkese öğretilmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Rousseau'nun bu fikri sonraki yıllarda Pestalozzi, Herbert ve Froebel gibi eğitimcileri de etkilemiştir. Bu eğitimciler eğitimde iş kavramının geliştirilmesinde öncü çalışmalar yapmışlardır. İş eğitiminin eğitim programlarına girmesinin başlıca nedeni birçok eğitimcinin el işlerinin de en az matematik ve yabancı dil kadar kültürün bir parçası olduğu fikrini ileri sürmeleridir.

IX. yüzyılda iş kavramının Avrupa ve Amerika'da yaygınlaştığı görülmektedir. Bazı girişimlerin sonucu olarak genel tarım, genel ev ekonomisi, genel ticaret ve teknik resim gibi derslerin programlara girdiği gözlenmektedir. IX. yüzyılın ikinci yarısında Rusya'da mühendis ve teknisyenleri eğitmek için teknik eğitim sistemi geliştirilmiştir. Çıraklık yönteminden farklı olarak iş kavramını sınıf içine getirmesi bakımından devrim niteliğindedir. Finlandiya'da 1866'da iş eğitimi dersi ilkokullarda zorunlu hale getirilmiştir. Amerika'da 1870'li yıllarda önceleri yüksek okullarda iş eğitimi dersi verilmiş daha sonra orta öğretim düzeyindeki eğitim programına girmiştir (Doğan, 1983, 2).

Özellikle Avrupa'da XVII ve XVIII. yüzyıllarda Rönesans hareketi ile ortaya çıkan toplumsal değişim, daha önce yalnızca belli sınıfların tekelinde bulunan eğitimde bir sistem değişikliği getirmiş ve belli bir zümreye ait olmanın ve üstünlük sağlamanın belirtisi olan güzel sanatlar, özellikle plastik sanatlar, felsefe vb. bazı disiplinler yanında

fiziksel bilimler de eğitim programlarına girmiştir. Endüstri devrimi, demokrasi kavramı, fiziksel ve davranış bilimlerindeki gelişmeler öğretim programlarına, mekanik sanatların, el sanatlarının ve teknik resim gibi konuların girmesini sağlamıştır (Ataünal, 1980, 14). XIX. yüzyılda iş kavramının Avrupa ve Amerika’da yaygınlaştığı izlenmektedir.

XX. yüzyılın başında ABD’de yeni eğitim programları (Pratik Eğitim, Pratik Sanatlar, Endüstriyel Sanatlar gibi) geliştirilmiştir. İş kavramının Amerika’da yayılmasını hızlandıran eğitimcilerden biri Woodward’dur. Önceleri iş eğitimi programı ağaç işleri, teknik resim ve metal işlerini içermektedir. Öğretim önceden planlanmış bir düzen içinde yürütülüyordu. Sanayide el emeği yerine makinelerin kullanılmaya başlaması ile iş eğitiminde temel değişiklikler olmuştur. Bennett 1923 yılında yazdığı kitapta el becerisi ve estetik kavramlar etrafında geliştirilen eğitimi büyük bir kayıp olarak nitelendirmektedir. Bennett iş eğitimi şu şekilde açıklamıştır: Teknolojide meydana gelen gelişmelerin sonucu olarak sanayi, endüstriyel süreç ve materyallerin dayandığı temel ilkeleri daha kapsamlı olarak bilen bireylere ihtiyaç olmaktadır. Bu bilgiler gerekli olduğu kadar babadan oğula, ustadan çırağa aktarılmamaktadır. İş eğitimi teknolojinin temel ilke ve kavramlarını içerecek şekilde düzenlenmelidir. Hangi alanların programın içeriğini oluşturması gerektiği sorusunu cevaplandırırken Bennett, içeriğin sanayinin incelenmesine dayalı olarak yapılmasını önermiştir (Akt; Doğan, 1983, 2-3).

Ülkemizde XVIII. yüzyıla gelinceye kadar eğitim kurumları, din esasına göre düzenlenmişti. 1838 yılında toplanan bir komisyon Meclis-i (Umur-ı) Nafia, din esasına dayalı eğitim sisteminin ülkenin tarım, ticaret ve sanayideki ihtiyaçlarını karşılamaktan uzak olduğunu ve yeni tür okullar kurulması gerektiğini önerdi. Bu tarihten sonra genel eğitim kurumları yanında meslek okullarının da açılmaya başlandığı izlenmektedir. Tanzimat döneminde açılan Rüştîye, İdadi ve Sultani gibi genel eğitim kurumlarında işin eğitsel bir değer olarak düşünülmediği görülmektedir. Genel eğitim ve mesleki eğitim veren kurumlar bir bütünlük içinde ele alınmamıştır. Genel eğitim kurumları Eğitim Bakanlığına bağlanırken, meslek okulları Islah-ı Sanayi komisyonunun yönetimine bırakılmıştır. Meşrutiyet döneminde bir eğitim aracı olarak işin okullara girmeye başlandığı izlenmektedir. Baltacıoğlu’nun belirttiğine göre iş eğitimi Frobel işleri şeklinde 1909’dan sonra Darulmuallimin’de “El İşi” adı altında okutulmaya

başlanmıştır (Akt; Doğan, 1984, 4).

Cumhuriyetin İlk yıllarında eğitimde kuram ve uygulama arasında uygun bir dengenin kurulmasına çalışılmış ve eğitimi geliştirmek amacıyla uzmanların görüşüne başvurulmuştur. 1924 yılında Milli Eğitim Bakanlığınca Türkiye’ye davet edilen John Dewey’ in hazırladığı raporda iş okulu kavramı kısmen de olsa ilköğretim programında yer almıştır. Bu programda özellikle resim ve el işi derslerine ilgi uyandırılması gereği vurgulanmıştır. Ancak alt yapı eksikliklerinden dolayı uygulamalarda başarılı olunamamıştır (Aksel, 2001, 9).

Türk eğitim sistemi içinde “İş Eğitimi” kavramının yer almasında Baltacıoğlu’nun önemli katkıları olmuştur. Baltacıoğlu’na göre okulun görevi bireyi hayata hazırlamak değil, hayatı yaşatmaktır. Kuram ve uygulama, genel ve mesleki eğitim bir bütündür. Okulun görevi bir meslek adamını tam olarak yetiştirmek değil, meslek adamı kişiliğine bir başlangıç vermektir (Yazıcıoğlu ve Karapınar, 1993, 20).

İş kavramının 1930’lu yıllarda genel eğitim programlarına girmesi için büyük çaba harcayan eğitimcilerden biri de Tonguç’tur. Tonguç ve diğer eğitimcilerin katkısı ile bu görüş büyük oranda köy enstitülerinde uygulama olanağı bulmuştur. Tonguç, iş eğitimi genel eğitimin ayrılmaz bir parçası olarak kabul etmektedir ve aynı zamanda genel eğitim ile mesleki eğitim arasında uçurum da olmaması gerektiğini belirtmektedir. Tonguç’a göre genel eğitimin yalnızca çok yönlü kuramsal bilgilerle kazanılabileceğini sanmak hem yanlış hem de zararlıdır. Genel bilgi ile meslek eğitime yardım etmek ve meslek aracılığı ile de genel eğitimi tamamlamak gerekmektedir (Akt; Doğan, 1983, 8).

İş eğitimi alanında 1936 ve 1948 yılları arasında köy okulları programları üzerinde çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Tarım ve teknik derslerin uygulamalarına yer verilirken iş eğitimi derslerine gereken önemin verilmediğini görmekteyiz. Ortaokul programları 1949 yılında yeniden gözden geçirildiğinde işin eğitimdeki eğitsel değeri takdir edilerek programlara haftada 4 saat olmak üzere iş bilgisi dersi konulmuştur. İş bilgisi dersi tarım, ticaret, el işleri, ev işleri gibi konuları içermektedir. Bu program 1970 yılına kadar yürürlükte kalmıştır. 1949 yılından sonra ortaokul düzeyinde yapılan iş eğitimi uygulamalarının büyük oranda mesleki eğitimden esinlendiği görülmektedir.

İş eğitimi kavramı, Talim ve Terbiye Kurulunun 22.10.1953 tarih ve 260 no’lu kararı ile açılan Muhtelif Gayeli ortaokullarda denenmiştir (Aksel, 2001, 10). Bu okullarda çok amaçlı programlar uygulanmıştır. İkinci ve üçüncü sınıflarda okutulan derslerin nitelikleri genel kol, teknik kol ve ev kadınlığı koluna bağlı olarak değişmektedir. Eğitimin vazgeçilmez geleneği haline gelen Milli Eğitim Şûralarında iş eğitimine ilişkin bazı kararlar ve öneriler yer almıştır.

VIII. Milli Eğitim Şûrasında (1970) konuya değinilerek ortaokulun görevi, öğrencilerin genel eğitimini sağlamak, ilgi, istidat ve kabiliyetlerini ortaya çıkarıp geliştirmek, bir üst öğrenim için bilgi ve beceriler kazandırmak, hayata atılacaklara başarı şartlarının esaslarını kavratmak şeklinde tanımlanmıştır (Şahinkesen, 1982, 285). VIII. Milli Eğitim Şûrasında dersler zorunlu ve seçmeli olarak iki grupta toplanmıştır. Daha önceki programlarda bağımsız olarak okutulan resim dersi, bu programda iş eğitimini içerecek şekilde resim iş haline gelmiştir. Böylece iş kavramı ile sanat kavramı bütünleşmiştir.

İş kavramının daha iyi anlaşılmasına ve yaygınlaşmasına katkıda bulunan diğer bir girişim de 1971-1972 öğretim yılında uygulanmaya başlanan temel eğitim programıdır. Milli Eğitim Reformu Stratejisi’nde ise “Temel eğitim sekiz yıla çıkartılarak program, öğrencilerin ilgi istidat ve kabiliyetlerini ortaya koyacak ve onlarda belli meslek ve becerilere karşı sevgi ve yönelme uyandıracak şekilde geliştirilecektir.” şeklinde yer almıştır. Milli Eğitim Reformu Stratejisinde belirlenen amaçlar 14.6.1973 tarihinde 1739 sayılı “Milli Eğitim Temel Kanunu” ile yürürlüğe girmiştir. Söz konusu amaçlar kanunun 23. maddesinde şu şekilde belirtilmiştir:

... geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek; ilgi istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata iş ve mesleklere hazırlamak.

IX. Milli Eğitim Şûrasında (1974) iş bilgisi derslerinin kapsamı genişletilmiş ve yerel olanaklara göre esneklikler getirilmiştir. Dersler ortak ve seçmeli olarak iki grupta toplanmıştır. Ortak dersler, öğrenciler için ortak olan genel kültürü veren ve her öğrencinin alması gereken dersler olarak tanımlanmıştır. Ortak dersler şu şekilde

belirlenmiştir; Türkçe, matematik, sosyal bilgiler, fen bilgisi, yabancı dil, sanat ve iş eğitimi, müzik, beden eğitimi ve ahlâk bilgisidir. VIII. Milli Eğitim Şûrasında resim-iş olarak yer alan dersin adı da bu şûrada sanat ve iş eğitimi olarak değiştirilmiştir.

1981 yılında toplanan X. Milli Eğitim Şûrası iş eğitimine ilişkin temel kavramların ve bazı genel becerilerin temel eğitimin dördüncü yılından itibaren vermeye başlamasını önermiştir. X. Milli Eğitim Şûrasında temel eğitimin amaçları arasında iş eğitimi ile ilgili görülen başlıca amaçlar şöyledir.

- Bireyin iş ve çalışma hayatına uyum sağlamasına yardım etmek.
- Bilim ve teknolojinin toplumsal ilerleme ve uygarlık alanındaki yerini kavramak.
- Öğrencileri bir çalışma alanına yöneltmek.
- İş hayatına kolayca uyum yapabilecek bilgi ve becerileri kazanmak
- İyi bir tüketici olmak.

222 Sayılı İlköğretim Kanunu ve X. Milli Eğitim Şûrası kararlarına dayalı olarak, 7.9.1991 tarih ve 171 Sayılı Talim Terbiye Kurulu Kararı ile ilköğretim okulları için “İş Eğitimi Programı” hazırlanmıştır. Bu program 1991-1992 öğretim yılından itibaren uygulamaya konulmuştur (Sevgi, 1993, 24).

İlköğretimin en önemli hedeflerinden biri de bireyi hayata hazırlayacak temel bilgi ve becerilerin kazandırılmasıdır. Bireyin hayata hazırlanması amacı iş eğitimi dersini gündeme getirmiştir. İş eğitimi dersi ile çevredeki iş alanlarının tanıtımı ve programın çevreye uyumunu sağlanmaya çalışılmaktadır. Öte yandan, anılan dersin kendine özgü bir program modeli de söz konusudur. Buna göre; paket ünitelerin seçiminde zaman-okul-çevre-öğrenci özelliklerinin dikkate alınması, ders saatlerinin haftalık programlarda bölünmeden kesintisiz biçimde yer alması gerekli donanım ve materyallerin devletçe karşılanması, öğrencilerin yirmişer kişilik gruplara bölünerek dersin dört alt alanı arasında öğretim yılı boyunca dönerli biçimde hareket etmelerinin sağlanması, ünitelerin işlenmesinde öğrenciler arasında cinsiyet ayrımı yapılmaması, etkinliklerin işliklerde ve uygulama alanlarında öğretmenlerin rehberlik ve gözetimi altında gerçekleşmesi program gereğidir (Uluğ, 2000, 5).

XV. Milli Eğitim Şûrasında (1996), İlköğretim ve Yönlendirme raporunun, öğretim programı ve öğretim yöntemlerine yönelik aşağıdaki önerileri, teknoloji eğitimi programının geliştirilmesinde yasal gerekçelerden birini oluşturmuştur (MEB, 1996, 105-107). Bu öneriler aşağıda belirtilmektedir.

Öğretim Programı ile İlgili Öneriler;

- Eğitim programının bilgi yükleme karakterli yapısının yerini, bilgiye ulaşma ve araştırma tekniklerinin kazanılmasına bırakmalıdır.
- İlköğretim okullarının programlarında, meslekleri tanıtıcı bilgilere yer verilmelidir. Teknoloji ve tasarım konuları da bunların arasında yer almalıdır.

Öğretim Yöntemleri ile İlgili Öneriler;

- Eğitim ortamında; sorumluluk paylaşmak, takım çalışması, alan önderliği üstlenme, öz eleştiri, kurumun eleştirisi, adaylık-seçim-oylama ile görev bölüşümü ve takibi gibi demokratik davranışları pekiştirici yaklaşım ve uygulamalar özendirilmelidir.
- Yaratıcılık ve ifade becerileri geliştirilmelidir.
- Eğitim-öğretim, öğretmen merkezli olmaktan çıkarılıp, öğrenci merkezli duruma getirilmelidir.

XVI. Milli Eğitim Şûrası (1999), teknoloji ve teknik eğitim odağında yürütülmüştür. Bu şurada teknoloji eğitimi ve mesleki yöneltme konuları ele alınmış, aşağıdaki tavsiye kararları programın geliştirilmesinde yasal birimi oluşturmuştur (MEB, 1999).

Teknoloji eğitimi ile ilgili öneriler;

- Genel eğitimi, teknolojik çevreden soyutlayan program anlayışı terk edilmiştir. Bunun yerine bireyin içinde yaşadığı teknolojik ortamı, teknolojinin boyut ve olanaklarını tanıyıp anlamasını sağlama yoluyla, bunlardan yararlanma güç ve yeteneklerini yükseltmesi temel alınmalı; ilköğretimden yüksek öğretime kadar eğitim sürecinin bütününde teknoloji eğitimine yer verilmelidir. Bireyin kendisini ve yeterliliklerini tanıma ve mesleki yöneliminde de bu eğitimin olanakları işe koşulmalıdır. Bu amaçla gerekli insan gücü (nitelikli teknoloji eğitimi öğretmeni) ve donanım altyapısı geliştirilmelidir.

- İlköğretimin amaçlarına ulaşabilmesi ve ortaöğretim sistemiyle gerekli bütünlüğün sağlanabilmesi için teknoloji eğitimi programlarının yaşama aktararak bunların etkin biçimde kullanılması büyük önem taşımaktadır. Bu programlar ilköğretim sürecinde olabildiğince ağırlığı artırılarak sürdürülmeli ve altınıflardan başlanılmalıdır. Son yıllarda ise öğrencilerin gerek toplum yaşamına gerekse daha ileri eğitim aşamalarına bilinçli yönelimlerini sağlamaya ilişkin olmalıdır. Bu bağlamda yürütülecek programlarda ortak amaç bir alanın gerektirdiği mesleki eğitimi vermek değil; aksine tüm meslek alanlarında geçerli olan teknoloji ve genel kültür öğelerini bir bütünlük içinde tanıtarak bireyleri; teknolojiyi bilen, tanıyan, uygulayan ve geliştiren insanlar olarak uyumlu ve etkin duruma getirmek olmalıdır.
- Ortaöğretim programları bilgi ve teknoloji çağının gereklerine uygun olarak tümüyle gözden geçirilmeli, bu konudaki çağdaş yönelimler dikkate alınmalıdır. Buna göre mesleki orta öğretimde yalnızca bir meslekte derinliğine beceri öğretimini temel alan geleneksel yaklaşım terk edilmelidir. Bunun yerine konuya; bilgi, teknoloji ve uygulama olmak üzere üç ana boyut açısından bakılarak, mesleki eğitimin başlangıç modülleri teknoloji eğitimi bağlamında ortak tabanlı yeterliliklerin geliştirilmesi temel olmalıdır.
- Teknoloji eğitimi programının kapsamı; endüstri, tarım, işletme, inşaat gibi insanlığın kullandığı tüm alanlardaki teknolojiler dikkate alınarak belirlenmeli, içeriğin seçiminde birden çok alanda uygulanan teknolojilerin ortak öğeleri dikkate alınmalıdır. Bu noktada, iletişim yeterliliği kazanma, yaratıcı ve yenilikçi düşünme, bilgiye ulaşmayı bilme, problem çözme, girişimcilik, insan ilişkileri gibi teknolojinin ortak bileşenleri olarak ortaya çıkan konular üzerinde de önemle durulmalıdır. Aynı bağlamda yaşamın çeşitli alanları için gerekli olan etkili zaman kullanımı, finansman yönetimi, araç-gereç ve diğer kaynakların kullanımı ve yönetimi gibi konularda teknoloji eğitimi kapsamı içinde düşünülmelidir.

Teknoloji eğitimi kapsamında yürütülen iş ve teknik eğitimi dersi için programda yer alan temel amaçlar aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (M.E.B, 2000, 1).

1. Teknolojinin insan hayatındaki önemini kavrayabilme.
2. Öğrencilerin günlük hayatta karşılaştıkları problemlere pratik çözümler getirebilme.

3. Kendi ilgi ve yeteneklerini tanıyabilme.
4. Yaratıcı gücünü kullanarak iş yapabilme.
5. İş yapmanın hazzını ve gururunu duyabilme.
6. İşi isteyerek ve zevkle yapabilme.
7. İşlerini arkadaşlarıyla işbirliği içinde yapabilme.
8. Öğrendiklerini günlük hayatında kullanabilme.
9. İş eğitimi dersi ile ilgili araç ve geçleri yerinde kullanabilme.
10. Malzeme ve zamanı ekonomik olarak kullanabilme.
11. Eldeki çeşitli kaynakları en iyi şekilde değerlendirebilme.
12. İş hayatı ve meslekleri tanıyabilme.
13. Çeşitli iş ve mesleklerin önemini kavrayabilme.

Bugün iş eğitimi, bugüne kadar geliştirilen yaklaşımlardan farklı olarak, teknoloji temeline dayalı olarak değiştirilmeye çalışılmaktadır. Bu açıdan teknoloji eğitimi ile iş eğitimi kavramları aynı anlamda kullanılmaktadır. Teknoloji eğitimi, bilimsel teknolojik ilkelerin anlaşılmasını ve uygulanmasını; ayrıca bugüne kadar ayrı ayrı ele alınan iş ve teknik eğitimi, tarım eğitimi, ticaret eğitimi ve ev ekonomisi eğitimi gibi uğraşı alanlarını içermektedir. İş eğitimi, İş-Teknik, Tarım, Ticaret ve Ev Ekonomisi alt dallarından (alanlarında) kuruludur. İlköğretim okulunun 4 ve 5. sınıfları ile 6. sınıfın birinci yarı yılında ortak üniteleri kapsayan program, 6. sınıf ikinci yarıyılından başlayarak 8. sınıf ikinci yarıyılına kadar paket ünitelerden oluşmakta; 8. sınıfın ikinci yarıyılında ise, proje çalışmalarına yer verilmektedir. 1991 yılında iş eğitimi dersi, ilköğretim okulunun 4. ve 5. sınıflarında haftada 4; 6, 7 ve 8. sınıflarında da haftada 6 saat olmak üzere uygulamaya konulmuştur. Ancak, 1994'te ikinci kademedeki 6 saatlik süre, okulların donanım ve alanda yetişmiş insan gücü yetersizlikleri öne sürülerek, haftada 3 saate, 1997'de ise 2 saate düşürülmüş, eylül 1998'de yeniden 3 saate yükseltilmiş, ancak bir süre sonra yeniden 2 saate indirilmiştir. Şuanda ilköğretim okullarımızın birinci ve ikinci kademelerinde iş eğitimi programı 2 saat olarak uygulanmaya devam etmektedir.

İş eğitimi programı ilköğretim okullarının 6, 7 ve 8. sınıflarında işleyiş düzeni ve ünite konuları aşağıdaki şekildedir.

2.1.1.1. Programın İşleyişi

İlköğretim okullarına iş eğitimi dersinin uygulanış ilkeleri ve sınıflara göre ünite dağılımı şöyledir.

- a. Her okulda Ev Ekonomisi, İş Teknik, Tarım, Ticaret alanlarında iş eğitimi yapılması esastır.
- b. Kız-Erkek öğrenci ayrımı yapılmayacaktır.
- c. Bir haftalık İş eğitimi ders saatleri, haftalık ders dağıtım programında kesintisiz olarak yer alacaktır.

İş eğitimi dersi 6, 7 ve 8. Sınıflarda farklı şekillerde işlenmektedir. Modelin işleyişi aşağıdaki gibidir.

2.1.1.2. Sınıflara Göre Modelin İşleyişi

Aşağıda iş eğitimi programının 6,7 ve 8. Sınıflarda uygulanış şekli ve üniteleri ile ilgi bilgiler verilmiştir.

a. 6. Sınıf Birinci Yarı Yıl;

6. sınıf birinci yarı yılda, 20 öğrenciyi geçmeyen dört grup meydana getirilerek, her grup farklı bir atölyeye giderek yarı yıl sonuna kadar programda belirtilen ortak üniteleri işleyecektir. Ortak üniteler şunlardır:

1. İnsanları Ekonomik Faaliyetleri + Tasarı ve Uygulama
2. Ürünlerin Hikayesi+ Tasarı ve Uygulama
3. Ulaştırma + Tasarı ve Uygulama
4. Kitle Haberleşimi + Tasarı ve Uygulama
5. Gezelim Görelim+ Tasarı ve Uygulama

b. 6. Sınıf İkinci Yarı Yıl, 7. Sınıf Bir ve İkinci Yarı Yıl, 8. Sınıf Birinci ve İkinci Yarı Yıl;

Programda bu dört yarı yıl için, dört alanda paket üniteler belirlenmiştir.

İş ve Teknik Paket Üniteleri

1. Enerji Tasarrufu
2. Plastik İşleri
3. Şekillendirme ve İnşa
4. Yapıcılık
5. Sıhhi Tesisat İşleri
6. Boya Badana ve Cila İşleri
7. Basit Elektrik Devreleri ve Elektrik Tesisatçılığı
8. Elektrik Motorları
9. Basit Elektronik Devreler
10. Teknik Resim
11. Ağaç İşlerinde Kesme Oyma İşleri
12. Ağaç İşlerinde Birleştirme
13. Kakmacılık
14. Metal İşleri
15. Metallerde Birleşme
16. Cilt İşleri
17. Evde Ve Okulda Bakım Ve Onarım İşleri

Ev Ekonomisi Paket Üniteleri

1. Özel Durumlarda ve Hastalıklarda Beslenme ile İlgili Meslekler Bilgisi
2. Ev Yönetimi İlkeleri
3. Besin Hazırlama Teknikleri
4. Ev Kazaları
5. Çocuk Hastalıkları
6. Makrame
7. Ev Düzenleme
8. Deri İşleri
9. Besinlerin İşlenmesi
10. Kıl İşleri
11. Kurum Beslenmesi
12. Dikiş Teknikleri ve Giyecek Hazırlama
13. Kişi ve Toplum İlişkileri

14. Örucülük
15. Giyecek Seçiminde Temel İlkeler
16. Evdeki Araçlarımız
17. Kişisel Bakım
18. Çarpana Dokumaları
19. Kirkitli Dokumlar
20. Dokuma Örgüleri

Ticaret Paket Üniteleri

1. Lokanta İşletmeciliği
2. Kooperatifçilik
3. Bilanço Esasına Göre Defter Tutma
4. Temel Daktilografi
5. Ticaret Bilgisi
6. Maliyet Hesapları
7. Faiz ve İskonto
8. Yazışma Teknikleri
9. Ticaret Şirketleri
10. İş Yönetimi
11. Bankacılık
12. Otel İşletmeciliği
13. İş ve İşletme
14. Dosyalama Teknikleri
15. Pazarlama
16. Büro Makinelerinin Bakımı ve Kullanımı
17. Turizm Rehberliği
18. Turizm ve Kalkınma
19. İşletme Hesabı Esasına Göre Defter Tutma
18. Yapıcılık
19. Sıhhi Tesisat İşleri

Ticaret Paket Üniteleri

1. İlimizde Tarım
2. Tavukçuluk

3. Sebzecilik
4. Meyvecilik
5. Ormancılık
6. Toprak Muhafaza ve Sulama
7. Meteoroloji
8. Tarla Tarımı
9. Bağcılık
10. Sığır Yetiştiriciliği
11. Koyun Yetiştiriciliği
12. İpekböcekçiliği
13. Arıcılık
14. Su Ürünleri

Tarihsel süreç incelendiğinde XV. Milli Eğitim Şûra raporlarından itibaren iş eğitimi kavramı yerine teknoloji eğitimi kavramının sıkça kullanıldığı görülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı bu alanda alan uzmanlarından oluşan komisyonlar oluşturarak iş eğitimi dersinin teknoloji eğitimi içeriği ile geliştirmeye çalışmakta ve bu çalışmalarını sürdürmektedir.

2.1.2. Teknoloji Eğitimi

Teknoloji, endüstri faaliyetleri, materyal ve enerji kaynakları, taşıt ve iletişim biçimleri vb. alanlara ilişkin eşya ve hizmetlerin üretimi ve gelişmesine doğrudan uygulanabilen bilimsel ve ampirik bilginin bütünü yada organik bir bütündür (Varış, 1982, 95).

Teknoloji; insan gereksinimleri ile başlayan bir tasarlama-yapma ve uygulama sürecidir (Vries, 1991, Akt; Uluğ, 2000, 3). Bu süreçte toplumu etkileyen ve toplumun norm ve değerlerinden etkilenen bilimsel bilgiler doğrultusunda tüketilebilir bir ürün ortaya çıkar.

Uluğ'un (2000) belirttiği gibi; günümüzde teknoloji kültürü, değerler kültürünü belirleyen, onu denetimi altında tutan en önemli etmenlerden birisi durumundadır. Böylece bireyin etkileşim içinde bulunduğu teknolojik kültürle uyumlaştırılması aynı

zamanda onun toplumsal uyumuna temel olmaktadır.

Bireylerin hızlı teknolojik gelişmelere uyum sağlayabilmeleri ve bu alandaki bilgi, beceri ve tutumlarının gelişmesi için bazı yeterlilikleri kazanmaları gerekmektedir. Bu da ancak eğitimle mümkün olacaktır. Teknoloji eğitimi kavramı, teknoloji kültürünü bireye kazandırma özelliği nedeniyle doğrudan bu amaca yönelik olarak düşünmek gerekmektedir. Çünkü teknoloji mal ve hizmet üretmek amacıyla eldeki bilgi ve tekniklerin kullanılması, teknoloji eğitimi ise teknolojik bir ortam içinde yer alan bireye gerekli bilgi, beceri ve tutumsal yeterliliklerin kazandırılmasıdır. teknoloji eğitimi yoluyla öğrenci onu anlamayı, kullanmayı ve denetimi altına almayı öğrenecektir.

Teknoloji eğitimi bireyde, teknolojik kültürün gereklerine uygun davranışlar geliştirmeyi amaçlar. Bu eğitim endüstride kullanılan malzemeleri, araçları ve üretim teknikleri ile meydana getirilen ürünü, karşılaşılan problemleri, endüstriyel meslekleri incelemeyi kapsar. Teknoloji eğitimi bireye, endüstriyi bütünüyle tanınması ve anlamasına olanak verecek bilgi ve becerileri kazanma fırsatı verir. Teknoloji, eğitim süreci içerisinde, öğrencilere fen, matematik ve diğer derslerde edindiği bilgi ve becerileri kullanma imkanı sağlar (Sezgin, 1987, 7).

Teknoloji eğitimi, belirli bir mesleğe yönelmemiş bir öğretim alanıdır. Nitelikleri bakımından temel öğretimin kapsamına girer. Teknoloji eğitimi teknolojik kültür etrafında ve genel eğitim kavramı esas alınarak geliştirilmiş eğitim yaşantılarından oluşur. Teknoloji eğitimi tüm eğitim sisteminin bir parçasıdır (Doğan, 1983, 24). Teknoloji eğitiminde önemli olan güncel uygulamalara ağırlık vererek, bugün ile gelecek arasında bağ oluşturmaktır.

Teknoloji Eğitimi gelecekteki meslekleri ne olursa olsun bütün öğrencilere açık olmalıdır ve bireyin gelecekte seçeceği mesleğe rehberlik etmesi açısından çok önemlidir. Teknoloji Eğitiminin başlıca nitelikleri Doğan tarafından (1997) şöyle belirlemiştir.

- Dersler bütün öğrencilere açıktır.
- Amaçlar mesleki değildir.

- Etkinlikler meslek öncesi eğitim olarak değerlendirilir.
- İçerik çağdaş teknoloji alanları dikkate alınarak geliştirilir.
- İçeriğin seçilmesi ve düzenlenmesinde öğrencilerin ilgileri esas alınır.
- Uygulamalar mümkün olduğunca geniş ve kapsamlıdır.

MEB teknoloji eğitimi komisyonunca 2000 yılında hazırlanan teknoloji eğitimi taslak programına göre teknoloji eğitiminin yaratacağı insan profili aşağıdaki gibidir;

Öğrenci,

1. Bireysel düşüncelerini ortaya koyar.
2. Karşılaştığı sorunların çözümüne ilgi duyar, yöntem geliştirir.
3. Çevresiyle olumlu ilişkiler kurar.
4. Değişen ve gelişen yaşamın gereklerine uygun davranış gösterir.
5. Kendini ve çevresini tanır.
6. Hızlı düşünme ve karar verme yeteneği kazanır.
7. Teknoloji okur-yazarı olur.
8. Teknoloji kültürüyle yaşar.

Teknoloji eğitiminde başarıyı yakalayabilmenin önemli faktörlerinden birisi de öğretmendir. İlköğretim sürecinde öğretmenin rehberliği diğer derslerde olduğu gibi teknoloji eğitimi dersi için de büyük önem taşımaktadır. Teknoloji eğitiminde öğretmenin rolü aşağıdaki başlık içerisinde ele alınmıştır.

2.2. Teknoloji Eğitimi Başarısında Öğretmenin Rolü

Son zamanlarda eğitimin niteliksel olarak gelişmekte olduğunu görmekteyiz. Türk eğitim sisteminin önemli bir problemi olan nicelik sıkıntısı beraberinde nitelik sıkıntısını da getirmektedir.

Teknoloji eğitiminin etkinliği, kalitesi ve verimi doğrudan doğruya öğretmenlerin yetişme düzeyine bağlıdır. Eğitimde gerçek anlamda değişimin olabilmesi için öğretmenlerin yenilikleri kabul etmesi gerekmektedir. Sosyal gruplar arasında geçişleri kolaylaştırmada eğitimin önemli etkileri vardır. Geleneksel olarak

mesleki ve genel eğitim arasındaki katı kalıpları ortadan kaldırarak yatay ve dikey geçişleri kolaylaştırmada ise teknoloji eğitimi büyük katkılar sağlayabilir. Böyle bir işlevi olan teknoloji eğitimi dersini verecek olan öğretmenlerin eğitimi farklı bir önem kazanmaktadır. Teknoloji eğitimi öğretmeni yetiştirecek programların, öğretmenlere şu özellikleri kazandırmaları beklenmektedir (Doğan, 1983, 137-140).

1. Teknolojinin dayandığı temel ilkeleri kavramak.
2. Eğitim sürecinde teknoloji eğitimi ve diğer dersleri bilimsel esasları göz önüne alarak bütünleştirmek.
3. Çağdaş yaşamda teknolojinin bilimsel, sosyal, ekonomik kültürel ve eğitsel değerini bilmek.
4. Çağdaş endüstrinin ve toplumdaki endüstrileşme çalışmalarının teknoloji ile ilişkisini kavramak, sınıf ve laboratuvar çalışmalarında teknolojik gelişmelerin yorumunu yapabilecek zihinsel yeterliliğe sahip olmak.
5. Teknoloji eğitimi alanına giren konularda araştırma, geliştirme ve değerlendirme çalışmaları yapmak.
6. Laboratuvar ve atölye ortamı içinde, teknoloji eğitimi alanına giren konuları öğretebilecek mesleki yeterlilik kazanmak.
7. Temel eğitim çağındaki öğrencilere çeşitli meslek alanlarını, meslek alanlarının imkanlarını, mesleğe girme ve ilerleme şartlarını tanıtabilecek kadar meslekler ve rehberlik hakkında bilgi sahibi olmak.
8. Çağdaş teknolojinin insan yaşamındaki etkisini ve teknolojik gelişmeleri takip etmek.

Teknoloji eğitiminde öğretmenlerin özel alan bilgisi de çok önem taşımaktadır. Teknoloji eğitimi öğretmenlerin yetiştirilmesinde dikkate alınacak bazı ilkeleri Doğan (1983) şöyle ifade etmiştir.

- Teknoloji eğitimi esas olarak laboratuvar düzeyinde ele alınan bir konudur, bu eğitim genel eğitimde olduğu gibi yalnız sözlü anlatımla yürütülemez.
- Teknoloji eğitimi öğretmeni endüstrinin çalışma düzeni ve iç faaliyetleri ile doğrudan doğruya tecrübe sahibi olmalıdır. İş hayatının niteliklerini anlamak esas alınmalıdır.
- Teknoloji eğitimi öğretmenin okutmak zorunda kaldığı bütün alanlarda takım ve işlemleri yüksek bir beceri düzeyinde kullanmasına hem ihtiyaç yoktur hem de mümkün

değildir. Bu öğretmenler geniş bir tabana dayalı çeşitli beceri ve kavramları gösterebilir düzeyde uygulamaya koyabilmelidir.

- Teknoloji eğitimi öğretmeni problem çözücü olmalıdır.
- Teknoloji eğitimi öğretmeni teknolojik bir toplumda 'hızlı değişme' kavramından haberdar olmalıdır.
- Teknoloji eğitimi öğretmeni araştırma, uygulama, ve kendisinin yaptığı çalışmalarda kendi kendini yenileyebilmeli, bunun için kendisinde gerekli arzu ve yeteneği bulmalıdır.
- Teknoloji eğitimi öğretmeni, yerel, milli ve uluslar arası düzeylerdeki kuvvetlerin teknoloji eğitimi etkileme biçimini kavramış olmalıdır.

Teknoloji eğitiminin başarısında öğretmenin rolü kadar kullanılan yöntem ve tekniklerin de önemi büyüktür. Yapılan araştırmalar ve literatür incelendiğinde teknoloji eğitiminde sık kullanılan yöntemler tespit edilmiştir. Aşağıda bu yöntemler ile ilgili kısa açıklamalar bulunmaktadır.

2.3. Teknoloji Eğitiminde Sık Kullanılan Yöntemler

Teknoloji eğitiminde öğrencilerin bireysel ya da grup halinde çalışarak bir proje yapmaları esas olduğu için öğretim yöntemlerinin proje kavramını destekleyecek biçimde seçilmesi ve kullanılması gerekmektedir. Birçok derste olduğu gibi iş eğitimi dersinde de çeşitli öğretim yöntemlerinden yararlanmak mümkündür (Keser, 1987, 141-143). Etkili ve kalıcı bir öğrenmenin gerçekleşebilmesi için somuttan soyuta, yaparak yaşayarak, duyu organlarının birden fazlasının katıldığı öğretim yöntemlerinin tercih edilmesi gerekmektedir. Geleneksel öğretimde, sınıfta öğretmen zamanının 2/3'ünü anlatma, talimat verme, öğüt verme, eleştirme olarak kullanmaktadır (Alkan, 1984, 7). Modern yöntemlerde dikkat daha çok bireysel ve grup çalışmalarında yoğunlaşmakta öğrenciler öğrenme etkinliğinin yaratıcılığa, problem çözmeye, kendi fikirlerini geliştirmeye ve bu fikirleri uygulamaya güdülemektedir.

Hiçbir ders için mutlak sihirli bir yöntemin olmadığı bilinmeli, öğretmenin kendi çabaları ve duyarlılığıyla sınıfta en uygun yöntemleri seçebileceği ve öğrencilerinin durumlarına göre değiştirebileceği ortamlar sağlanmalıdır (Küçükahmet, 1986, 34).

Öğretimde “nasıl öğreteceğiz?” sorusuna vereceğimiz cevap, öğretim etkinliği sırasında amaçlara ulaşabilmek için kullanacağımız yöntem ve teknikleri belirler (Uygun, 1996, 36). Zorunlu Temel Eğitim döneminde bireyin teknolojik yeterliliklerini geliştirmede üç tür yaklaşımdan söz etmek mümkündür. Birincisi, teknoloji kavramını ilgili dersler içine serpiştirerek yeri geldikçe işlemek; ikincisi bu amaçla bağımsız ders ya da dersler oluşturmak, üçüncüsü de bunların karması bir yaklaşım dikkate almaktır (Uluğ, 2000, 5). İş eğitimi dersinde kullanılan yöntem ve teknikler çok çeşitli olabilmektedir. Koşullara göre çeşitli yöntemler uygulanabilir.

Amaca ve konuya uygun öğretim yöntemi seçme çok önemlidir. Bir konuya ilişkin olarak çeşitli yöntemler kullanılabilir; amaçlarda belirtilen bilgi, beceri ve tavırları kazandırmakta yöntemin çok büyük etkisi vardır. Her öğretmen yaratıcılığını da katarak alanında yeni yöntemler geliştirebilmektedir. Bütün öğretim durumlarına uyacak ve her durumda en verimli sonucu alacak tek bir öğretim yöntemi yoktur. Yöntem amaca bağlı olarak seçilmelidir (Doğan, 1982, 116-117). Küçükahmet (2000), öğretim yöntemlerini; anlatım, soru-cevap, problem çözme, gösteri, gözlem gezisi, rol oynama, örnek olay incelemesi, grup tartışması, benzetişim, işbaşında eğitim, ekiple öğretim, programlı öğretim, mikro öğretim şeklinde sınıflandırmıştır. Diğer derslerde olduğu gibi teknoloji eğitiminde de birçok yöntem uygulanabilmektedir. Bunlardan en sık kullanılan yöntemlerin açıklamaları aşağıda verilmektedir.

2.3.1. Proje Geliştirme

Başlangıçta proje kavramı daha çok elişleri veya tarım dersinde elle yapılan ya da ürün olma özelliği taşıyan işe yönelik sorunlarla ilgili problem çözme yöntemi olarak kabul edilmiştir (Bossing, 1953, 122). Teknoloji eğitiminin özünde bir proje meydana getirme ve problem çözme durumu vardır. Bu bakımdan uygulanan yöntem proje kavramı etrafında geliştirilmelidir. Öğrenciler bireysel veya grup halinde projelerde çalışabilirler. Her öğrencinin veya grubun yaptığı projelerden en az biri, gerçek hayatta bir ihtiyacı karşılayacak nitelikte olmalıdır. Öğrenci problemin çözümü için gerekli olan verileri; görüşme yapma, yapılmış ürünleri ve modelleri deneme ve karşılaştırma yoluyla elde edebilir.

Öğrencinin yapacağı proje dört aşamadan oluşmalıdır.

1. Karar verme,

2. Planlama ,
3. Ürünü veya hizmeti meydana getirme,
4. Kontrol(Doğan, 1983,120).

Proje yöntemi öğrencinin gerçek yaşam koşullarında veya ona yakın koşullarda gerçekleştirdiği zihinsel ve fiziksel bir etkinliktir. Amacı öğrenciye birinci elden bir şeyin nasıl yapılacağını deneme fırsatı vermektir. Proje konusu öğrencinin okuduğu bir kitaptan, izlediği bir televizyon programından, bir gazete makalesinden veya bir ders konusundan seçilebilir. Konu tamamen öğrenci tarafından veya öğretmenin hazırlayacağı listeden seçme yoluyla belirlenebilir. Proje bir öğrenci tarafından gerçekleştirilebileceği gibi, grup olarak da hazırlanabilir (Özden, 1997, 144). Öğrencilerin karşılaştıkları sorunları çözmek için gösterecekleri çaba, onları ileride karşılaştıkları sorunların çözümü için de hazırlamaktadır. Proje yöntemi “öğrencilerin girişimini gerektiren çok çeşitli sorunların çözümünü kapsayan bir eğitim aracı (Doğan ve Şahinkesen, 1987, 48) olması nedeniyle teknoloji eğitiminin özünde uygulanan bir yöntemdir.

Proje çalışmasında önemli olan proje çalışmasına uygun bir konu seçmektir. Proje çalışmalarında mümkün olduğu kadar çok faaliyetin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi gerekir (Küçükahmet; 1997, 87). İngiltere teknoloji eğitimi programlarına yönelik hazırlanan Ulusal Programda Teknoloji (Technology In The National Curriculum) adlı yayında öğretimin proje etrafında yürütülmesi gereği vurgulanarak, içerik için;

- Gereksinme ve fırsatların tanımlanması,
- Bir tasarımın geliştirilmesi,
- Planlama yapma,
- Değerlendirme gibi ana başlıkların ele alınması gereği belirtilmiştir.

Teknoloji eğitimi dersinde sık kullanılan bir diğer yöntem de bireysel ve küçük grup çalışmalarıdır.

2.3.2. Bireysel ve Küçük Grup Çalışmaları

Teknoloji eğitiminde yaygın olarak uygulanan yaklaşımlardan biride bireysel ve

küçük grup çalışmalarıdır. Burada öğretmenin temel işlevi, ders anlatma veya ödev vermeden çok, öğrencilere rehberlik etmektir. Bu yöntemle göre içerik öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarına göre değişebilir. Öğrenci; sorunları belirlemek, izlenecek yolları açığa kavuşturmak, sonuçları sunmak için grup çalışmalarına katılır, problemi ve sonucu sunar, grupla tartışır ve sonucu değerlendirir. Teknoloji eğitiminde bireysel ve küçük grup yöntemi özellikle ileri sınıflarda başarı ile uygulanabilir. Kısaca, bu yöntem benzeri yöntemlere göre daha etkili olmakla birlikte, öğrencilerin bilişsel yönlerinin yanı sıra duygusal ve sosyal yönlerini de geliştiren çağdaş bir yöntemdir (Erden, 1988, 60).

2.3.3. Öğretimi Ünite Etrafında Geliştirme

Teknoloji eğitiminde yaygın olarak kullanılan yaklaşımlardan biri de ünite yöntemidir. Ünite yöntemi, bireysel ve küçük grup çalışmalarını içerebilir. Öğretmen konuyu belirli bir merkez etrafında önceden planlar. İçerik öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarına göre değişebilir (Akpınar, 1999, 14).

Ünite Yöntemi; bilginin çeşitli alanlarla ilişkili olarak organize edilmesine olanak verir. Her öğrenci, bireysel yeteneği ve öğretim kaynakları oranında mümkün olduğu kadar çok kavram geliştirmeye ve laboratuvar deneyi yapmaya çalışır. Ünite Yönteminde çeşitli öğretim teknikleri kullanılabilir ve konuyla ilgili olarak öğrencilerin çeşitli çalışma alanlarını seçmelerine rehberlik edilir.

Ünite yönteminin bazı faydaları şunlardır.

1. Öğrencinin ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerine göre bireysel çalışmalara olanak sağlaması,
2. Problem çözme yeteneğini geliştirmesi,
3. Esneklik,
4. Öğrencilerin girişimci olmasını teşvik etmesi (Doğan, 1983, 128).

İlköğretim kurumları bireyi hayatta kullanabilecekleri temel bilgi ve becerileri kazandırmayı, gelecekte seçecekleri meslekleri, bu mesleklerin özellikleri, bir üst öğrenim ve meslekler arasındaki ilişkileri, öğrencilerin kendi kişilik özellikleri ile iş ve meslek hayatının özellikleri arasındaki ilişkiyi görmelerini ve tüm bu gerçeklerle toplumun değişen beklentilerini de dikkate alarak geleceğe dair bir seçim yapma

sürecini en doğru şekilde gerçekleştirmeyi hedeflemektedir. Bireylerde meslek bilincinin oluşumunda ilköğretim sürecinin önemi büyüktür. İlköğretimde mesleki gelişim süreci ile ilgili bilgiler aşağıda verilmiştir.

2.4. İlköğretimde Mesleki Gelişim

İlköğretim, öğrencilerin temel beceriler kazandığı bir üst öğretime ve hayata hazırlandığı bir eğitimidir. Meslek seçimi sürecinin kendini doğru, ayrıntılı, ve gerçekçi olarak değerlendirmenin önemli bir basamağı ilköğretimde atılmaktadır. Bazı yetenekler ilköğretim sürecinde ortaya çıkmaktadır. Yetenekler genel olarak ön ergenlik döneminden önce kendilerini gösterirler. Ergenlikle birlikte hızlı bir şekilde belirgin bir hale gelirler. Bazı yetenekler ergenlik döneminden önce ortaya çıkabilir. Yapılan bilimsel araştırmaların ve incelemelerin sonuçlarına göre en erken kendini gösteren yetenekler müzik, mekanik, resim yeteneğidir. Bu yeteneklerin genelde 11 yaş civarında kesinlik kazandığı görülmüştür. 14 yaş civarında matematik yeteneğinin geliştiği, 16-17 yaş civarında diğer bilimsel yeteneklerin ortaya çıktığı yapılan araştırmalarda belirlenmiştir (Telman, 2000, 50).

Bir meslek ve mesleğe hazırlayıcı eğitim programını seçme durumunda olan bir bireyin öncelikle kendi bedensel ve zihinsel yeteneklerinin ne olduğu hakkında bilgi sahibi olması gerekir. Kendi ilgi, yetenek, kişilik özelliklerini bilen bir birey kendisine açık olan meslek ve eğitim seçeneklerini görebilir ve geleceğine ilişkin kararları doğru bir biçimde değerlendirebilir. Meslek çeşitlerinin gereklerini yeterince öğrenme olanağı bulamayan bireyler, kendilerini meslekî gereklilikler yönünden değerlendirmede güçlükler yaşayacaktır. Bu bakımdan ilköğretimde meslekler ve iş hayatı hakkında öğrencilere bilgi vermek ve onları meslekleri incelemeye yönlendirmek rehberlik alanının olduğu kadar iş eğitimi dersinin amaçları gereği, temel hedeflerinden biri olmalıdır.

Meslek, ekonomik bir etkinlik olarak, insan yaşamının en az üçte birini kapsayacak bir zaman birimi içinde sürdürülen faaliyetleri içermektedir (Kuzgun, 2000, 126). İnsan yaşamının önemli bir bölümünü ayırdığı meslekte, gizil güçlerini kullanarak kendini gerçekleştirme olanağı bulabilmesi ile kişi yaşamında mutlu olacaktır. Mesleğinden hoşnut olan insanların daha verimli çalışması ile toplumsal gelişme de

olumlu yönde etkilenecektir.

Bir meslek edinme ve sürdürme süreci yaşam boyu devam etmektedir. Bu sürecin sağlıklı işleyebilmesi için her dönemde bireyin başarması gereken meslekî gelişim görevleri bulunmaktadır. Bu görevleri başarabilmeleri için çocukların yardıma gereksinimleri vardır. 12-15 yaş düzeyinde meslek rehberliği, biraz daha ayrıntılara girer. Bireyin kendi yetenek, ilgi, ihtiyaç, kişilik yapısı gibi niteliklerini tanıması; bu işler hakkında biraz daha geniş bilgi sahibi olunması, meslek planlaması yapma gereğini kavrayıp, meslek elemelerini yapıp, meslek ve öğrenim için kesin olmayan planlarını yapması; bazı uğraşlarda bulunarak iş hayatını yakından görmesi; okulda okunan dersler ile meslekler arasındaki ilişkileri keşfetmesi; meslekler hakkında nerelerden nasıl bilgiler toplanabileceğini öğrenmesi hususları ilköğretim 6, 7 ve 8 inci sınıflarda meslek rehberliğinin hedefleridir (Norris, Zeran ve Hatch, 1960, Akt; Tan, 118-119). Bireyin meslekî gelişim dönemlerinden başarıyla geçebilmesi her bir meslekî gelişim dönemine ilişkin meslekî gelişim görevlerinin üstesinden gelebilme fırsatını elde edebilmesi ile mümkündür. Bireyin meslekî gelişim görevleriyle başa çıkma derecesi aynı zamanda onun meslekî olgunluğunun göstergesidir.

Aşağıda 12-15 yaş ilköğretim çağı çocuklarının mesleki gelişim görevleri ve meslekî gelişim sürecinde dikkate alınacak temel ilkeler ve öğretmen sorumlulukları verilmiştir.

2.5. 12-15 Yaş Meslekî Gelişim Görevleri ve Öğretmenin Sorumlulukları

Meslek edinme ve sürdürme süreci yaşam boyu devam etmektedir. Bu sürecin sağlıklı yaşanması için bireylerin her dönemde başarması gereken meslekî gelişim görevleri vardır. Görevlerin başarılabilmesi için bireylerin bu süreç içerisinde yardıma ihtiyaçları vardır.

12-15 Yaş Gelişim Görevleri: Bu dönemde asıl amaç; *çocukların bir meslek tercihi yapmalarına yardımcı olmak değil onların meslekî gelişimlerine yardımcı olmak* olmalıdır. Çocuklar bu dönemde hem kendi ilgileri, yetenekleri ve kişilik özelliklerini daha iyi tanımaya hem de meslek hayatının özelliklerini keşfetmeye çalışırlar. Kendi ilgi, yetenek ve değerlerini ortaya koyar ve bunlara uygun meslek

alanlarına ilişkin “geçici seçimler” yapmaya başlarlar (Yeşilyaprak, 2000, 233).

Bu dönemde önemli olan gencin kendindeki değişimin farkına varmasına, değişimin süreceği ve benliğin değişeceğine ilişkin farkındalığının artmasına yardımcı olabilmektir. Genç, kendisine ve mesleklere ilişkin yeni bilgi ve yaşantılar kazandıkça geleceğe yönelik meslekî tercihleri de değişecektir. Çocukların bu dönemde başarması gereken en önemli gelişim görevi farklı yaşantılar içinde kendini ve meslekleri araştırmasıdır. Bundan da önemlisi gencin kendisi ve mesleklere ilişkin bilgi düzeyi arttıkça ileride daha isabetli bir karar verebileceği anlayışını kazanabilmesidir. Eğer bu anlayış gelişirse genç bu alanda araştırmalarına devam edecektir (Yeşilyaprak, 2000, 233).

Öğretmen öğrencilere farklı lise programları hakkında bilgi vermeli, aralarındaki benzerlik ve ayrılıkları göstermeli, lise programlarının hazırladığı iş ve meslek alanlarına ilişkin doğru ve yeterli bilgiler sunmalıdır (Yeşilyaprak, 2004, 221). Öğrencinin, bilim ve teknik alanlarındaki yeni gelişmeler ile endüstri ve iş yaşamındaki değişmelerin ilişkisini kavramasına çalışılmalıdır. Bu bağlamda teknolojiye değişmelerin yaşamımıza getirdiği yenilik ve kolaylıkları görmeye, bunlara nasıl uyum sağladığımız ve yaşam standardımıza nasıl yansıdığına dikkat çekmelidir. Endüstri ve teknolojiye değişmeler ile ne gibi, yeni meslek alanları geliyor ve hangi iş alanları geçerliliğini yitiriyor, bu ilişkiyi görmeleri sağlanmalıdır (Herr& Cramer, 1972, 98).

Öğrencilerin 12-15 yaş gelişim görevlerini sağlıklı bir şekilde tamamlayabilmeleri için öğretmenlerin de bu süreç içinde bazı sorumlulukları vardır. Yeşilyaprak (2000, 234) öğretmenlerin bu sorumluluklarını yedi madde de toplamıştır.

1. Öğrencilerin gerçekçi bir benlik kavramı geliştirmelerine yardımcı olmak. Öğretmen öğrencilerine ilgilerini, yeteneklerini sınama ve keşfetmelerini sağlayacak çeşitli etkinlikler sunulmalıdır. Bu etkinlikler ders içi ve ders dışı öğrenme yaşantıları, oyun, spor, sosyal ya da kültürel faaliyetler şeklinde olabilir. Öğrencide gerçekçi bir benlik kavramı geliştirebilmek için öğretmenin uygun zamanlarda doğru dönüt vermesi gereklidir.

2. Farklı eğitim programları hakkında öğrencileri bilgilendirmek. Öğretmen,

öğrencilerine farklı ortaöğretim programları hakkında bilgi vermeli, aralarındaki benzerlik ve farklılıkları göstermeli, bu programların kendilerini hangi iş ve meslek alanlarına hazırladığına ilişkin açıklamalarda bulunmalıdır. Ayrıca, daha ayrıntılı bilgilere nasıl ulaşabileceklerini açıklamalı, üst eğitim programları, iş ve meslek alanları hakkında en son bilgileri nerelerden/nasıl temin edebileceklerinin yollarını da göstermelidir.

3. Derslerin amaçları ve kapsamı ile gerçek yaşamda kullanılma ilişkisini kurmalarında öğrencilerine yardımcı olmak. Öğretmen derslerde kazanılan yeterlilikler ile meslekî nitelikler arasında ilişkiyi kurmalı ve öğrencilerin bu ilişkiyi görmesi sağlanmalıdır.

4. Öğrencilerin, bilim ve teknik alanındaki gelişmeler ile iş ve endüstri yaşamındaki değişmelerin ilişkisini kavramalarına yardımcı olmak. Öğretmen öğrencilerin, bilim ve teknik alanındaki yeni gelişmeler ile endüstri ve iş yaşamındaki değişmelerin ilişkisini kavramasına çalışılmalıdır. Endüstri ve teknolojiadaki değişmeler ile ne gibi, yeni meslek alanları geliyor ve hangi iş alanları geçerliliğini yitiriyor? Bu ilişkileri görmesi sağlanmalıdır.

5. Öğrencilerin, uygun eğitim programları seçimine, eğitimsel ve mesleki hedefler saptamasına yardımcı olmak. Öğretmen seçecekleri eğitsel ve meslekî hedeflere uygun planlar geliştirmelerinde ve uygulamalarında öğrencilerine yardımcı olmalı, bu amaçla onlara plan yapma ve karar verme becerilerini öğretmeli ve bu konuda kendini geliştirmelerine yardımcı olmalıdır.

6. Öğrencilerini tanımak. Öğrenciye eğitsel ve meslekî rehberlik konusunda yardımcı olabilmek amacıyla onu tanımaya çalışmalı, öğrencinin gelişimi ile ilgili bilgiler toplamalı öğrenci dosyasına işlemeli ve bu bilgileri sürekli değerlendirmelidir.

7. Aile ve ilgililerle iş birliği içinde olmak. Öğretmen, çocuğun meslekî gelişim sürecinde ailesi ile arasında çıkan çatışmalarda çözüm için çaba harcamalı ve ilgili uzmanlarla işbirliğine gitmelidir.

Yukarıdaki maddelerin dışında öğretmenlerin üzerinde önemle durması gereken

bir diğerkonu da öğrencilerin karar verme ve problem çözme becerilerini geliştirmeye yönelik görevleridir. Çünkü eğitsel ve meslekî her türlü seçim bu yeterliliğe dayanmaktadır.

2.6. Meslekî Gelişim Sürecinde Gözönünde Bulundurulacak Temel İlkeler

İlköğretim sürecinde unutulmaması gereken temel ilkeleri Yeşilyaprak (2000, 227) şu şekilde vurgulamaktadır.

1. Meslekî gelişimin bir süreç olduğu dikkate alınarak çocuğun anaokulu ve birinci kademe sürecinde kazandığı yeterlilikler değerlendirilmeli ve yeni kazanımlar bu yeterlilikler üzerine inşa edilmelidir. Yanlış ve eksik kazanımlar düzeltilmeli veya tamamlanmalıdır.
2. Bu dönemde çocuğun meslekî gelişimini olumlu etkileyecek tutumlar izlenmeli ve aile rehberliğine önem verilmelidir. Bu konuda özellikle rehberlik uzmanı ile işbirliği yapılmalıdır.
3. Hedeflere ulaşılması için gerekli öğrenme yaşantıları ders programları ve ders dışı etkinlikler geliştirilmeli okuldaki rehberlik uzmanları bu konuda öğretmenlere yardımcı olmalıdır.
4. Meslekî gelişim görevlerinin başarılmaması açısından, bu dönemde çocuğa daha fazla aktif olma fırsatı sağlayacak etkinlikler düzenlenmesine çalışılmalıdır. Özellikle üst sınıflarda, çocuklar daha fazla araştırmaya yönettirmelidir.
5. Temel eğitim boyunca öğretmen öğrencinin gelişimini izlemeli ve bireyin gereksinimleri doğrultusunda çalışmalarını sürdürmelidir.
6. Bu dönem boyunca çocuğa eğitim, iş ve meslek dünyası hakkında bilgi edinme, keşfetme ve tanıma fırsatları sağlanmalıdır.
7. Meslekî rehberlik çalışmaları meslek gelişimine yardımcı olarak düşünölmeli, meslek gelişimi de genel kişilik gelişimi ve benlik tasarımı oluşumu çerçevesinde ele

alınmalıdır.

Bu dönemde çeşitli oyunlar içinde meslekî roller canlandırılırken çocuğa bağımsızlık ve kendine güven duygularının kazandırılması, ayrıca yetişkinlerin iş ve meslek dünyasına ilişkin gerçekçi bir görüş kazandırması temel amaç olmalıdır. Bu eğitim süreci içinde anaokulundan başlayarak çevresini, iş ve çalışma dünyasını, insanlar arasındaki farklılıkları, eğitim ile iş yaşamı arasındaki ilişkileri, kendi özelliklerini, tanımaya, anlamaya, keşfetmeye başlaması amaçlanır (Yeşilyaprak, 2000, 224).

Mesleğe yönelme işinin bir süreç olduğuna daha önce de değinilmişti. Bilindiği gibi meslekle ilgili bilgi ve algılar küçük yaşlardan itibaren oluşmaya başlar. Mesleklerle ilgili bilgilerin ayrıntılarının derecesi kişilerin yaş ve olgunluk seviyelerine göre değişmektedir. İlköğretimde geniş meslek grupları hakkında genel bilgiler verilir, meslek grupları içindeki meslekler tanınmaya başlanır. Mesleklerle ilgili daha ayrıntılı açıklamalara ortaöğretimde yer verilir. İlköğretimde esas olan, bireyin kendisini tanıırken meslekleri nasıl incelemesi gerektiğini öğrenebilmesi ve yapacağı eğitim programı tercihlerinin meslek alanlarıyla ilişkisini kavrayabilmesidir.

2.7. Konu İle İlgili Araştırmalar

Bu bölümde iş eğitimi programı ile ilgili yapılan araştırmalara yer verilmiştir.

Doğan ve Külahçı'nın 1986 yılında Ankara'da yapmış olduğu İlköğretim Okulu Araştırması ile şu sonuçlara ulaşmışlardır. İlköğretim amaçlarının, öğretmen ve yöneticilerinin yarısı tarafından anlaşılmadığı, eğitim programlarında yazılı olan amaçların gerçekleşme oranının çok düşük olduğu, ilköğretim programında yer alan iş eğitimi dersinin dışındaki diğer derslerin hayata dönük program anlayışına uygun olarak hazırlanmadığı ve dersler arasında yeterli düzeyde bir ilişkinin kurulmadığı, öğrencilerde yeni ilgi alanlarının geliştirilmesi ve karar verme becerisinin çok düşük oranda gerçekleştiği sonucuna varılmıştır. İş eğitimi derslerinde karşılaşılan güçlükler sorusuna verilen cevapların yoğunluğu ise şöyle sıralanmıştır; okul olanaklarının birinci derecede etken olduğu, bunu sırası ile sürenin yeterli olmaması, idari güçlükler, iş eğitimi derslerinin öneminin tanıtılmaması, okullarda işbirliğinin yeterli olmaması, veli

ilgisizliği, kaynak kitap yetersizliği, kursların yetersizliği şeklinde sıralanmıştır.

Taşdemir, 1988 yılında yaptığı “İlköğretim Okulu İş Eğitimi Öğretmenlerinin Değerlendirilmesi” araştırmasında, Ankara ilinde, iş eğitimi öğretmenlerinin, hizmet içi, hizmet öncesi ve iş başında eğitiminin beklenen düzeye ulaşıp ulaşmadığını araştırmıştır. Bu çalışmada özetle şu sonuçlara ulaşılmıştır. İş eğitimi öğretmeni olarak görev yapan öğretmenlerin %59’u ilkokul öğretmeni iken ilgili hizmet içi kursundan geçirilerek yetiştirilmişlerdir. Mevcut iş eğitimi öğretmenlerinin alan itibariyle %54’ünün iş ve teknik branşında olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın önemli bulgularından biri de iş eğitimi öğretmenlerinin %14’ünün iş eğitimi konusunda herhangi bir hizmet öncesi ve sonrası kursa tabi tutulmadan temin edilen öğretmenlerden oluşmasıdır. Öğretmenlerin %30’u alanları ile ilgili bir kursa katılamamışlardır. İş eğitimi derslerinin, öğrencileri bir mesleğe yöneltebilme derecesi orta ile çok kategorileri arasında yoğunlaşmıştır. Ankete cevap veren öğretmenlerin %55’i iş eğitimi ders araç ve gereçlerini yetersiz bulmuşlardır. İş eğitimi öğretmenlerinin %53’ü hizmet içi eğitim kursuna katılma isteği bildirmişlerdir. İş eğitimi öğretmenleri mevcut uygulama biçimi ile iş eğitimi programını orta düzeyde yeterli bulmuşlardır.

Erdoğan, 1990 yılında “İlköğretim İkinci Kademe İş ve Teknik Eğitimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi” araştırmasında, Ankara ilinde iş ve teknik eğitimi uygulamalarını değerlendirmek üzere öğretmen, yönetici ve öğrencilere anket uygulamıştır. Araştırmada özetle şu sonuçlara ulaşılmıştır.

İlköğretim okullarının ikinci kademesinde uygulanan iş ve teknik eğitimi derslerinin kapsamının tespitinde yönetici ve öğretmenlerin çoğunluğu öğrenci ile ilgili yeteneklerini değil, okul imkanlarını ve araç-gereç durumları ile evre şartlarını dikkate almaktadır. İlköğretim ikinci kademedede iş teknik dersine ayrılan ders saati süresinde birlik sağlanamadığı sonucuna ulaşmıştır. Yönetici ve öğretmenler iş ve teknik uygulamalarının gerekli şartlar sağlandığında, öğrencilerin meslek seçimlerine katkıda bulunacağı ve öğrenci ilgi ve yeteneklerini geliştirebileceği konusunda ortak görüşte oldukları görölmüştür. Araştırmacı, iş ve teknik eğitimi derslerinde üretilen ürünlerin kısmen kullanıldığı, öğrencilerin en çok ilgi duyduğu alanların sırasıyla, elektrik-

elektronik, ağaç işleri, seramik sanatları ve teknik resim alanları olduğu, derslerde kullanılan malzemelerin temininin derslerin işlenişinde güçlük yarattığı sonuçlarına ulaşmıştır.

Kandıra, 1993 yılında “İlköğretim Okullarındaki İş Eğitimi (İş Eğitimi, Ev Ekonomisi, Ticaret, Tarım) Derslerinin Değerlendirilmesi” araştırmasında, Ankara ilinde, iş eğitimi derslerinin etkinliğini belirlemek için öğretmen ve öğrencilere anket uygulamıştır. Araştırma sonuçlarına göre; öğrencilere meslekler hakkında bilgi verdikleri ve meslek seçiminde öğrencileri yönlendirdiği sonucuna varmıştır. Elektrik, el sanatları, teknik resim, giyim, muhasebe ve ağaç işleri öğrencilerin en çok sevdikleri alanları oluşturmaktadır. Araştırma bulgularına göre iş eğitimi derslerinin uygulamasında karşılaşılan güçlüklerin başında atölye ve araç-gereç yetersizliği gelmektedir. Bu sorunları öğretmen ve kaynak yetersizliği izlemektedir.

Işıksoluğu, 1993 yılında, 1991-1992 yılında ilköğretim okulları için denenip geliştirilmek üzere uygulamaya konulan iş eğitimi programı uygulamalarını değerlendirmeyi amaçlamış ve Ankara ili Mamak ilçesindeki 3 ilköğretim okulunda araştırma yapmıştır. Bu araştırma sonuçlarına göre iş eğitimi öğretiminde fiziki tesis, öğretmen niteliği, araştırma ve geliştirme etkinliği, alanın yeterince tanıtılamaması, işlik ve araç-gereç yetersizliği ve programa dayalı olarak hazırlanmış yazılı ve basılı gereçlerin eksikliği belirginleşmiştir (Akt; Işıksoluğu, 1997, 11).

Erbil, 1994 yılında “İş ve Teknik Eğitimi Programındaki Davranışların Gerçekleşme Düzeyinin Değerlendirilmesi” konulu araştırmasında, iş ve teknik eğitimi programında yer alan davranışlara ne derece ulaşıldığını, mevcut atölyelerin fiziki yeterlilik ve donanımlarını tespit etmek için Ankara’daki 59 ilköğretim okulundaki öğrenciler ile branş öğretmenlerine anket uygulamıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre; iş eğitimi programlarında yer alan amaçların ve davranışların açık ve anlaşılır bir şekilde belirlenmediği, bilişsel amaçların devinsel amaçlara göre gerçekleşme düzeyinin düşük olduğu veya ihmal edildiği, programların istenilen düzeyde yürütülmesi için atölyelerin yeterli donanımına sahip olmadığı, mevcut araç ve gereçlerin öğrenci sayısına göre çok düşük düzeyde olduğuna ilişkin bulgular elde etmiştir.

Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesince Yapılan Araştırma (2000), ülkemizde iş eğitimi dersine ilişkin mevcut durumun ortaya çıkarılması ve problemlerin belirlenmesi üzerinedir.

Türkiye’de iş eğitimi ders öğretmeni yetiştiren tek kurum olan Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi çıkışlı iş eğitimi öğretmenlerinin bu derse giren tüm öğretmenler arasındaki oranı %36,9’dur. Öğretmen yetersizliğinden, başka bir branşta eğitim almalarına rağmen bu dersi veren öğretmenlerin oranı ise %59,1’dir. Bu oran iş eğitimi dersini dört alanda (iş ve teknik eğitimi, ev ekonomisi, ticaret, tarım) yürütecek branş öğretmeni eksikliğinin olduğunu göstermektedir. Teknoloji eğitimi programının, tek ders modeliyle her yıl daha da artan branş öğretmeni eksikliğini an aza indireceğini ön görmektedir. İş eğitimi öğretmenlerinin %59,9’u atölyede uygulamalı olarak işlenmesi gereken bu dersi, okullardaki uygun alan yetersizliğinden sınıfta işlemektedir. Okullarda ancak %37,4’ünde iş eğitimi atölyesi bulunmaktadır. Ünitelerdeki uygulamalar için gerekli araç-gereç ve donanım okulların %37,5’inde yetersiz kalmakta, %42,1’inde ise orta düzeyde karşılanmaktadır. Atölyelerin yeterlilik durumu ise ev ekonomisi atölyeleri %48 oranında çok yetersiz, iş ve teknik eğitimi atölyeleri %37,9 oranında çok yetersiz, tarım atölyeleri %60,8 oranında çok yetersiz, ticaret atölyeleri ise %57,5 oranında çok yetersiz bulunmuştur. Teknoloji eğitimi programının, tek ders modeliyle öngördüğü işlik standardıyla, dört alan için gerekli atölye olanaklarını bir ya da iki işliğe indireceğinden dolayı, alan ve donanım yetersizliğini en az düzeye çekeceği düşünülmektedir. Mevcut iş eğitimi programı alanlar arasında dönerli sisteme göre düzenlenmiştir. Ancak bu sistemi okulların %39,8’i hiç uygulayamamaktadır. Dönerli sistemi uygulayamayan okulların %43,2’si yeterli sayıda branş öğretmenin olmayışını, %26,5’i derslerin sınıfta işleniyor olmasını, %15,4’ü ise yeterli sayıda atölye olmayışını neden olarak göstermiştir. Kendi niteliklerine yönelik olarak iş eğitimi öğretmenlerinin % 40,2’si “bir uzmanlık alanı belirleyerek bu alanda bilimsel çalışmalar yapabileceklerini”, %45,6’sı “meslekler hakkında rehberlik yarabileceklerini”, %45,6’sı “çağdaş teknoloji ve aşamalarının yorumunu ders programlarında yapabileceklerini”, %47,6’sı “çağdaş teknolojinin bilimsel, sosyal, ekonomik, kültürel ve eğitsel değerini bildiklerini”, %42,1’i “teknoloji eğitimi kapsamına giren konularda araştırma, geliştirme ve değerlendirme yapabileceklerini”, %43,1’i “çağdaş teknolojiyi yakından izleyerek kendini bu yeniliklere uygun şekilde yenileyerek çevrelerini tanıtabileceklerini” belirtmişlerdir.

Elde edilen bulgular doğrultusunda, mevcut iş eğitimi programındaki dönerli sistemin istenildiği kadar başarılı olmadığı söylenebilir. Teknoloji eğitimi programının dönüşümsüz tek ders modeliyle, dört alanda karşılaşılan bu soruna çözüm getireceği düşünülmektedir. Bu aynı zamanda öğrencilerin, bir öğretim yılı içerisinde ayrı ayrı gördükleri dört endüstri alanını bir bütün olarak algılamalarını sağlayacaktır kanısına varılmıştır. Bu sonuçlar, iş eğitimi öğretmenlerinin nitelik olarak, teknoloji eğitimi programının getirdiği yeniliklere hazır olduklarını ve teknoloji odağına dayalı olarak, öğretme-öğrenme etkinliklerini düzenleyip yürütebileceklerini göstermektedir. Öğretmenlerin bu hazır bulunuşluğu, teknoloji eğitimi programının iş eğitimi öğretmenleri tarafından benimseneceğini göstermektedir.

EARGED Tarafınca Sinop İlinde Yapılan Araştırmada (2000), Sinop ilinde yapılan seminere katılan 62 öğretmen üzerinde uygulanan anketlerden elde edilen bulgular şunlardır;

İş eğitimi öğretmenlerinin %30'u az, % 35'i orta düzeyde programı oluşturan iş ve teknik eğitimi, ev ekonomisi, tarım ve ticaret alanlarını dönerli olarak uygulayamadıklarını, %20'si tamamen %36,6'sı çok düzeyde dönerli sistemin uygulanmasında güçlük yaşandığını, bu güçlüğü %54,8 oranında öğretmen yetersizliğinden kaynaklandığını, %53,4'ü iş eğitimi dersinde çevredeki iş ve meslek sahibi kişilerden yararlanmaya ihtiyaç olduğunu, %41,6'sı iş eğitimi ders konularının diğer derslere ait konuları destekleme ve tamamlama yönünden yetersiz olduğunu, %35'i az, %28,3'ü orta düzeyde iş eğitimi programının öğrenci seviyesine uygun olmadığını, %33,3'ü az, %40'ı orta düzeyde programın öğrencilere meslekleri tanıtmaya ve hayata hazırlamaya yanıt vermediğini, %50'si ders saatini az bulduklarını belirtmişlerdir. Bütün öğretmenler, iş eğitimi dersini oluşturan dört alanın programdaki dağılımının eşit ağırlıklı olması gerektiği yönünde fikir bildirmişlerdir.

Sinop ilinde yapılan bu araştırma sonucunda ulaşılan bulgulara göre; branş öğretmenlerinin mevcut programın uygulanmasında sorunlar yaşadıklarını ve programın çağdaş teknolojinin olanaklarını yansıtmadığını göstermiştir. Düzenlenen yeni teknoloji eğitimi programının yukarıda belirtilen sorunları çözeceği ve yapılan önerileri gerçekleştireceği öngörülmektedir.

Ankara Milli Eğitim Müdürlüğünce Yapılan Araştırma 2001 yılında Ankara ilindeki 81 ilköğretim okulunda görev yapan 103 iş eğitimi öğretmeni üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucu programa ilişkin ulaşılan bulgular ve yapılan öneriler aşağıda belirtildiği gibidir.

Öğretmenler programın amaçlarına ulaşmadığını belirtmiş ve bunun nedenlerini %83,3 atölye yetersizliğine %80,9'u araç-gereç yetersizliğine, %64'ü malzeme yetersizliğine bağlamışlardır. Öğretmenlerin %77,6'sı iş eğitimi programında yer alan üniteleri günümüz teknolojisine uygun bulmamışlardır. % 62,1'i program içeriği belirlenen amaçları gerçekleştirmede uygun bulunmamıştır. Öğretmenler, programın meslekleri, iş yaşamını ve üst öğrenim kurumlarını tanıtma etkinliklerini içermeye yeterliliğine %67,9 oranında kısmen katıldıklarını, %23,3 oranında ise hiç katılmadıklarını belirtmişlerdir.

Araştırma sonuçlarında da görüleceği gibi Ankara ilinde görev yapan iş eğitimi öğretmenleri, programın amaçlarına ulaşmadığını ve çağın teknolojik özelliklerini yansıtmadığını belirtmişlerdir. Teknoloji eğitimi kavramına göre yeniden düzenlenmesi, ayrıca programın, meslekleri tanıtma işlevini de yerine getirmesi gerektiği sonucuna ulaşmışlardır.

Aksel'in, 2001 yılında yaptığı "İlköğretim Dört ve Beşinci Sınıf İş Eğitimi Programının Değerlendirilmesi (Ankara İli Örneği)" araştırmasında, iş eğitimi öğretmenlerinin iş eğitimi programına ilişkin öğretmen görüşlerini anket yöntemini kullanarak tespit etmeye çalışmıştır. Sonuç olarak iş eğitimi öğretmenleri iş eğitimi programının amaçlarının gerçekleşme düzeylerine kısmen ulaştığı yönünde görüş belirtmişlerdir.

Araştırmalar incelendiğinde genel olarak program; öğretmen, öğrenci ve yönetici gözlemlerinin amaçlara ulaşmada ve amaçları değerlendirme çalışmalarında etkin olduğunu görmekteyiz. Yapılan araştırmaların bulgularından yararlanarak bu araştırmalara yenilerinin eklenmesi ve eğitim programlarının bu doğrultuda geliştirilmesi eğitimin kalitesini olumlu yönde etkileyecektir.

Ülkemizde iş (teknoloji) eğitimi programının değerlendirilmesine yönelik bir çok sayıda araştırma yapılmasına karşın mesleki yönlendirme açısından iş eğitimi program değerlendirme araştırmalarına ulaşılabilen kaynaklar çerçevesinde rastlanmamıştır. Bununla birlikte diğer konu alanlarındaki derslerin öğretim programlarına ilişkin çok sayıda araştırma yapılmıştır. Bu araştırmanın yapılan diğer araştırmalardan farkı ise; iş eğitimi programının mesleki yönlendirme açısından değerlendirmesidir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama aracı, verilerin toplanması ve analizine yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, betimsel yöntemle yapılan bir alan surveyi niteliğindedir. Betimsel yöntem; olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların “ne” olduğunu betimlemeye, açıklamaya çalışır (Kaptan, 1998, 59). Demirel (2004), eğitim programlarını hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme öğeleri arasındaki dinamik ilişkiler bütünü olarak tanımlamayı uygun görmektedir. Yapılan bu araştırma ile iş eğitimi derslerine giren öğretmenlerin, iş eğitimi programının hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme boyutlarına ilişkin mesleki yönlendirme açısından değerlendirmeleri ile ilgili görüşleri alınmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın genel evreni; Türkiye’deki tüm ilköğretim kurumlarıdır. Ancak Karasar’ın da (1995, 110) belirttiği gibi, “genel evren” soyut bir kavramdır; tanımlanması kolay fakat ulaşılması güç ve hatta çoğu zaman olanaksız bir bütündür. Bu nedenle araştırma “çalışma evreni” ile sınırlı tutulmuştur.

Araştırmanın çalışma evrenini, Mersin ili merkezinde yer alan ilköğretim okullarındaki iş eğitimi dersleri veren öğretmenler, Erdemli ve Tarsus İlçe merkezlerindeki iş eğitimi dersine giren öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmada ilköğretim düzeyinde eğitim veren özel öğretim kurumları evren dışı bırakılmıştır.

Araştırmanın örnekleme belirlenirken; temel kural olan “yansızlık” ilkesine uyularak “küme örneklem” yöntemi kullanılmış ve ilköğretim okulları kendi içinde yapılan basit şans yöntemi ile örnekleme dahil edilmiştir. Araştırma Mersin ilinde 30,

Erdemli ilçesinde 5 ve Tarsus ilçesinde 3 olmak üzere toplam 38 ilköğretim okulundaki iş eğitimi öğretmenleri ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada öncelikle 38 ilköğretim okulundan, 108, iş eğitimi öğretmenin konu ile ilgili anket formlarını doldurmaları sağlanmıştır. Daha sonra anket formu dolduran öğretmenlerin %20'si ile yüzyüze görüşmeler yapılmıştır. Görüşme yapılan öğretmenlerin dağılımı şöyledir; Mersin ili merkez İlköğretim okullarından 18, Erdemli ilçesinden 2, Tarsus ilçesinden 1 öğretmen olmak üzere toplam 21 öğretmenle “yarı yapılandırılmış görüşme formu” cevaplatılmıştır.

Görüşme yapılan öğretmenlerin 13'ü kadın, 8'i erkektir, 3'ü yüksek okul mezunu, 16'sı lisans, 2'si yüksek lisans mezunudur, 2'si 1-5 yıllık, 6'sı 6-10 yıllık, 7'si 11-15 yıllık, 6'sı ise 16 yıl ve üstü kıdeme sahiptir. Görüşme yapılan öğretmenlerin 14'ü iş eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitime katılmamış, 7'si ise katılmıştır. Mesleki yönlendirme ile ilgili hizmet içi eğitime 14'ü katılmamış, 7'si katılmıştır.

Tablo 3.1.'de gösterilen okullarda 6. 7. ve 8. sınıflarda iş eğitimi dersine giren öğretmenler örnekleme oluşturmuştur ve örnekleme giren öğretmenlerin anketi cevaplama durumları gösterilmiştir.

Tablo 3.1. Öğretmenlerin Anketi Cevaplama Durumları

İlçe	Okullar	Öğretmen Sayısı	Ankete Cevap Veren Öğretmen Sayısı
Merkez	Cumhuriyet İlköğretim Okulu	4	4
Merkez	Tic.ve San. Odası Eğt. Vakfı İ.O.	3	3
Merkez	Bahçelievler İlköğretim Okulu	4	3
Merkez	Namık Kemal İlköğretim Okulu	5	5
Merkez	Çankaya İlköğretim Okulu	4	4
Merkez	Necdet Ülger İlköğretim Okulu	3	2
Merkez	Akkent İlköğretim Okulu	3	2
Merkez	Afetevleri İlköğretim Okulu	3	2
Merkez	Okan Merzeci İlköğretim Okulu	3	3
Merkez	Çukurova İlköğretim Okulu	3	3
Merkez	M. Faik Oğuz İlköğretim Okulu	3	3
Merkez	3 Ocak İlköğretim Okulu	4	4
Merkez	İleri İlköğretim Okulu	4	4
Merkez	Sadettin Bey İlköğretim Okulu	4	4
Merkez	Aliye Pozcu İlköğretim Okulu	4	4
Merkez	Anafartalar İlköğretim Okulu	2	2

Merkez	Güneykent Abdullkadir Per.Vkf. İ.Ö.	2	2
Merkez	700. Yıl İlköğretim Okulu	3	3
Merkez	Candan Merzeci İ.Ö.O.	2	2
Merkez	Halkkent İlköğretim Okulu	3	3
Merkez	Muhsin Yanpar İlköğretim Okulu	3	3
Merkez	Üstay İlköğretim Okulu	3	3
Merkez	Kanuni İlköğretim Okulu	3	3
Merkez	Yenişehir İlköğretim Okulu	2	2
Merkez	Dr. Kamil Tarhan İ.Ö.O.	3	3
Merkez	Gazipaşa İlköğretim Okulu	3	3
Merkez	Barbaros İlköğretim Okulu	5	4
Merkez	Pirireis İlköğretim Okulu	5	4
Merkez	Menteş İlköğretim Okulu	3	3
Merkez	24 Kasım İlköğretim Okulu	4	2
Erdemli	Sorgun İlköğretim Okulu	2	1
Erdemli	Alata İlköğretim Okulu	2	1
Erdemli	Sarıkaya İlköğretim Okulu	2	1
Erdemli	Akdeniz İlköğretim Okulu	2	2
Erdemli	Sultan Akın İlköğretim Okulu	3	3
Tarsus	Hasan Ali Yücel İlköğretim Okulu	3	3
Tarsus	Yeşilbağ İlköğretim Okulu	4	3
Tarsus	Kasım Ekenler İlköğretim Okulu	2	2
Toplam		120	108

Tablo 3.1.'de görüldüğü gibi, toplam 38 okuldan 120 öğretmen örneklemini oluşturmaktadır. Tablo 3.1.'e göre 120 öğretmenin 108'i anketi cevaplamıştır. Öğretmenlerin bilgi toplama aracına büyük ölçüde cevap verdiğini göstermektedir.

Tablo 3.2.'de örnekleme giren öğretmenlerin ilçelere göre anketi cevaplama oranları gösterilmektedir.

Tablo 3.2. Öğretmenlerin İlçelere Göre Anketi Cevaplama Oranları

İlçeler	Okul Sayısı	Öğretmen Sayısı	Cevap Veren Öğrt. Sayısı	%
Merkez	30	100	92	92.0
Erdemli	5	11	8	72.72
Tarsus	3	9	8	88.88
Toplam	38	120	108	90.0

Tablo 3.2.'de görüldüğü gibi örnekleme alınan Mersin merkezdeki öğretmenlerin %92,0'si, Erdemli ilçesi %72,72'si, Tarsus ilçesinden örnekleme giren öğretmenlerin %88,88'i ankete cevap vermişlerdir. Örneklemi oluşturan 120 öğretmenin büyük çoğunluğu (%90,0) kendilerinden istenen bilgi toplama aracına cevap

vermişlerdir.

3.3. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Araştırma için gerekli verilerin güvenilir bir biçimde toplanması için önce alanla ilgili kaynakların taraması yapılmıştır. Literatürden (Yeşilyaprak (2000-2004), Kuzgun (1997-2000), Aksel (2001), Küçükahmet (2000), Erkan (1997), vb.) elde edilen bilgiler doğrultusunda araştırmacı tarafından öğretmenler için anket formu hazırlanmıştır. Hazırlanan anket formu alan uzmanı öğretmenler tarafından değerlendirilmiştir. Uzmanlarca yapılan eleştiriler doğrultusunda anket (Ek 2) tekrar gözden geçirilmiş ve iş eğitimi öğretmenlerinin de görüşleri alınarak uygulamaya geçilmiştir.

Araştırmada ikinci veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan “yarı yapılandırılmış görüşme formu” (Ek 3) kullanılmıştır. Formun hazırlanma aşamasında ilgili literatür (Akkök (1996), Bacanlı (1995), Kuzgun (1997-2000), Yeşilyaprak (1999, 2000, 2004), vb.) taranmış, kaynaklar iş eğitimi programı ve mesleki yönlendirme açısından gözden geçirilmiştir. Literatürdeki veriler doğrultusunda hazırlanan görüşme maddeleri iş eğitimi öğretmenleri ve uzman görüşleri de alınarak düzeltmeler yapılmıştır. İş eğitimi öğretmenlerine uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formu 7 soru ile son halini almıştır. Görüşmeler ortalama 20 dk. sürmüştür. Görüşmeler önceden iş eğitimi öğretmenlerinden randevu alınarak boş derslerde gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlerle görüşmeye başlamadan önce araştırmanın amacı ve sorular hakkında kısa bir açıklama yapılmıştır. Veriler araştırmacı tarafından yazılarak kaydedilmiştir.

Anketin uygulanması için Mersin Milli Eğitim Müdürlüğünden 13.12.2004 tarihinde gerekli olan araştırma izni alınmıştır. (Ek 4). Bu anket, 2004-2005 eğitim-öğretim yılının 2. döneminde örneklem kapsamındaki ilköğretim okulu iş eğitimi derslerine giren öğretmenlere uygulanmıştır. Anket öğretmenlere bizzat araştırmacı tarafından dağıtılmış ve iki hafta içerisinde toplanmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Anket formu ile öğretmenlerden toplanan cevaplar frekans ve yüzdeleri alınarak tablolaştırılmıştır. Tabloların yorumlanmasında frekans ve yüzde tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin ankete verdikleri cevaplara göre, programın amaçlarına ilişkin 20, içeriğine ilişkin 20, öğretme ve öğrenme sürecine ilişkin 22, ölçme ve değerlendirme boyutuna ilişkin 14 olmak üzere toplam 76 madde olarak hazırlanmıştır. Son olarak öğretmenlere “İş eğitimi dersinin hedeflerine ulaşabilmesi için neler yapılabilir?” açık uçlu bir soru yöneltilmiş, alınan cevaplardan benzer olanlar kategorize edilerek anlamlı bir bütün haline getirilerek analiz edilmiştir.

İstatistik işlemler SPSS 11.0 programı ile yapılmıştır. Anket verilerinin çözümlenmesi ve yorumlanması bittikten sonra görüşme verileri çözümlenmiş ve bu işlemler yapılırken de anket verileri ile tutarlılığına bakılmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüş açılarını yansıtmak amacıyla görüşme metinlerinden alıntılar yapılmıştır. Araştırmada kullanılan kısaltmalar: Mersin il merkezde çalışan iş eğitimi öğretmenleri için (A), Erdemli ilçesinde çalışan iş eğitimi öğretmenleri için (B), Tarsus ilçesinde çalışan iş eğitimi öğretmenleri için (C) ve öğretmen sıra numarası verilerek belirtilmiştir.

Örneğin: (A1): A: Mersin il merkez iş eğitimi öğretmeni, birinci öğretmen gibi...

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, “İlköğretim 6., 7. ve 8. Sınıflarda İş Eğitimi Programının Mesleki Yönlendirme Açısından Değerlendirilmesine” ilişkin öğretmen görüşler ile ilgili bulgular ve ilgili yorumlar bulunmaktadır.

Yarı yapılandırılmış görüşmeler ile öğretmenlerin kişisel bilgileri, hizmet içi eğitim alıp almadıkları, iş eğitiminin mesleki yönlendirmedeki yeri ile ilgili görüşleri ve kullandıkları yöntem ve tekniklerin neler olduğu, bu yöntemlerin öğrencileri mesleki yönlendirme açısından etkileyip etkilemediği hakkında görüş ve önerileri yer almaktadır.

Araştırmada elde edilen bulgular, araştırmanın alt amaçlarını açıklayacak şekilde tablolar halinde ifade edilmiş, daha sonra yorumlanmıştır. Araştırmanın amaçlarına ilişkin bulgulardan önce araştırmaya katılan öğretmenlerin kişisel bilgileri verilmiştir. Örnekleme giren öğretmenlerin cinsiyet, en son mezun oldukları eğitim kurumları, meslekteki kıdemleri, iş eğitimi ve mesleki yönlendirme ile ilgili hizmet içi eğitime katılma durumlarının dağılımlarına yer verilmiştir. Öğretmenlerin iş eğitimi programının mesleki yönlendirme açısından; amaç, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme boyutlarına ilişkin mevcut durum ile ilgili görüşleri alınmıştır.

4.1. Görüşme Analizinden Elde Edilen Bulgular ve Yorum

Görüşmeye öğretmenlerin kişisel bilgileri, hizmet içi eğitim alıp almadıkları hakkındaki sorularla başlanmıştır. Öğretmenlerin kişisel bilgileri yukarıda verilmiştir.

Araştırmada kullanılan anketteki görüşlere öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu “kısmen katıldığını” ifade ederken, yüz yüze görüşmelerde programdaki aksaklıkları daha çok vurgulamışlardır.

Öğretmenlere, “İş eğitimi dersi öğrencilerin meslek tercihlerinde önemli bir rol oynamakta mıdır? Nasıl?” diye sorulduğunda; büyük bir bölümü aslında önemli bir rolünün olması gerektiğine inanmakla birlikte, uygulamadaki aksaklıklar yüzünden 14’ü önemli bir rol oynamadığını düşündüklerini ifade etmişlerdir. 4’ü kısmen rol oynadığını, 3’ü de önemli rol oynadığını belirtmişlerdir.

Bu soru ile ilgili görüşlerini öğretmenlerden bazıları;

“... maalesef ülkemizde çocukların meslek seçmelerinde velilerin yönlendirmeleri daha ağır basmaktadır(A1)”.

“Hayır. Çünkü okulda uygulama alanı olmadığından dersler amaca uygun işlenmemektedir(A5)”.

“Kesinlikle önemli bir rolü vardır.... Ancak, bütün öğrencilerin üniversiteye gideceğini düşünmesi meslek liselerini tercih etmelerini engelliyor(A6)”.

“Öğrenciler tarafından önemsiz ders olarak algılanmaktadır. Bu nedenle yarattığı fırsatlara dikkat edilmemektedir(A9)”.

“Evet ama içeriğinin daha güncel ve uygulamalı olması gerekir(A17)”. Şeklinde ifade etmişlerdir.

Öğretmenlere, “İş eğitimi programı öğrencilerin meslekleri tanımalarına yardımcı olmakta mıdır? Nasıl?” diye sorulduğunda; çalışmaya katılan öğretmenlerin 8’i kısmen yardımcı olduğunu, 8’i yardımcı olmadığını, 5’i ise yardımcı olduğunu ifade etmişlerdir. Kısmen ve yardımcı olmadığını düşünen öğretmenler nedenlerini bir çok faktöre bağlamışlardır. Bu nedenlerini öğretmenlerden bazıları;

“Çok az öğrenci yaptığı işle meslek yaşamı arasında bağlantı kurmaktadır. Diğerleri not alma aracı olarak bakmaktadırlar(A9)”.

“Mevcut müfredat sadece ilgi, beceri ve yetenekleri ortaya çıkarmayla sınırlı. Mesleki alanları en ufak biçimde tanıtımı yoktur(A1)”.

“Sınırlı sayıda meslekler için evet. Ama günümüzün teknolojik koşullarına uygun değildir(A2)”.

“Bu görev daha çok rehberlik öğretmenlerine devredilmiştir(A5)”. Şeklinde ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin iş eğitimi derslerinde uygulayabilecekleri, öğrencilerin

meslekleri tanımlarına yardımcı olabilecek etkinlik örnekleri Ek 1’de verilmiştir.

Öğretmenler, “İş eğitimi dersi toplumun beklentilerine göre öğrencilerin yetişmesine yardımcı oluyor mu? Nasıl?” sorusuna 19’u olumsuz cevap vermişlerdir, diğer 2 öğretmen ise kısmen yardımcı olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin bazıları bu konudaki görüşlerini şöyle belirtmişlerdir;

“... Toplumun beklentileri, hayata bakışları sürekli değişmekte iken iş eğitimi programı yıllardır hep aynı kalmıştır. İş eğitimi dersinin yeniden ele alınıp teknoloji eğitimi yapısında değiştirilmeli ve ders saati sayısının artırılması gerekir diye düşünüyorum(A1)”.

“...Konuların değişen ihtiyaca göre yenilenmesi gerekir. Öğretmenlerin bu konuda hizmet içi eğitim alması gerekir(A9)”.

“Hayır. Eğitim sisteminin öğrencileri Ortaöğretim Kurumlar Sınavı’na yönlendirmesi bunu engelliyor(A18)”.

Görüşme yapılan öğretmenlerin bu soruya ilişkin genel olarak ortak değerlere sahip olduklarını söylemek mümkündür.

Öğretmenlere, iş eğitimi dersinde kullandıkları yöntemlerin hangileri olduğu ve bu yöntemlerin meslekleri tanıtmaya nasıl bir katkısı olduğu hakkındaki sorulan soruya verdikleri yanıtlar tablo 4.1.’de verilmiştir. Öğretmenlerin kullandıkları yöntemler ile (Doğan (1983), Akpınar (1999), Aksel (2001), Küçükahmet (1997), Sönmez (1999) vb.) literatürler incelendiğinde de genellikle sık kullanılan yöntemler olduğu gözlenmiştir. Ancak kullanılan yöntemlerden özellikle proje yönteminin meslekleri tanıtmaya olan katkısının diğerlerine göre daha fazla olduğunu ifade etmişlerdir.

Tablo 4.1. Öğretmenlerin İş Eğitimi Dersinde Kullandıkları Yöntemlere İlişkin Bulgular

Öğretmenler	Proje	Uygulama	Anlatım	Soru-Cevap	Demostrasyon	Gezi-Gözlem	Tartışma	Toplam
A1	X		X					2
A2	X	X						2
A3	X							1
A4			X	X				2
A5		X	X					2
A6		X	X	X				3
A7	X		X		X			3
A8			X					1
A9			X	X	X			3
A10	X	X	X					3
A11	X	X	X					3
A12		X	X	X				3
A13	X	X		X				3
A14		X			X			2
A15		X						1
A16		X	X					2
A17		X	X		X		X	4
A18		X	X	X		X		4
B1		X			X	X		3
B2		X		X	X			3
C1		X						1
TOPLAM	7	15	13	7	6	2	1	

Tablo 4.1’de, iş eğitimi öğretmenleri derslerinde genellikle birden fazla yöntemi kullanmaktadırlar. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde en sık kullanılan yöntemlerin

uygulama(15) ve anlatım(13) olduğunu görmekteyiz. Bu iki yöntemi proje(7) ve soru-cevap(7) yöntemlerinin takip ettiğini, gösteri yöntemini de kullandıklarını görmekteyiz. Araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleki yönlendirme için gezi-gözlem yönteminin önemli olduğunu söyleseler de sadece 2 öğretmenin bu yöntemi kullandığı görmekteyiz. Bir öğretmen tartışma yöntemini de iş eğitimi derslerinde kullandığını ifade etmiştir. İki öğretmen iş eğitimi derslerinde 4 yöntem kullanırken, dokuz öğretmen 3 farklı yöntemi kullanmakta, altı öğretmen 2 farklı yöntem kullanmakta, dört öğretmen ise, sadece 1 yöntem kullanmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenler, en sık kullanılan uygulama yönteminin; öğrencilerin kendilerini daha iyi tanımalarını sağladığını ve meslekler hakkında daha fazla bilgi edindiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenler bu soru hakkındaki görüşlerini;

“Uygulamalarla öğrencilerin yetenekleri ortaya çıkmaktadır(A2)”.

“Plan, tasarı, uygulama hayatın her alanında var. Öğrenci istenen sonuca ulaşamayınca farklı çözüm yolları aramakta(A11)”. Şeklinde ifade etmişlerdir.

Öğretmenlere, iş eğitimi dersinde uygulanan projeler öğrencilerin iş hayatını öğrenmelerine bir katkı sağlayıp sağlamadığı, sağlıyorsa nasıl diye sorulduğunda; 5’i bir katkı sağlamadığını, 8’i önemli bir katkı sağladığını, 8’i ise değişik sebeplerden dolayı yeterli katkı sağlayamadığı düşüncesinde birleşmişlerdir. Öğretmenler;

“Tamamen değil. Sadece 8. sınıflarda belirli konularda proje uygulaması geç kalınmış olduğunu gösteriyor(A2)”.

“Evet çoğunlukla.....,8. sınıflarda proje çalışmaları Ortaöğretim Kurumlar Sınavı sınavları nedeniyle amacına ulaşmıyor(A6)”.

“Evet, yaşayarak öğrendikleri için(A10)”.

“Evet, özellikle proje çalışmaları okul dışı faaliyetleri arttırmaktadır. Öğrencileri araştırmaya yönlendirir. Öğrenciler bu araştırmalarla meslekler hakkında daha fazla bilgi edinir(A12)”.

“Dersteki uygulamalar çevre imkanları ve öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyleri göz önüne alınarak seçildiği için yeterli katkının sağlandığını düşünmüyorum(B2)”, gibi ifadelerle soru hakkındaki görüşlerini belirtmişlerdir.

Öğretmenlere, “Bir üst basamaktaki öğrenim kurumlarının türleri ve meslekler arasındaki ilişkiler hakkında öğrencileri bilgilendiriyor musunuz?” diye sorulduğunda; çalışmaya katılan öğretmenlerin; 8’si bilgilendirdiklerini ancak bunun kişisel özveri ile olduğunu, 5’i yeterli düzeyde bilgilendiremediklerini, 8’i ise bu konuda bilgi vermediklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenler;

“Bu konular hakkında öğretmenlerin elinde yazılı kaynak bulunmuyor. Öğretmen bilgisi dahilinde bilgi vermeye çalışıyor. Bu da öğretmenin duyarlılığına göre değişiyor(A9)”.

“Özellikle sekizinci sınıflarda, evet(A12)”.

“Öğretmen isterse mesleklerle konuları ilişkilendirebilir. Ders bunun için çok uygundur(A16)”, şeklinde ifade edilmiştir. İş eğitimi dersinde öğrencilerin eğitim ve iş dünyası arasındaki ilişkiyi görebilmeleri açısından yapılabilecek etkinlik örnekleri Ek 1’de verilmiştir.

Öğretmenlerin, mesleki yönlendirmede iş eğitimi dersinin önemi ve yeri nedir? sorusuna yaklaşımları; iş eğitimi dersinin asıl amacının öğrencileri kendi ilgi yetenek ve kişilik özellikleri doğrultusunda bir mesleğe yönlendirmek olduğu, bir çok Avrupa ülkesinde böyle olduğunu fakat bizim ülkemizde sadece alınması gereken bir ders olarak algılandığı, çevre ve fiziki koşulların bu amacı gerçekleştirmekte yetersiz kaldığı, sistemden kaynaklanan nedenlerden dolayı öğrencilerin daha çok Ortaöğretim Kurumlar Sınavlarına odaklandıkları vb. doğrultusunda olmuştur.

Bu soru ile ilgili görüşlerini öğretmenlerden bazıları;

“Bizler fakültede okurken hocalarımız bizlere ‘sizler mesleki rehberlik yapacaksınız, bu dersin en önemli amacının bu olduğunu’ söylerlerdi. Ama öğrencilerin üzerinde velilerin etkisi bizlerden daha çok olduğu için yeterince verimli

olamıyoruz...(A1)”.

“... Dersleri güzel sanatlar derslerinin birer alt dersi gibi işlemekteyiz. Öğrenci ve okul şartları bu amacı gerçekleştirmemizi engellemektedir. Henüz dersin amacı tam olarak kavranmamış ve gereken önem verilmemektedir(A5)”.

“Konular daha anlamlı ve daha güncel seçilirse yararlı olacağını düşünüyorum. Programın değişmesinde yarar var(A7)”.

“Herkes öğretmen, doktor, mimar, mühendis vb. olmak istiyor. Ancak başka mesleklerin de olduğu anlatılmalı, buralara yönlendirme yapmalıyız. Bu derste bu tip etkinliklere yer vermeliyiz(A8)”.

“İlgi ve yeteneklerini daha iyi tanımalarına yardımcı olduğundan özellikle ticaret ve iş teknik dersleri mesleki yönlendirmede çok faydalı(A12)”.

“İş eğitimi dersi öğrencilerin bilgi beceri yetenek ve birlikte iş yapabilme becerisini geliştirir. Önemli bir derstir(B1)”.

“Yeterli olanaklar sağlanması durumunda öğrencinin meslek seçimini büyük ölçüde etkileyeceği kanısındayım(B2)”.

“Çok önemli fakat zengin bir uyaran ortamı yok(C1)”, şeklinde ifade etmişlerdir.

Araştırmada kullanılan anket ve yarı yapılandırılmış görüşme forumu bulgularının birbirlerini tamamladığını ancak, yapılan görüşmeler sonucunda öğretmenlerin iş eğitimi programı ile ilgili sıkıntılarını daha açık ifade etme fırsatı buldukları ve programdaki yetersizlikleri daha belirgin olarak ortaya koydukları tespit edilmiştir. Bu anlamda araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formlarının kullanımı ile iş eğitimi programının mesleki yönlendirme açısından daha sağlıklı bir değerlendirme yapma imkanı sunmuştur.

4.2. Öğretmenlere İlişkin Kişisel Bilgiler

4.2.1. Cinsiyet ve Mezun Olunan Kurum ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Örnekleme giren kurumlarda, anket formunu cevaplayan öğretmen sayısı 108'dir. Tablo 4.2.'de ankete cevap veren öğretmenlerin cinsiyete ve en son mezun oldukları eğitim kurumlarına göre dağılımı verilmektedir.

Tablo 4.2. Öğretmenlerin Cinsiyet ve Mezun Oldukları Kurumlara Göre Dağılımı

	Eğitim							
	Yüksek Okul		Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
Cinsiyet	f	%	f	%	f	%	f	%
Kadın	8	14.5	43	78.2	4	7.3	55	50.92
Erkek	13	24.5	36	67.9	4	7.5	53	49.08
Toplam	21	19.4	79	73.1	8	7.4	108	100

Tablo 4.2.'de öğretmenlerin %50,92'si kadın, %49,08'erkektir. Örnekleme alınan öğretmenlerin kadın ve erkek sayısının birbirine çok yakın olduğu görülmektedir.

Tablo 4.2.'de öğretmenlerin %19,4'ü yüksek okul mezunu, %73,1'i lisans mezunu, %7,4'ü ise yüksek lisans mezunlarından oluşmaktadır.

Tablo 4.2.'de görüldüğü gibi, kadın öğretmenlerin (%78,2) ve erkek öğretmenlerin (%67,9) çoğunluğu lisans mezunudur. Araştırmaya katılan kadın ve erkek öğretmenlerin toplam %73,1'i lisans mezunlardır. Kadın öğretmenlerde II. sırayı %14,5 ile yüksek okul mezunu öğretmenler, erkek öğretmenlerde de ise % 24,5 ile yine yüksek okul mezunu öğretmenler oluşturmaktadır. Kadın ve erkek öğretmenlerin eşit sayıda yüksek lisans mezunu olduklarını, ancak yüksek okul mezunlarında erkek öğretmenlerin (%24,5), kadın öğretmenlere (%14,5) oranla daha fazla oldukları görülmektedir.

Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun (%73,1) lisans mezunu olduğunu görmekteyiz. Yüksek Lisans mezunları %7,4 oranla en az grubu oluşturmaktadır.

4.2.2. Cinsiyet ve Kıdem İle İlgili Bulgu ve Yorumlar

Örnekleme giren öğretmenleri daha iyi yorumlayabilmek için onları cinsiyet ve kıdem yönünden incelemek gerekir. Tablo 4.3.'de örnekleme giren öğretmenlerin cinsiyete ve kıdeme göre dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 4.3. Öğretmenlerin Cinsiyet ve Kıdemlerine Göre Dağılımları

	Kıdem									
	1-5 yıl		6-10 yıl		11-15 yıl		16 yıl ve üstü		Toplam	
Cinsiyet	f	%	f	%	F	%	f	%	f	%
Kadın	10	18.2	13	23.6	15	27.3	17	30.9	55	100
Erkek	4	7.5	10	18.9	18	34.0	21	39.6	53	100
Toplam	14	12.9	23	21.3	33	30.6	38	35.2	108	100

Tablo 4.3.'de öğretmenlerin %12,9'u 1-5yıl, %21,3'ü 6-10 yıl, %30,6'sı 11-15 yıl, %35,2'si 16 yıl ve üstü kıdeme sahipler. 11 yıl ve üstü kıdeme sahip öğretmenlerin oranının toplamı (%65,8), 1-10 yıl kıdeme sahip olan öğretmenlerin oranlarının toplamından (%33,99) yaklaşık iki daha fazladır. En az %12,9 oranı ile 1-5 yıllık kıdeme sahip öğretmenler oluşturmaktadır.

Tablo 4.3.'de kadın öğretmenlerin %30,9'u 16 yıl ve üstü kıdeme sahiptir. Erkek öğretmenlerin çoğunluğu ise %39,6'sı 16 yıl ve üstü kıdeme sahiptirler. Araştırmaya katılan kadın ve erkek öğretmenlerin %35,2'lik çoğunlukla 16 yıl ve üstü kıdeme sahip olduklarını görmekteyiz. Kadın öğretmenlerde II. sırayı %27,3 ile 11-15 yıl kıdem aralığındaki öğretmenler oluşturmaktadır. Erkek öğretmenlerde de II. sırayı %34,0 ile yine 11-15 yıl kıdeme sahip öğretmenler oluşturmaktadır. Tabloda görüldüğü gibi 1-5 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin toplamı %13,0 ile en az grubu oluşturduğu anlaşılmaktadır. Kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre daha az kıdeme sahip olduğu görülmektedir.

4.2.3.Cinsiyet ve İş Eğitimi İle İlgili Hizmet İçi Eğitime Katılma Durumları İle

İlgili Bulgu ve Yorumlar

Hizmet içi faaliyetleri, öğretmenlerin mezuniyet sonrası kendilerini sürekli yenileyebilmeleri, eğitimle ilgili yeni gelişmelerden haberdar olmaları açısından önem taşımaktadır. Öğretmenlerin iş eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitime katılma durumlarını daha iyi yorumlayabilmek için cinsiyet ve iş eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitime katılma durumları arasındaki ilişkiyi inceleme gereği vardır. Öğretimi olumlu yönde etkileyen bu tür faaliyetlere öğretmenlerin cinsiyetleri ile iş eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitime katılma durumları sorulmuş, bulgular tablo 4.4.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.4. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre İş Eğitimi Dersi İle İlgili Hizmet İçi Eğitim Kurslarına Katılma Durumları

Cinsiyet	Katıldım		Katılmadım		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Kadın	17	30.9	38	69.1	55	100
Erkek	21	39.6	32	60.4	53	100
Toplam	38	35.2	70	64.8	108	100

Tablo 4.4.'de görüldüğü gibi iş eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitim kursuna katılanların oranı %35,19, katılmayanların oranı ise %64,8'dir. Tablo 4.4'den anlaşılabileceği gibi iş eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitim kursuna katılmayanların oranı katılanların oranından yaklaşık iki kat daha fazladır.

Tablo 4.4 incelendiğinde kadın öğretmenlerin %30,9'u iş eğitimi ile ilgili hizmet-içi eğitim faaliyetlerine katıldığını belirtirken büyük bir çoğunluğu (%69,1) ise katılmadığını ifade etmiştir. Araştırmaya katılan erkek öğretmenlerin ise kadınlara göre biraz daha fazlası (%39,6) iş eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitim faaliyetlerine katıldıklarını belirtmişlerdir. Erkek öğretmenlerin %60,4'ü iş eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitim faaliyetlerine katılmadıklarını ifade etmişlerdir.

İlgili araştırmalardan Taşdemir'in 1988'de yaptığı araştırma sonuçlarına göre iş eğitimi öğretmenlerinin %14'ünün iş eğitimi konusunda herhangi bir hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim kursuna katılmadığı tespit edilmiştir. Aksel'in 2001 yılında yaptığı "İlköğretim 4 ve 5. Sınıf İş Eğitimi Programını Değerlendirilmesi" konulu araştırmasında %77,7'sinin hizmet içi eğitime katılmadıkları tespit edilmiştir. 2004-

2005 eğitim yılında yapılan “İlköğretim 6, 7 ve 8. Sınıflarda İş Eğitimi Programının Mesleki Yönlendirme Açısından Değerlendirilmesi” konulu araştırma bulguları sözü geçen araştırma bulgularını destekler niteliktedir. Bu araştırmaya katılan öğretmenlerin %64,8’inin iş eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitim almadıkları tespit edilmiştir.

4.2.4. En Son Mezun Olunan Kurum ve İş Eğitimi İle İlgili Hizmet İçi Eğitime Katılma Durumları İle İlgili Bulgu ve Yorumlar

Öğretmenlerin en son mezun oldukları eğitim kurumları ve iş eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitim alma durumları arasındaki ilişkiyi görmek için Tablo 4.5.’de öğretmenlerin eğitim düzeyleri ve hizmet içi eğitime katılma durumlarının değerleri ve kendi içlerindeki yüzdelik dağılımlarına bakılmıştır.

Tablo 4.5. Öğretmenlerin Eğitim Durumlarına Göre İş Eğitimi Dersi İle İlgili Hizmet İçi Eğitim Kurslarına Katılma Durumları

Eğitim	Katıldım		Katılmadım		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Yüksek Okul	10	47.6	11	52.4	21	100
Lisans	25	31.6	54	68.4	79	100
Yüksek Lisans	3	37.5	5	62.5	8	100
Toplam	38	35.2	70	64.8	108	100

Araştırmaya katılan öğretmenlerden yüksek okul mezunlarının %47,6’sı, lisans mezunlarının %31,6’sı, yüksek lisans mezunlarının %37,5’i iş eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitime katıldıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerden yüksek okul mezunlarının %52,4’ü, lisans mezunlarının %68,4’ü, yüksek lisans mezunlarının ise %62,5’i iş eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitime katılmadıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 4.5.’de görüldüğü gibi öğretmenlerin sadece %35,2’si iş eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitime katıldıklarını, %64,8’inin ise iş eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitime katılmadıklarını ifade etmişlerdir. Hizmet içi eğitime en fazla %47,6 ile yüksek okul mezunlarının katıldığı, en az ise %31,6 ile lisans mezunlarının katıldığı görülmektedir.

Aşağıda araştırmaya katılan öğretmenlerin kıdemleri ile hizmet içi eğitime katılma durumlarına bakılmıştır.

4.2.5. Kıdem ve İş Eğitimi İle İlgili Hizmet İçi Eğitime Katılma Durumlarıyla İlgili Bulgu ve Yorumlar

Öğretmenlerin hizmet süreleri ile iş eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitim alma durumları arasındaki ilişkiyi görmek için Tablo 4.6.'da öğretmenlerin hizmet süreleri ve hizmet içi eğitime katılma durumlarının değerleri ve kendi içlerindeki yüzdelik dağılımlarına bakılmıştır.

Tablo 4.6. Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre İş Eğitimi Dersi İle İlgili Hizmet İçi Eğitim Kurslarına Katılma Durumları

Kıdem	Katıldım		Katılmadım		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
1-5 yıl	3	21.4	11	78.6	14	100
6-10 yıl	8	34.8	15	65.2	23	100
11-15 yıl	10	30.3	23	69.7	33	100
16 yıl ve üstü	17	44.7	21	55.3	38	100
Toplam	38	35.2	70	64.8	108	100

Tablo 4.6.'da, 1-5 yıllık hizmet süresi olan öğretmenlerin %21,4'ü iş eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitim kurslarına katılmışken, %78,6'sı katılmadıklarını belirtmişlerdir. 6-10 yıllık hizmet süresi olan öğretmenlerin %34,8'i iş eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitim kurslarına katılmışken, %65,2'si katılmadıklarını belirtmişlerdir. 11-15 yıllık hizmet süresi olan öğretmenlerin %30,3'ü iş eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitim kurslarına katıldıklarını belirtirken, %69,7'si katılmadıklarını belirtmişlerdir. 16 yıl ve üstü yıllık kıdeme sahip olan öğretmenlerin %44,7'si iş eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitim kurslarına katıldıklarını, %55,3'ünün ise katılmadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 4.6 incelendiğinde en çok %44,7 ile 16 yıl ve üstü hizmet süresine sahip öğretmenlerin iş eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitime katıldıkları, en az ise %21,4 oranı ile 1-5 yıllık hizmet süresi olan öğretmenlerin iş eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitime katıldıkları görülmektedir.

4.2.6. Cinsiyet ve Mesleki Yönlendirme İle İlgili Hizmet İçi Eğitime Katılma Durumları İle İlgili Bulgu ve Yorumlar

Öğretmenlerin mesleki yönlendirme ile ilgili hizmet içi eğitime katılma durumlarını daha iyi yorumlayabilmek için cinsiyet ve mesleki yönlendirme ile ilgili hizmet içi eğitime katılma durumları arasındaki ilişkiyi inceleme gereği vardır.

Tablo 4.7’de öğretmenlerin cinsiyetleri ve mesleki yönlendirme ile ilgili hizmet içi eğitime katılma durumlarını frekans ve yüzdelik dağılımlarını göstermektedir.

Tablo 4.7. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Mesleki Yönlendirme İle İlgili Hizmet İçi Eğitim Kurslarına Katılma Durumları

Cinsiyet	Katıldım		Katılmadım		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Kadın	20	36.4	35	63.6	55	100
Erkek	16	30.2	37	69.8	53	100
Toplam	36	33.3	72	66.7	108	100

Tablo 4.7’de öğretmenlerin %33,33’ü mesleki yönlendirme ile ilgili hizmet içi eğitim kurslarına katılırken, %66,67’si bu kurslara katılmadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin üçte bir oranında bu tür eğitim etkinliklerine katıldıkları görülmektedir.

Tablo 4.7’de, kadın öğretmenlerin %36,4’ü, erkek öğretmenlerin ise %30,2’si mesleki yönlendirme ile ilgili kurslara katıldıklarını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan erkek öğretmenlerin %69,8’i, kadın öğretmenlerin de %63,6’sı mesleki yönlendirme ile ilgili kurs almadıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerden kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere oranla daha fazla mesleki yönlendirme ile ilgili hizmet içi eğitim kurslarına katıldıkları görülmektedir.

4.2.7. En Son Mezun Olunan Kurum ve Mesleki Yönlendirme İle İlgili Hizmet İçi Eğitime Katılma Durumları İle İlgili Bulgular ve Yorum

Öğretmenlerin en son mezun oldukları eğitim kurumları ve mesleki yönlendirme ile ilgili hizmet içi eğitim alma durumları arasındaki ilişkiyi görmek için tablo 4.8.’de öğretmenlerin eğitim düzeyleri ve hizmet içi eğitime katılma durumlarının değerleri ve

kendi içlerindeki yüzdelik dağılımlarına bakılmıştır.

Tablo 4.8. Öğretmenlerin Eğitim Durumlarına Göre Mesleki Yönlendirme İle İlgili Hizmet İçi Eğitim Kurslarına Katılma Durumları

Eğitim	Katıldım		Katılmadım		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Yüksek Okul	8	38.1	13	61.9	21	100
Lisans	27	34.2	52	65.8	79	100
Yüksek Lisans	1	12.5	7	87.5	8	100
Toplam	36	33.3	72	66.7	108	100

Araştırmaya katılan öğretmenlerden yüksek okul mezunlarının % 38,1'i, lisans mezunlarının %34,2'si, yüksek lisans mezunlarından 1 kişi mesleki yönlendirme ile ilgili hizmet içi eğitime katıldıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerden yüksek okul mezunlarının %61,9'u, lisans mezunlarının %65,8'i, yüksek lisans mezunlarının ise %87,5'i mesleki yönlendirme ile ilgili hizmet içi eğitime katılmadıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 4.8'de görüldüğü gibi öğretmenlerin sadece %33,3'ü mesleki yönlendirme ile ilgili hizmet içi eğitime katıldıklarını, %66,7'sinin ise mesleki yönlendirme ile ilgili hizmet içi eğitime katılmadıklarını ifade etmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerden yüksek okul mezunu olanlarının diğerlerine oranla mesleki yönlendirme ile ilgili hizmet içi eğitime katılma oranlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.2.8. Kıdem ve Mesleki Yönlendirme İle İlgili Hizmet İçi Eğitime Katılma Durumları İle İlgili Bulgu ve Yorumlar

Öğretmenlerin hizmet süreleri ile mesleki yönlendirme ile ilgili hizmet içi eğitim alma durumları arasındaki ilişkiyi görmek için tablo 4.9.'da öğretmenlerin hizmet süreleri ve hizmet içi eğitime katılma durumlarının değerleri ve kendi içlerindeki yüzdelik dağılımlarına bakılmıştır.

Tablo 4.9. Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre Mesleki Yönlendirme İle İlgili Hizmet İçi Eğitim Kurslarına Katılma Durumları

Kıdem	Katıldım		Katılmadım		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
1-5 yıl	2	14.3	12	85.7	14	100
6-10 yıl	12	52.2	11	47.8	23	100
11-15 yıl	10	30.3	23	69.7	33	100
16 yıl ve üstü	12	31.6	26	68.4	38	100
Toplam	36	33.3	72	66.7	108	100

Tablo 4.9’da, 1-5 yıllık hizmet süresi olan öğretmenlerin %14,3’ü mesleki yönlendirme ile ilgili hizmet içi eğitim kurslarına katıldığını belirtirken, %85,7’si katılmadıklarını belirtmişlerdir. 6-10 yıllık hizmet süresi olan öğretmenlerin %52,2’si mesleki yönlendirme ile ilgili hizmet içi eğitim kurslarına katıldıklarını, %47,8’i katılmadıklarını belirtmişlerdir. 11-15 yıllık hizmet süresi olan öğretmenlerin %30,3’ü iş eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitim kurslarına katıldıklarını belirtirken, %69,7’si katılmadıklarını belirtmişlerdir. 16 yıl ve üstü yıllık kıdeme sahip olan öğretmenlerin %31,6’sı mesleki yönlendirme ile ilgili hizmet içi eğitim kurslarına katıldıklarını, %68,4’ünün ise mesleki yönlendirme ile ilgili hizmet içi eğitime katılmadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 4.9 incelendiğinde en fazla %52,2 ile 6-10 yıllık hizmet süresine sahip öğretmenlerin iş eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitime katıldıkları, en az ise %14,3 ile 1-5 yıllık hizmet süresi olan öğretmenlerin katıldıkları görülmektedir.

Tablo 4.8. ve 4.9 incelendiğinde 1-5 yıllık hizmet süreleri olan öğretmenlerin, mesleki yönlendirme ve iş eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitime katılma oranlarının, daha fazla hizmet süreleri olan öğretmenlere kıyasla, daha düşük olduğu görülmektedir.

4.3. İş Eğitimi Öğretmenlerinin İş Eğitimi Programının Mesleki Yönlendirme Açısından Amaçları İle İlgili Görüşlerine Yönelik Bulgu ve Yorumlar

Öğretmenlerin iş eğitimi programının amaçlarına ilişkin sorulara verdikleri cevapların frekans ve yüzdelik değerleri tablo 4.10.’da verilmiştir. Öğretmenlerin görüşlere katılma dereceleri 1’den 5’e kadar şöyle derecelendirilmiştir. (1) Hiç

Katılmıyorum, (2) Katılmıyorum, (3) Kısmen Katılıyorum, (4) Katılıyorum, (5) Tamamen Katılıyorum.

Tablo 4.10. İş Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Yönlendirme Açısından İş Eğitimi Programının Amaçları İle İlgili Genel Görüşleri

Md. No	Öğretmenlerin İş Eğitimi Dersinin Amaçlarına İlişkin Genel Görüşleri	1		2		3		4		5	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1	Açık bir dille ifade edilmiştir.	1	0.9	8	7.4	35	32.4	48	45.4	15	13.9
2	Mevcut şartlarda gerçekleştirilebilir niteliktedir.	4	3.7	24	22.2	48	44.4	29	26.9	3	2.8
3	Kendi aralarında tutarlıdır.	3	2.8	14	13.0	42	38.9	44	40.7	5	4.6
4	Öğrencinin ihtiyaçlarına cevap verir niteliktedir.	5	4.6	26	24.1	46	42.6	27	25.0	4	3.7
5	Öğrenci seviyesine uygundur.	5	4.6	13	12.0	46	42.6	39	36.1	5	4.6
6	Konu alanının özelliklerine uygundur.	2	1.9	9	8.3	46	42.6	43	39.8	8	7.4
7	Davranışa dönüştürülebilir niteliktedir.	5	4.6	9	8.3	34	31.5	49	45.4	11	10.2
8	İlköğretim programındaki genel amaçlara uygundur.	2	1.9	13	12.0	41	38.0	42	38.9	10	9.3
9	Bilimsel ve teknolojik gelişmelere uygun olarak geliştirilebilir niteliktedir.	10	9.3	23	21.3	38	35.2	31	28.7	6	5.6
10	Ağırlıklı olarak bilişsel alanla ilgilidir.	1	0.9	24	22.2	49	45.4	32	29.6	2	1.9
11	Ağırlıklı olarak duyuşsal alanla ilgilidir.	2	1.9	25	23.1	52	48.1	25	23.1	4	3.7
12	Ağırlıklı olarak psikomotor alanla ilgilidir.	5	4.6	20	18.5	40	37.0	35	32.4	8	7.4
13	Ölçülebilir niteliktedir.	2	1.9	12	11.1	31	28.7	58	53.7	5	4.6
14	Toplumun değişen beklentilerine cevap verir niteliktedir.	7	6.5	28	25.9	45	41.7	24	22.2	4	3.7
15	Öğrencilerde, analitik düşünce becerisini geliştirir niteliktedir.	2	1.9	21	19.4	58	53.7	22	21.3	4	3.7
16	Öğrencilerin ilgi, yetenek ve kişilik özelliklerini ortaya çıkarır niteliktedir.	6	5.6	16	14.8	40	37.0	37	34.3	9	8.3
17	Çevresinde yeni gelişen iş ve meslek alanlarını incelemeye yöneltir.	12	11.1	24	22.2	43	39.8	25	23.1	4	3.7
18	Gelişen iş ve mesleklerin kendi kişiliği ve yetenekleri ile uyumunu araştırmaya yöneltir niteliktedir.	9	8.3	26	24.1	43	39.8	24	22.2	6	5.6
19	Öğrencilerin mesleğe yönelik olarak bir üst basamaktaki öğrenim kurumlarına yönelmelerinde rehberlik edecek niteliktedir.	14	13.0	29	26.9	32	29.6	29	26.9	4	3.7
20	Çeşitli iş ve mesleklerin önemini kavratır niteliktedir.	8	7.4	23	21.3	49	45.4	22	20.4	6	5.6

Tablo 4.10.'da görüldüğü gibi öğretmenlerin amaçlar ile ilgili yargılara çoğunlukla kısmen katıldıkları görülmektedir.

Öğretmenlerin iş eğitimi programının mesleki yönlendirme ile ilgili amaçları ile

ilgili yargılara katılma dereceleri ve yüzdeleri ise şöyledir:

“Öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verir niteliktedir.” %42,6 kısmen katılıyorum, %25,0 katılıyorum, %24,1 katılmıyorum.

“Bilimsel ve teknolojik gelişmelere uygun olarak geliştirilebilir niteliktedir.” %35,2 kısmen katılıyorum, %28,7 katılıyorum, %21,3 katılmıyorum.

“Toplumun değişen beklentilerine cevap verir niteliktedir.” %41,7 kısmen katılıyorum, %25,9 katılmıyorum.

“Öğrencilerin ilgi, yetenek ve kişilik özelliklerini ortaya çıkarır niteliktedir.” %37,0 kısmen katılıyorum, %34,3 katılıyorum.

“Çevresinde yeni gelişen iş ve meslek alanlarını incelemeye yöneltir.” %39,8 kısmen katılıyorum, %23,1 katılıyorum, %22,2 katılmıyorum.

“Gelişen iş ve mesleklerin kendi kişiliği ve yetenekleri ile uyumunu araştırmaya yöneltir niteliktedir.” %39,8 kısmen katılıyorum, %24,1 katılmıyorum.

“Öğrencilerin mesleğe yönelik olarak bir üst basamaktaki öğrenim kurumlarına yönelmelerinde rehberlik edecek niteliktedir.” %29,6 kısmen katılıyorum, %26,9 katılıyorum, %26,9 katılmıyorum.

“Çeşitli iş ve mesleklerin önemini kavratır niteliktedir.” %45,4 kısmen katılıyorum, %21,3 katılmıyorum, %20,4 katılıyorum.

Öğretmenlerin, iş eğitimi programının mesleki yönlendirme ile ilgili yargılara “kısmen katıldıkları” görülmektedir. Öğretmenler amaçlar ile ilgili yargılara daha çok “kısmen katılıyorum, katılmıyorum, katılıyorum” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bu üç dereceye verilen cevaplar arasında çok büyük bir farklılık olmadığı gözlemlenmiştir. Öğretmenlerin “tamamen katılıyorum” ve “hiç katılmıyorum” şeklinde ise çok fazla görüş bildirmediikleri tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin iş eğitimi programının mesleki yönlendirme ile ilgili görüşleri, yarı yapılandırılmış görüşme formlarının değerlendirilmesi ile “katılmıyorum” yargısına daha yakın oldukları şeklinde ifade edilebilir. Oysa iş eğitimi programına göre, iş eğitimi dersi hem yaşama hazırlama hem de üst öğretim için uygun programlara yöneltmeyi amaçlamaktadır. Böylece bireysel ilgi ve yetenekleri geliştirme yoluyla, iş yaşamı ve meslek seçiminde bireye katkı sağlaması temel alınmaktadır (Uluğ, 2000, 4). Öğretmenler, iş eğitimi programının mesleki yönlendirme açısından vizyonunun önemli olduğu konusunda ortak görüşler bildirmişlerdir.

4.4. İş Eğitimi Öğretmenlerinin İş Eğitimi Programının Mesleki Yönlendirme Açısından İçeriği İle İlgili Görüşlerine Yönelik Bulgu ve Yorumlar

Öğretmenlerin iş eğitimi programının içeriğine ilişkin sorulara verdikleri cevapların frekans ve yüzdelik değerleri tablo 4.11’de verilmiştir.

Tablo 4.11. İş Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Yönlendirme Açısından İş Eğitimi Dersinin İçeriğine İlişkin Genel Görüşleri

Md No	Öğretmenlerin İş Eğitimi Dersinin İçeriğine İlişkin Genel Görüşleri	1		2		3		4		5	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1	Toplumun ihtiyaçlarına hizmet edebilecek niteliktedir.	4	3,7	24	22,2	52	48,1	25	23,1	3	2,8
2	Öğretim ilkelerine göre düzenlenmiştir.	1	0,9	11	10,2	47	43,5	47	43,5	2	1,9
3	Birbirini tamamlar niteliktedir.	2	1,9	17	15,7	48	44,4	37	34,3	4	3,7
4	Öğrencilerin ilgilerini ortaya çıkarır niteliktedir.	3	2,8	20	18,5	51	47,2	27	25,0	7	6,5
5	Öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkarır niteliktedir.	5	4,6	22	20,4	44	40,7	27	25,0	10	9,3
6	Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerine uygundur.	5	4,6	27	25,0	45	41,7	25	23,1	6	5,6
7	Öğrencilerin günlük yaşamlarında kullanabileceği niteliktedir.	2	1,9	18	16,7	48	44,4	31	28,7	9	8,3
8	Öğrencilere yeni meslekleri tanıttırır niteliktedir.	5	4,6	25	23,1	37	34,3	37	34,3	4	3,7
9	Öğrencilere bir üst basamaktaki eğitim kurumlarını tanıttırır niteliktedir.	7	6,5	37	34,3	40	37,0	21	19,4	3	2,8
10	Öğrencilere hayatta gerekli olacak bilgi, beceri ve tutumu kazandırır niteliktedir.	3	2,8	19	17,6	43	39,8	35	32,4	8	7,4
11	Öğrencinin deney ve gözlem becerisini geliştirir niteliktedir.	4	3,7	16	14,8	42	38,9	36	33,3	10	9,3
12	Öğrencinin tasarım ve çizim yapma becerisini geliştirir niteliktedir.	1	0,9	17	15,7	37	34,3	42	38,9	11	10,2
13	Öğrencilerin sanat eserlerine ilgi duymalarını sağlar niteliktedir.	3	2,8	18	16,7	40	37,0	39	36,1	8	7,4
14	Öğrencilerin bağımsız olarak iş yapabilme becerilerini geliştirir niteliktedir.	2	1,9	7	6,5	35	32,4	54	50,0	9	8,3
15	Öğrencilerin ilgi yetenek ve kişilik özelliklerine uygun olarak düzenlenebilir niteliktedir.	4	3,7	17	15,7	39	36,1	40	37,0	8	7,4
16	İş yaşamı ve çalışmaya ilişkin olumlu tutum geliştirir niteliktedir.	1	0,9	20	18,5	45	41,7	36	33,3	6	5,6
17	Meslekleri tanıtmaya ve keşfetmeye yönlendirir niteliktedir.	2	1,9	24	22,2	43	39,8	35	32,4	4	3,7
18	Boş zamanları değerlendirme alışkanlığı geliştirir niteliktedir.	2	1,9	15	13,9	42	38,9	37	34,3	12	11,1

19	Öğrencilerin kişisel ilgi ve yeteneklerini ortaya çıkarır niteliktedir.	1	0,9	24	22,2	38	35,2	33	30,6	12	11,1
20	İş ve meslek seçimini etkileyen faktörleri araştırmaya yöneltir.	7	6,5	30	27,8	43	39,8	20	18,5	8	7,4

Örneklemdaki öğretmenlerin iş eğitimi programının mesleki yönlendirme açısından içeriğine ilişkin yargılara katılma dereceleri ve yüzdeleri şöyledir:

“Toplunun ihtiyaçlarına hizmet edebilecek niteliktedir.” %48,1 kısmen katılıyorum, %23,1 katılıyorum, %22,2 katılmıyorum.

“Öğrencilerin ilgilerini ortaya çıkarır niteliktedir.” %47,2 kısmen katılıyorum, %25,0 katılıyorum, %18,5 katılmıyorum.

“Öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkarır niteliktedir.” %40,7 kısmen katılıyorum, % 25,0 katılıyorum, % 20,4 katılmıyorum.

“Öğrencilere yeni meslekleri tanıtacak niteliktedir.” %34,3 kısmen katılıyorum, %34,3 katılıyorum, %23,1 katılmıyorum.

“Öğrencilere bir üst basamaktaki öğretim kurumlarını tanıtıcı niteliktedir.” %37,0 kısmen katılıyorum, %34,3 katılmıyorum.

“Öğrencilere hayatta gerekli olacak bilgi, beceri ve tutumu kazandırır niteliktedir.” %39,8 kısmen katılıyorum, %32,4 katılıyorum.

“Öğrencinin tasarım ve çizim yapma becerisini geliştirir niteliktedir.” %34,3 kısmen katılıyorum, %38,9 katılıyorum.

“Öğrencilerin sanat eserlerine ilgi duymalarını sağlar niteliktedir.” %37,0 kısmen katılıyorum, %36,1 katılıyorum.

“Öğrencilerin bağımsız olarak iş yapabilme becerilerini geliştirir niteliktedir.” %32,4 kısmen katılıyorum, %50,0 katılıyorum, %1,9 katılmıyorum.

“Öğrencilerin ilgi yetenek ve kişilik özelliklerine uygun olarak düzenlenebilir niteliktedir.” %36,1 kısmen katılıyorum, %37,0 katılıyorum.

“İş yaşamı ve çalışmaya ilişkin olumlu tutum geliştirir niteliktedir.” %41,7 kısmen katılıyorum, %33,3 katılıyorum, %18,5 katılmıyorum.

“Meslekleri tanıtmaya ve keşfetmeye yönlendirir niteliktedir.” %39,8 kısmen katılıyorum, %32,4 katılıyorum, %22,2 katılmıyorum.

“Öğrencilerin kişisel ilgi ve yeteneklerini ortaya çıkarır niteliktedir.” %35,2 kısmen katılıyorum, %30,6 katılıyorum, %22,2 katılmıyorum.

“İş ve meslek seçimini etkileyen faktörleri araştırmaya yöneltir.” %39,8 kısmen

katılıyorum, %27,8 katılmıyorum.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu iş eğitimi programının içeriğine ilişkin görüşlere “kısmen katıldıklarını”, ifade etmişlerdir. Örnekleme giren öğretmenlerin büyük bir bölümü, iş eğitimi programının, öğrencilerin ilgi, yetenek ve kişilik özelliklerine uygun olarak kısmen düzenlenebileceğini belirtirken, öğrencilerin aynı zamanda meslekleri tanımlarına ve keşfetmelerine de kısmen yardımcı olur nitelikte olduğunu düşünmektedirler. Örnekleme giren öğretmenlerin %34,3’ü iş eğitimi program içeriğinin öğrencileri, iş ve meslek seçimini etkileyen faktörleri araştırmaya yöneltmediğini, %39,8’inin ise iş ve meslek seçimini etkileyen faktörleri araştırmaya kısmen yönelttiğini belirtmişlerdir. Yarı yapılandırılmış görüşme formunun dikkate alınması ile öğretmenlerin iş eğitimi programının gelişen bilim ve teknoloji doğrultusunda içerik boyutunun zenginleştirilebileceği ve çevre koşulları da dikkate alınarak esneklik kazandırılması gerekliliği yönünde görüş bildirdikleri dikkati çekmiştir.

4.5. İş Eğitimi Öğretmenlerinin İş Eğitimi Programının Mesleki Yönlendirme Açısından Öğrenme ve Öğretme Süreci İle İlgili Görüşlerine Yönelik Bulgu ve Yorumlar

Öğretmenlerin iş eğitimi programının öğretme öğrenme sürecine ilişkin sorulara verdikleri cevapların frekans ve yüzdelik değerleri tablo 4.12.’de verilmiştir.

Tablo 4.12. Öğretmenlerin İş Eğitimi Programı ile İlgili Öğretme ve Öğrenme Süreçlerine İlişkin Genel Görüşleri

Md. No	Öğretmenlerin İş Eğitimi Dersinin Sürecine İlişkin Genel Görüşleri	1		2		3		4		5	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1	Programda verilen işleniş örnekleri yeterlidir.	4	3.7	32	29.6	39	36.1	30	27.8	3	2.8
2	Programda verilen işleniş örnekleri açık bir dille yazılmıştır.	3	2.8	12	11.1	50	46.3	40	37.0	3	2.8
3	Programda verilen örnek işlenişlerde işlem basamakları uygun sıralanmıştır.	3	2.8	9	8.3	44	40.7	48	44.4	4	3.7
4	Programda verilen örnek işlenişler uygulanabilir niteliktedir.	4	3.7	9	8.3	55	50.9	35	32.4	5	4.6
5	Eğitim durumları öğrenci merkezli düzenlenmiştir.	3	2.8	23	21.3	36	33.3	39	36.1	7	6.5

6	Kullanılması önerilen araç-gereçler amaçların gerçekleştirilmesine yardımcı olacak niteliktedir.	2	1.9	13	12.0	39	36.1	49	45.4	5	4.6
7	Kullanılması önerilen araç-gereçler öğrencilerin dikkatini çekebilecek niteliktedir.	3	2.8	19	17.6	40	37.0	41	38.0	5	4.6
8	Kullanılması önerilen araç-gereçler kolay elde edilebilir niteliktedir.	10	9.3	18	16.7	47	43.5	30	27.8	3	2.8
9	İş (Teknoloji) Eğitimi dersine ayrılan haftalık ders saati süresi yeterlidir.	25	23.1	37	34.3	17	15.7	23	21.3	6	5.6
10	Fiziki koşullar dersin işleniş için yeterlidir.	34	31.5	35	32.4	22	20.4	15	13.9	2	1.9
11	Sınıf mevcutları ders işlenişine uygundur.	18	16.7	18	16.7	29	26.9	40	37.0	3	2.8
12	İş Eğitimi dersi mevcut durumu ile milli eğitimin amaçlarına hizmet eder niteliktedir.	8	7.4	32	29.6	37	34.3	26	24.1	5	4.6
13	Çalışılacak projeler gelişen iş ve meslek alanlarını dikkate alarak belirlenmiştir.	11	10.2	35	32.4	40	37.0	19	17.6	3	2.8
14	Bir işin yapımında ayrıntıların önemini vurgular niteliktedir.	8	7.4	27	25.0	41	38.0	25	23.1	7	6.5
15	Bir problemin çözümünde alternatif çözüm yollarının olabileceğini gösterir niteliktedir.	5	4.6	24	22.2	39	36.1	36	33.3	4	3.7
16	Bir problemin çözümünde teknoloji kaynaklarını kullanmaya yöneltir niteliktedir.	3	2.8	25	23.1	34	31.5	39	36.1	7	6.5
17	Bir problemin çözümünde bilimsel yöntemleri kullanmaya yönlendirir niteliktedir.	3	2.8	35	32.4	38	35.2	29	26.9	3	2.8
18	Birlikte iş yapma ve paylaşma becerilerini geliştirir niteliktedir.	1	0.9	10	9.3	31	28.7	49	45.4	17	15.7
19	Toplumsal ve teknolojik gelişmelerin iş yaşamını nasıl etkilediğini araştırmaya yöneltir.	3	2.8	30	27.8	38	35.2	33	30.6	4	3.7
20	Mesleklerin birbiri ile ilişkilerini anlamalarına yardımcı olur.	4	3.7	18	16.7	43	39.8	38	35.2	5	4.6
21	İş ve meslek seçimini etkileyen çevre faktörlerini araştırmaya yöneltir.	5	4.6	26	24.1	42	38.9	30	27.8	5	4.6
22	Sınıf içerisinde çalışma dünyası betimlenebilir niteliktedir.	5	4.6	30	27.8	46	42.6	22	20.4	5	4.6

Öğretmenlerin iş eğitimi programının mesleki yönlendirme açısından öğretme-öğrenme sürecine ilişkin yargılara katılma dereceleri ve yüzdeleri ise şöyledir.

“Çalışılacak projeler gelişen iş ve meslek alanlarını dikkate alarak belirlenmiştir.” %37,0 kısmen katılıyorum, %32,4 katılmıyorum.

“Bir işin yapımında ayrıntıların önemini vurgular niteliktedir.” %38,0 kısmen katılıyorum, %25,0 katılmıyorum, %23,1 katılıyorum.

“Bir problemin çözümünde alternatif çözüm yollarının olabileceğini gösterir niteliktedir.” %36,1 kısmen katılıyorum, %33,3 katılıyorum, %22,2 katılmıyorum.

“Bir problemin çözümünde teknoloji kaynaklarını kullandırmaya yöneltir niteliktedir.” %36,1 katılıyorum, %31,5 kısmen katılıyorum, %23,1 katılmıyorum.

“Bir problemin çözümünde bilimsel yöntemleri kullanmaya yönlendirir niteliktedir.” %35,2 kısmen katılıyorum, %32,4 katılmıyorum, %26,9 katılıyorum.

“Birlikte iş yapma ve paylaşma becerilerini geliştirir niteliktedir.” %45,4 katılıyorum, %28,7 kısmen katılıyorum.

“Toplumsal ve teknolojik gelişmelerin iş yaşamını nasıl etkilediğini araştırmaya yöneltir.” %35,2 kısmen katılıyorum, %30,6 katılıyorum, %27,8 katılmıyorum.

“Mesleklerin birbiri ile ilişkilerini anlamalarına yardımcı olur.” %39,8 kısmen katılıyorum, %35,2 katılıyorum, %16,7 katılmıyorum.

“İş ve meslek seçimini etkileyen çevre faktörlerini araştırmaya yöneltir.” %38,9 kısmen katılıyorum, %27,8 katılıyorum, %24,1 katılmıyorum.

“Sınıf içerisinde çalışma dünyası betimlenebilir niteliktedir.” %42,6 kısmen katılıyorum, %27,8 katılmıyorum.

Öğretmenlerin iş eğitimi programının mesleki yönlendirme açısından öğretme ve öğrenme sürecini değerlendirmeye ilişkin maddelerden “Programda verilen örnek işlenişlerde işlem basamakları uygun sıralanmıştır. Programda verilen örnek işlenişler uygulanabilir niteliktedir. Kullanılması önerilen araç-gereçler kolay elde edilebilir niteliktedir. İş eğitimi dersi mevcut durumu ile milli eğitimin amaçlarına hizmet eder niteliktedir. Çalışılacak projeler gelişen iş ve meslek alanlarını dikkate alarak belirlenmiştir. Bir işin yapımında ayrıntıların önemini vurgular niteliktedir. Bir problemin çözümünde alternatif çözüm yollarının olabileceğini gösterir niteliktedir. Bir problemin çözümünde bilimsel yöntemleri kullanmaya yönlendirir niteliktedir. Toplumsal ve teknolojik gelişmelerin iş yaşamını nasıl etkilediğini araştırmaya yöneltir. Mesleklerin birbiri ile ilişkilerini anlamalarına yardımcı olur. İş ve meslek seçimini etkileyen çevre faktörlerini araştırmaya yöneltir. Sınıf içerisinde çalışma dünyası betimlenebilir niteliktedir.” gibi büyük bir çoğunluğuna “kısmen katıldıklarını” görmekteyiz. Araştırmaya katılan öğretmenlerin özellikle programı mesleki yönlendirme açısından değerlendirme sorularına ilişkin maddelerden “Programda verilen işleniş örnekleri yeterlidir. İş eğitimi dersine ayrılan haftalık ders saati süresi yeterlidir. Fiziki koşullar dersin işlenişi için yeterlidir.” İfadelerine de “katılmıyorum” şeklinde görüş belirttiklerini görülmektedir.

İlgili araştırmalardan Taşdemir'in 1988 yılında "İlköğretim Okulu İş Eğitimi Öğretmenlerinin Değerlendirilmesi" konulu yaptığı araştırma bulguları iş eğitimi dersinin öğrencileri bir mesleğe yöneltebilme derecesinin orta ile çok kategorileri arasında yoğunlaştığını belirtmiştir. İş eğitimi programının mesleki yönlendirme açısından değerlendirilmesi konulu bu araştırmada da benzer sonuçlara ulaşılmış, araştırmaya katılan öğretmenlerin öğretme öğrenme süreci ile ilgili olarak yaptıkları etkinliklerde yetersiz kaldıkları, bunun en büyük nedenin ise atölye ve işliklerin yetersizliği olduğu ve bazı konuların anlatımının öğretmenin kişisel isteğine bağlı olması nedeni ile dersin yeteri kadar amaçlarına ulaşmadığı konusunda görüş bildirdikleri yapılan yüzyüze görüşmeler sonucunda tespit edilmiştir.

Yapılan görüşmeler sonucunda iş eğitimi dersinin mesleki yönlendirme işlevinden çok yıl sonu sergilerine hazırlık dersi olarak görüldüğü tespit edilmiştir. Öğretmenler bunun nedenini ise kısaca şu şekilde tanımladıkları gözlenmiştir:

"Eğitim sisteminin öğrencileri Ortaöğretim Kurumlar Sınavı'na yönlendirmesi iş eğitimi dersinin gerçek amaçlarına ulaşma sorumluluğunu gerçekleştirmesini engelliyor(A18)". Şeklinde ifade etmektedirler.

4.6. İş Eğitimi Öğretmenlerinin İş Eğitimi Programının Mesleki Yönlendirme Açısından Ölçme ve Değerlendirme Boyutu İle İlgili Görüşlerine Yönelik Bulgu ve Yorumlar

Öğretmenlerin iş eğitimi programının amaçlarına ilişkin sorulara verdikleri cevapların frekans ve yüzdelik değerleri Tablo 4.13.'de verilmiştir.

Tablo 4.13.İş Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Yönlendirme Açısından İş Eğitimi Dersinin Ölçme ve Değerlendirmesine İlişkin Genel Görüşleri

Md No	Öğretmenlerin İş Eğitimi Dersinin Ölçme ve Değerlendirmesine İlişkin Genel Görüşleri	1		2		3		4		5	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1	Amaçların gerçekleşip gerçekleşmediğini test edecek niteliktedir.	4	3.7	9	8.3	53	49.1	36	33.3	6	5.6
2	Öğrenci başarısını test edecek niteliktedir.	2	1.9	9	8.3	52	48.1	40	37.0	5	4.6
3	Açık bir dille ifade edilmiştir.	2	1.9	12	11.1	43	39.8	44	40.7	7	6.5

4	Öğrenci seviyesine uygundur.	4	3.7	11	10.2	33	30.6	51	47.2	9	8.3
5	Kolaydan zora doğru sıralanmıştır.	4	3.7	9	8.3	38	35.2	51	47.2	6	5.6
6	Soru sayısı amaçları ölçebilecek yeterliliktedir.	2	1.9	14	13.0	44	40.7	43	39.8	5	4.6
7	Yazılı yoklama tarzında olmalıdır.	23	21.3	40	37.0	21	19.4	19	17.6	5	4.6
8	Sözlü yoklama tarzında olmalıdır.	14	13.0	29	26.9	30	27.8	29	26.9	6	5.6
9	Çoktan seçmeli tarzında olmalıdır.	20	18.5	27	25.0	29	26.9	26	24.1	6	5.6
10	Uygulama tarzında olmalıdır.	2	1.9	3	2.8	12	11.1	42	38.9	49	45.4
11	Ödev-proje tarzında olmalıdır.	1	0.9	4	3.7	20	18.5	51	47.2	32	29.6
12	Karar verme becerilerini test edecek durumlar oluşturmalıdır.	1	0.9	5	4.6	17	15.7	57	52.8	28	25.9
13	Birlikte çalışma ve paylaşma becerilerini test edecek ortamlar oluşturmalıdır.	-	-	1	0.9	14	13.0	52	48.1	41	38.0
14	Amaç belirleme plan yapma becerilerini test etmelidir.	-	-	8	7.4	14	13.0	47	43.5	39	36.1

Öğretmenlerin iş eğitimi programının mesleki yönlendirme açısından ölçme ve değerlendirme boyutuna ilişkin yargılara katılma dereceleri ve yüzdeleri ise şöyledir:

“Amaçların gerçekleşip gerçekleşmediğini test edecek niteliktedir.” %49,1 kısmen katılıyorum, %33,3 katılıyorum.

“Öğrenci başarısını test edecek niteliktedir.” %48,1 kısmen katılıyorum, %37,0 katılıyorum.

“Uygulama tarzında olmalıdır.” %45,4 tamamen katılıyorum, %38,9 katılıyorum.

“Ödev-proje tarzında olmalıdır.” %47,2 katılıyorum, %29,6 tamamen katılıyorum.

“Karar verme becerilerini test edecek durumlar oluşturulmalıdır.” %52,8 katılıyorum, %25,9 tamamen katılıyorum.

“Birlikte çalışma ve paylaşma becerilerini test edecek ortamlar oluşturmalıdır.” %41,8 katılıyorum, %38,0 tamamen katılıyorum.

“Amaç belirleme plan yapma becerilerini test etmelidir.” %43,5 tamamen katılıyorum, %36,1 tamamen katılıyorum.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin iş eğitimi programının mesleki yönlendirme açısından ölçme ve değerlendirme sürecine ilişkin görüşlerini belirttikleri maddelere bakıldığında “Açık bir dille ifade edilmiştir. Öğrenci seviyesine uygundur. Kolaydan zora doğru sıralanmıştır. Uygulama tarzında olmalıdır. Ödev-proje tarzında olmalıdır.

Karar verme becerilerini test edecek durumlar oluşturulmalıdır. Birlikte çalışma ve paylaşma becerilerini test edecek ortamlar oluşturulmalıdır. Amaç belirleme plan yapma becerilerini test etmelidir.”, gibi maddelere büyük bir çoğunluğunun “katılıyorum” şeklinde görüş bildirdiklerini görmekteyiz. Öğretmenlerin iş eğitimi dersini “yazılı yoklama” şeklinde değerlendirilmesine tamamen karşı olduklarını, sözlü yoklama ve çoktan seçmeli tarzında değerlendirme şekillerine ise kısmen katıldıkları görülmektedir.

Mesleki gelişim sürecinde, her dönemde üzerinde durulması gereken önemli bir gelişim görevi de “gencin karar verme ve problem çözme” becerisini kazanması ve geliştirmesidir. Çünkü eğitsel ve mesleki her türlü seçim bu yeterliliğe dayanır (Yeşilyaprak, 2004, 222). Araştırmaya katılan öğretmenlerin de öğrencileri değerlendirme yöntemleri olarak daha çok sırası ile karar verme becerilerini test edecek durumlar oluşturulması, birlikte çalışma ve paylaşma becerilerini test edecek ortamlar oluşturulması, ödev-proje tarzında olması, amaç belirleme ve plan yapma becerilerini test edecek ortamların sağlanması konusunda birleştikleri söylenebilir. Öğrencilerin karar verme yeteneklerini geliştirmek amacı ile yapılabilecek etkinlikler Ek 1’de verilmiştir.

Ankette son olarak sorulan “Sizce iş eğitimi dersinin hedeflerine ulaşabilmesi için neler yapılabilir?” şeklindeki açık uçlu soruya öğretmenlerin verdikleri cevaplar yaklaşımları aşağıda sunulmuştur.

4.7. İş Eğitimi Programının Hedeflerine Ulaşabilmesi İçin Neler Yapılabileceğine İlişkin İş Eğitimi Öğretmenlerinin Önerileri

Son olarak öğretmenlere “Sizce iş eğitimi dersinin hedeflerine ulaşabilmesi için neler yapılabilir?” sorusu yöneltilmiş, alınan cevaplar anlamlı bir bütün haline getirilerek aşağıdaki şekilde sunulmuştur. Öğretmenler;

1. İş eğitimi dersi uygulama dersi olduğu için ders saatlerinin arttırılmasında fayda vardır. Ders saati süresinin 2 saat uygulama + 1 saat teorik konuların verilmesi şeklinde düzenlenmelidir.
2. İş eğitimi dersinin içeriği teknoloji kavramına göre düzenlenmeli ve dersin

adı da “Teknoloji Eğitimi” olarak değiştirilmelidir.

3. Okullardaki iş eğitimi atölyelerindeki araç gereç eksiklikleri tamamlanmalıdır. İhtiyaca cevap verir bir nitelik kazanmalıdır.
4. Bu dersin önemi öğrencilere anlatılarak derslerin daha verimli geçmesi sağlanmalıdır.
5. Ders konularının güncelleştirilmesi gerekmektedir. İş eğitimi programında hâlâ daktilo kullanımı ayrı bir ünite konusu olarak işlenmektedir.
6. Ders araç-gereçlerinin tamamı okul tarafından temin edilmelidir ve araçların standart düzeyde kaliteye sahip olması gerekmektedir. Kullanılacak malzemeler öğrencilerin ekonomik durumlarını zorlayabilmektedir. Bu nedenle derslerden beklenen hedeflere ulaşamamaktadır.
7. Projeler öğrencilerin hazırlayabileceği kolaylıkta düzenlenmeli ve kullanılacak araç gereçlerin kolay elde edilebilir olması gerekmektedir.
8. Derslerde kullanılacak materyaller kolay elde edilebilir nitelikte olması gerekir.
9. Bu ders ile öğrencinin günlük hayatta kullanabileceği beceriler kazandırılmak isteniyorsa, dersin içeriği mutlaka gelişen teknolojiye ayak uydurabilecek şekilde düzenlenmelidir. İşlenmesi gereken çok daha önemli konu varken iş eğitimi derslerinde yıl boyunca sadece sergiye yönelik faaliyetlerde bulunmaktadır.
10. İş eğitimi ile ilgili Ortaöğretim Kurumlar Sınavlarında soru gelmediği için dersin önemi yeterince anlaşılamamıştır. Bu sebeple hem öğrencilerin hem de velilerin dersin önemini anlayabilmeleri için çalışmalarda bulunmak gerekmektedir. Gerekirse öğretmenlere ve ailelere seminerler verilmelidir. Yapılan orta öğretim kurumlar sınavında fen bilgisi alanının içinde en az 10 soru ile iş eğitimi konularına da yer verilmelidir.
11. Derste üretilen araçların satılması sağlanarak, ticaret zevki uygulamalı olarak anlatılabilir. Bilgisayarlı muhasebe konuları öğretilebilir.
12. Diğer branş öğretmenleri ile ortak çalışmalar yapılmalıdır.
13. Mesleki yönlendirme 5. sınıftan itibaren yapılmaya başlanmalıdır.
14. Kitaplarda daha fazla proje ve uygulama çalışmalarının örnekleri verilmelidir
15. Dersler uygulama dersi olacağı için kıyafet serbestliği tanınabilir.
16. Öğrenci sayılarının azaltılması gerekmektedir.

17. Dersler uygulama ağırlıklı işlenmelidir, şeklinde önerilerde bulunmuşlardır.

Öğretmenlerin daha çok fiziki koşulların iyileştirilmesi ve ders saatlerinin arttırılması yönünde ve Ortaöğretim Sınavlarında iş eğitimi dersinin yerinin belirlenmesi gereği konularında önerilerde bulundukları gözlenmiştir.

BÖLÜM V

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde anket ve görüşme formlarından elde edilen veriler doğrultusunda ulaşılan sonuçlar özetlenmiş ve araştırma bulgularına dayalı olarak geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç

Araştırmanın bu kısmında “iş eğitimi programının mesleki yönlendirme açısından değerlendirilmesinde öğretmen görüşlerinden elde edilen bulgular doğrultusunda ulaşılan sonuçlar aşağıda verilmiştir.

5.1. 1. İş Eğitimi Öğretmenlerinin Kişisel Bilgilerine İlişkin Sonuçlar

1. Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin %80,6’i Mersin merkez, %10,2 Erdemli ilçe merkez, %9,2’i ise Tarsus ilçe merkezinde görev yapmaktadırlar.
2. Ankete cevap veren öğretmenlerin %50,92’si kadın, %49,08’i erkektir. Örneklem giren öğretmenlerin cinsiyet bakımından birbirlerine yakın oldukları görülmektedir.
3. Öğretmenlerin %19,45’i yüksek okul mezunu, %73,15’i lisans mezunu, %7,40’ı ise yüksek lisans mezunlarından oluşmaktadır. Öğretmenlerin yaklaşık dörtte üçü lisans düzeyinde eğitim almışlardır.
4. Ankete cevap veren öğretmenlerin % 12,96’sı 1-5yıl, % 21,30’u 6-10 yıl, %30,55’i 11-15 yıl, %35,19’u 16 yıl ve üstü kıdeme sahiplerdir. Öğretmenlerin yaklaşık üçte ikisi 11 yıl ve üstü kıdeme sahiplerdir.
5. Öğretmenlerin iş eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitim kursuna katılanların oranı %35,19, katılmayanların oranı ise %64,81’dir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaklaşık üçte ikisi iş eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitime

katılmamışlardır.

6. Öğretmenlerin %33,33'ü mesleki yönlendirme ile ilgili hizmet içi eğitim kurslarına katılmış, %66,67'si ise mesleki yönlendirme ile ilgili kurslara katılmamıştır. Ankete cevap veren öğretmenlerin sadece üçte biri mesleki yönlendirme ile ilgili hizmet içi eğitim kurslarına katılmışlardır.

5.1.2. İş Eğitimi Öğretmenlerinin İş Eğitimi Programının Mesleki Yönlendirme Boyutu İle İlgili Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

1. Öğretmenler iş eğitimi programının amaç boyutuna ilişkin olarak “Ölçülebilir niteliktedir.” maddesine (%53,7) en yüksek derecede katılırken, “Çeşitli iş ve mesleklerin önemini kavratır niteliktedir.” maddesine en düşük düzeyde (%20,4) katıldıkları ortaya çıkmıştır. Öğretmenler programın amaç boyutuna ilişkin olarak daha çok “kısmen katılıyorum” düzeyinde görüş bildirdikleri görülmüştür. Öğretmenlerin maddelere ilişkin görüşlerinin “katılıyorum” “katılmıyorum” şeklinde olduğu, “hiç katılmıyorum” veya “tamamen katılıyorum” seçeneklerini fazlaca tercih etmedikleri saptanmıştır.

2. İş eğitimi programının içerik boyutuna ilişkin “Öğrencilerin bağımsız olarak iş yapabilme becerilerini geliştirir niteliktedir.” maddesine (%50,0) en yüksek derecede katılırken, “İş ve meslek seçimini etkileyen faktörleri araştırmaya yöneltir.” maddesine en düşük düzeyde (%18,5) katıldıkları ortaya çıkmıştır. Öğretmenler programın içerik boyutuna ilişkin olarak daha çok “kısmen katılıyorum” düzeyinde görüş bildirdikleri görülmüştür. Öğretmenlerin, “hiç katılmıyorum” veya “tamamen katılıyorum” seçeneklerini fazlaca tercih etmedikleri saptanmıştır.

3. İş eğitimi programının öğretme öğrenme sürecine ilişkin maddelere yönelik öğretmenlerin değerlendirmeleri; 13 maddeye “kısmen katılıyorum” 7 maddeye “katılıyorum”, “İş eğitimi dersine ayrılan haftalık ders saati süresi yeterlidir” ve “Fiziki koşullar dersin işleniş için yeterlidir” maddelerine de “katılmıyorum” yönünde olmuştur. Öğretmenlerin maddelere ilişkin görüşlerinin “kısmen katılıyorum”, “katılıyorum”, “katılmıyorum” şeklinde olduğu, “hiç katılmıyorum” veya “tamamen

katılıyorum” seçeneklerini fazlaca tercih etmedikleri görülmüştür.

4. Öğretmenler programın ölçme değerlendirme sürecine ilişkin olarak 7 maddeye “katılıyorum” 5 maddeye “kısmen katılıyorum” 1 maddeye “Uygulama tarzında olmalıdır” “tamamen katılıyorum” şeklinde görüş bildirirken, 1 maddeye de “yazılı yoklama tarzında olmalıdır.” “katılmıyorum” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerin maddelere ilişkin görüşlerinin “katılıyorum” “kısmen katılıyorum” şeklinde olduğu, “hiç katılmıyorum” veya “tamamen katılıyorum” seçeneklerini fazlaca tercih etmedikleri tespit edilmiştir.

5.2. Öneriler

Araştırmanın sonuçlarına dayanılarak ilköğretim okulları 6. 7. ve 8. sınıf iş eğitimi dersi uygulamalarına ilişkin şu öneriler geliştirilmiştir.

1. İş eğitimi programın amaçları belirlenirken değişen ve gelişen teknolojik kaynaklar dikkate alınarak, kendi aralarında tutarlı, mevcut şartlarda uygulanabilir, öğrencilerin ilgilerine ve seviyelerine uygun olmalıdır.
2. İçerikteki konular öğrencilerin dikkatini çekecek, öğrencilerin günlük yaşamında da kullanabileceği, değişen iş ve meslek alanlarını tanıtıcı yönde olmalıdır.
3. Değişen iş ve meslek hayatı göz önünde bulundurularak içerik belirleme kısmen öğretmenlerin tecrübelerine bırakılmalı, içerik belirli konularda esneklikler taşınmalıdır.
4. İş eğitimi dersine ayrılan haftalık ders saati süresi arttırılmalı, bu süre en az haftada 4 saate çıkarılmalıdır.
5. İş eğitimi dersi yerine teknoloji eğitimi kavramı kullanılmalı ve içerik bu doğrultuda hazırlanmalıdır.
6. Hazırlanacak yeni programların alan öğretmenleri ve velilere tanıtılması, bu konuda öğretmenlerin sık sık hizmet içi eğitime katılmaları sağlanmalıdır.

7. Öğrencilerin kullanacağı araç ve gereçler bakanlık imkanları doğrultusunda sağlanmalıdır. Bu araç gereçlerle hazırlanan ürünler satılarak öğrencilerin ticaret anlayışının da gelişmesine katkıda bulunulmalıdır.
8. Kullanılması önerilen araç gereçlerin öğrenci ilgilerine uygunluğu, amaca hizmet edebilirliği, kolay elde edilebilirliği göz önünde tutulmalıdır.
9. Programın işleniş aşamasında gerekirse farklı branşlardan öğretmenlerin görüşleri alınarak uygulamada bir zenginlik yaratılmalıdır.
10. Özellikle iş eğitimi öğretmenlerinin mesleki yönlendirme ile ilgili hizmet içi eğitim almaları gerekmektedir.
11. İş eğitimi öğretmenlerin mesleki yönlendirme ile ilgili olarak yapacakları çalışmalarda okulların rehber öğretmenleri ile görüş alış verişinde bulunmaları ve onların bu konuda desteklerini almaları gerekmektedir.
12. Öğrenciler hazırlayacakları projeler doğrultusunda, işin özelliklerine uygun olması koşulu ile kıyafetlerde serbestlik getirilebilir.
13. Ders ortamının sadece sınıf ortamı ile sınırlandırılmaması, iş ve meslekleri tanıtıcı gezi ve uygulama fırsatlarının sağlanması gerekmektedir.
14. İş eğitimi programının (Tarım, Ev Ekonomisi gibi) seçmeli dersleri programın uygulandığı bölgenin sosyo-ekonomik düzeyi göz önünde bulundurularak seçilmesi gerekmektedir.
15. İlköğretim programları geliştirilirken hedef kitle hakkında ön araştırma yapılmalı söz konusu grubun ihtiyaç ve beklentileri dikkate alınırken toplumun beklentileri de göz önünde bulundurulmalıdır.

5.3. İleride Yapılacak Araştırmalara Öneriler

1. Türkiye genelinde farklı ekonomik düzeylere sahip bölgelerde iş eğitimi programının uygulanabilirliği ile ilgili araştırma yapılabilir.
2. Türkiye genelinde hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerle katılmayanların iş eğitimi dersi uygulamalarında herhangi bir farklılıkları olup olmadığı araştırma konusu edilebilir.
3. Teknoloji eğitimi programı ile ilgili bir model önerisi hazırlanabilir ve bu model test edilebilir.

Genel olarak sunulan önerilerden sonra ilköğretim ikinci kademe için 6, 7 ve 8. sınıflar düzeyinde meslek kavramının gelişimine ilişkin örnek etkinlikler verilmiştir (Ek 1).

KAYNAKLAR

- Akkök, F. (1996), *İlköğretimde Sosyal Becerilerin Geliştirilmesi*. Ankara: M.E.B. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Alkan, C. (1998), *Eğitim Teknolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- , --- (1984), *Eğitim Teknolojisi (Kavram, Kapsam, Süreç, Ortam, İş gören, Uygulama)*. Ankara.
- Ataünal, A. (1980), “Endüstriyel Sanatlar Eğitimi,” *Milli Eğitim Dergisi*. Yıl:1, Sayı: 2
- Aksel, C. (2001), “İlköğretim Dört ve Beşinci Sınıf İş Eğitimi Programının Değerlendirilmesi (Ankara İli Örneği)”. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara:G.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akpınar, S.(1999), “İş ve Teknik Eğitimi Dersinde İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Etkililiği”. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Ankara Milli Eğitim Müdürlüğünce Yapılan Araştırmanın Bulguları. (2001), Ankara.
- Bacanlı, F. (1995), “Mesleki Grup Rehberliğinin Lise Öğrencilerinin Meslekî Olgunluk Düzeylerine Etkisi” *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Ankara: G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Binbaşioğlu, C. (2000), *Ailede Ve Okulda Eğitim Sorunları*. İstanbul: MEB. Yayınevi.
- Bossing, N. (1953), *Orta Dereceli Okullarda Öğretim*. Çeviren: Necmi Sarı. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Demirel, Ö. (2004), *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme*. (Ekim

7. Baskı), Ankara: Pegem Yayınları.

Doğan, H. ve Külâhçı, Ş. (1986), *İlköğretim Okulu Araştırması: Cilt II (MEGSB + UNICEF İşbirliği)*, MEGSB, Ankara: İlköğretim Genel Müdürlüğü Yayını.

Doğan, H. (1983), *Teknoloji Eğitimi*. Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi.

-----, ----, ve Şahinkesen, A. (1987), *İş Eğitimi: “Özel Öğretim Yöntemleri”*. Eskişehir: A.Ü. Açıköğretim Fakültesi.

-----, ---- (1997), *Eğitimde Program ve Öğretim Tasarımı*. Ankara: Önder Matbaacılık.

EARGED (2000), Tarafından Sinop İlinde Yapılan Araştırma Bulguları. Ankara.

Erbil, O. (1994), “İş ve Teknik Eğitimi Öğretim Programındaki Davranışların Gerçekleşme Düzeylerinin Değerlendirilmesi”. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara: A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Erden, M. (1988), “Öğrenciler Arasındaki İşbirliğine Dayalı Öğretim Teknikleri”, *Hacattepe Üniversitesi eğitim Fakültesi Dergisi*. Sayı:3

Erdoğan, K. (1990), “İlköğretim İkinci Kademe İş Teknik Eğitim Uygulamalarının Değerlendirilmesi”. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: G.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü.

Erkan, S. (1997), *Örnek Grup Rehberliği Etkinlikleri*. Ankara: Pegem Yayınları.

G.Ü. Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültelerince Yapılan Araştırma Bulguları. (2000), Ankara.

Herr,E.L. ve Cramer,S.H. (1972), *Vocational Guidance and Career Development In The Schools:Toward Er Systems Aproach*, Boston: Houghton Mifflin Company.

Işıksoluğu, S. (1997), “Teknoloji Eğitimi Öğretimine Yönelik Yazılı ve Basılı Öğretim Materyali Geliştirilmesi, Denenmesi ve Etkililiğinin Değerlendirilmesi”.
Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kandıra, A.(1993), “İlköğretim Okulları İş Eğitimi Dersinin Değerlendirilmesi (Ankara İli Örneği)” *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: G.Ü Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kaptan, S. (1998), *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*. Ankara: Tekışık Web Ofset Tesisleri.

Karasar, N. (1995), *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. (7. Baskı), Ankara: Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd.

Keser, H. (1987), “İş Eğitimi İçin Geliştirilmiş Bir Proje Örneği”. *Ankara Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 20(1-2).

Kuzgun, Y. (1997), *Grup Rehberliği El Kitabı*. M.E.B. Talim Ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. Ankara.

-----,-----, (1997), *Akademik Benlik Kavramı Ölçeği*. MEB.

-----, -----, (2000), *İlköğretimde Rehberlik*. Ankara: Nobel yayınları.

Küçükahmet, L. (1986), *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. (2.Baskı), Eğitim Bilimleri Yayınları, No:152, A. Ü. Basımevi.

-----,-----, (1997), *Eğitim Programları ve Öğretimi*. (8. Baskı). Ankara: Gazi Kitapevi Yayınları.

-----,-----, (2000), *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme*. (11.Baskı), Ankara: Nobel yayınları.

Külahçı, Ş. G. (1987), “Türkiye’de İlköğretim Uygulaması ve İş Eğitimi”, *Fırat*

Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1.

M.E.B (1973), *Milli Eğitim Temel Kanunu*.

----- (1991), *İlköğretim Okulu İş Eğitimi Programı*. İlköğretim Genel Müdürlüğü, Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

----- (1995), “*İlköğretim Okulu İş Eğitimi Programı*”. İlköğretim Genel Müdürlüğü, Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

----- (2000), *İlköğretim Okulu Teknoloji Eğitimi Taslak Programı*. Ankara.

----- (1996), 15. *Milli Eğitim Şurası Sonuç Raporu*.

----- (2000), 16. *Milli Eğitim Şurası Sonuç Raporu*.

----- (2000), *İlköğretim Okulu İş Eğitimi Programı 6-7-8*. İlköğretim Genel Müdürlüğü, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Oğuzkan, F. (1993). *Eğitim Terimleri Sözlüğü*. (3. Baskı). Ankara: Emel Matbaacılık.

Özden, Y. (1997), *Öğrenme ve Öğretme*. Ankara: Pegem Yayınları.

Sevgi, A. (1993), “Türkiye’de Endüstriyel Sanatlar ve Teknoloji Eğitimi”. *Çağdaş Eğitim Dergisi*. 18(192).

Sezgin, İ. (1987), *Endüstriyel Sanatlar ve Teknoloji Eğitimi*. Ankara: Gazi Büro.

-----, --. (2000), *Mesleki ve Teknik Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Nobel Yayınları.

Sönmez, V. (1999), *Öğretmen Elkitabı*. Ankara: Anı Yayınları.

Şahinkesen, A. (1982), “Okullarımızda Teknoloji Eğitimi”. *A.Ü. Eğitim Bilimleri*

Fakültesi Dergisi. 15(2).

- Tan, H. (1992), ***Psikolojik Yardım İlişkileri***. (3. Baskı). Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Taşdemir, M. (1988), “İlköğretim Okulu İş Eğitimi Öğretmenlerinin Değerlendirilmesi”. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. , Ankara: G. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Technology İn The National Curriculum. (1990), *London*: Department of Education and Science and the Welsh Office March.
- Telman, C. (2000), *Başarıya Giden Yolda Meslek Seçimi*. (1. Baskı). İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Turan, A. (1996), “İş Eğitiminde Proje Yöntemini Esas Alarak Geliştirilen Öğretim Kaynaklarının Etkililiğini Değerlendirme (Örnek Olay İncelemesi)”. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara: A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Uluğ, F. (2000), İlköğretimde Teknoloji Eğitimi, *Milli Eğitim Dergisi*.146.
- , --. (1998), “Zorunlu İlköğretim sürecinde Teknoloji Eğitiminin Yeri”, **Cumhuriyetin 75. Yılında İlköğretim 1.Ulusal Sempozyumu**, Ankara: Öğretmen H.H. Tekişik Eğitim Araştırma Geliştirme Merkezi.
- Uygun, S. (1996), “Öğretmen Görüşlerine Göre İlköğretim Kurumları Türkçe Eğitim Programının Değerlendirilmesi”. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: G.Ü Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Varış, F. (1982), “Bilimsel ve Teknolojik Gelişmede Eğitimin Rolü”, *Ankara Üniversitesi Dergisi*. 15 (2).
- Yağmuroğlu, Y. (1996), “İş Eğitimi Dersinin Eğitim Teknolojisi Öğeleri Açısından Değerlendirilmesi”. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: A.Ü. Sosyal

Bilimler Enstitüsü.

Yazıcıoğlu, Y. ve Karapınar, M. (1993), “İlköğretim Okullarında Teknoloji Eğitimi”, *Çağdaş Eğitim Dergisi*. 18 (188).

Yeşilyaprak, B. (2000), *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

-----, --. (2004). *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri*. (8.Baskı), Ankara: Nobel Yayıncılık.

-----,-----, Abide, G., Güzin, K. (1999). *Öğretmenler İçin Eğitsel ve Mesleki Rehberlik*. (5. Baskı). Ankara: Varan Yayıncılık.

Ek 1

Mesleki Rehberlik ve Yönelme Etkinlik Örnekleri

Öğrencilerin meslekî gelişim sürecini sağlıklı yaşaması ve bu anlamda meslekî gelişim görevlerini başarabilmeleri için öğretmenlerin düzenleyebileceği bazı etkinlikler vardır. Öğretmenler kendi yaratıcılıklarını kullanarak öğrencilerin ihtiyaçlarına göre, okul ve çevre koşullarını dikkate alarak çok çeşitli etkinlikler planlayabilirler. Aşağıda, bazı amaçları gerçekleştirmek üzere örnek etkinlikler verilmiştir. Verilen etkinlikler değişik öğrenci düzeylerine göre ayarlanarak geliştirilebilir. Bu etkinlikler beş ana hedefe ulaşmak üzere gruplara ayrılarak verilmiştir.

1- Yetenek, ilgi ve kişilik özelliklerini tanımaları ve benlik kavramının gelişimine ilişkin örnek etkinlikler,

Örnek 1 (Akkök, 1996, 45)

Amaç: Çocukların ilgilerini tanımalarına yardımcı olmak

Düzey: 9-17 yaş

Öğrencilere şu yönergeyi verin:

“Bir satıcı olduğunuzu düşünün. Nerede ve ne satmak isterdiniz? Satacağın şey bir düşünce, bir hizmet, yiyecek veya kullanılacak bir şey olabilir.”

Bu yönergeden sonra satmak istediklerini yazmalarını isteyin. Küçük yaşlarda çocuklara yardımcı olmak için aşağıdaki listeyi örnek tahtaya yazabilirsiniz.

Satılabilecek şeyler: Masa, sandalye, sandviç, ayakkabı, iplik, televizyon, sebze, çocuk oyuncakları, kitap, müzik aletleri, tavsiye-öneri, otomobil, çiçek, meyve şarkı, akvaryum...

Not: Öğrenciler satabilecekleri şeyleri gruplara ayırabilir, bu gruplarda içerisinde neler satmak istediklerini nedenleriyle birlikte yazabilirler. Böylece kendi ilgilerini sebepleriyle birlikte belirterek kendilerini daha doğru tanımalarına yardımcı olacaktır.

Örnek 2 (Akkök, 1996, 43)

Amaç: Çocuğun kendisini mutlu ve mutsuz hissettiği ortamlar konusunda düşündürmek ve bu yolla ilgilerini tanınmasına yardımcı olmak.

Düzey: 11-17 yaş

İŞLEM

Çocuğa şu yönergeyi verin: “Bu güne kadar okulda geçirdiğin günleri, derslerde yaşadığın olayları ve olaylarda neler hissettiğini hatırlamaya çalış”.

1. Hangi derste veya derslerde kendini çok mutlu hissediyorsun?
2. Seni mutlu eden nedir?
3. Bu mutlulukta senin payın nedir?

Örnek 3 (Kuzgun, 1997, 21)

Amaç : İlgi ve yeteneklerin farkına varma

Düzey : 6 yaş ve üstü

SÜREÇ

Aşağıdaki açıklamayı çoğaltıp öğrencilerinize dağıtınız.

“A kasabasında şiddetli bir deprem oldu, evler yıkıldı, bazı insanlar yıkıntının altına kaldı, kurtarılanlar aç ve açıkta kaldılar. Böyle bir ortamda bazı işlerin yapılması gerekiyor. Bu işlerin bazıları örnek olarak aşağıda verilmiştir.”

- Yıkıntı altındakileri kurtarmak
- Yaralıları tedavi etmek
- Küçük çocuklara bakmak
- Depremden zarar görenler için ev ev dolaşıp yardım toplamak
- Yıkıntı altındakileri kurtarmaya gelen ekiplere rehberlik etmek
- Çadır kurmak
- Yemek pişirmek
- Yıkıntıları başka yerlere taşımak
- Yardım malzemelerinin kaydını tutmak
- Kurtulan insanların ihtiyaçlarını saptamak
- Yardım malzemelerinin dağıtımını düzenlemek

- Yangınları söndürmek
- Gazete, radyo ve televizyon muhabirlerine olay hakkında bilgi vermek
- Yaralıları hastanelere sedye ile taşımak
- Yağma yapılmasını önlemek için gece nöbet tutmak
- Kan vermek isteyenlerden kan almak
- Kargaşayı önleyip insanları düzenli davranmaları için ikna etmek
- Sanat eserlerinin zarar görmeden kurtarılmasını sağlamak

Şimdi öğrencilere aşağıdaki soruları veriniz ve yazılı olarak yanıtlamalarını isteyiniz.

1. Siz bu ve benzeri işlerden hangilerini yapabilirsiniz?
2. Hangilerini yapmak istersiniz?
3. Bu işlerden kaç tanesini yapabilirsiniz.
4. Hiçbir işi seçemiyorsanız nedeni nedir?

Öğrencilerin, söyleneni yaptıktan sonra ikişer veya dörder kişilik gruplar durumunda seçimlerini tartışmalarını sağlayınız. Daha sonra bu tartışmalarından çıkan sonuçları tüm grupta değerlendirebilirsiniz.

Not: Öğrenciler enkaz altında kalan yaralıların kurtarılmasını çok önemli gördükleri için böyle bir işe elverişli olup olmadıklarını düşünmeden ilk seçeneğe yönelmektedirler. Siz, gerekirse listeden o seçeneği çıkarabilirsiniz. Çıkarmayacasanız listedeki her işin önemli olduğunu iyi bir iş bölümü ile bir çok işin en iyi şekilde yapabileceğini, öğrencilerin de en iyi yapabilecekleri işi düşünmelerini birkaç kere hatırlatmanız iyi olur. Yukarıdaki maddeleri seçerken her bir işin gerektirdiği farklı yetenekler, ilgiler ve kişilik özellikleri olduğuna (sözel ifade yeteneği, ikna yeteneği, sosyal yardım ilgisi gibi) dikkat çekilmelidir. Öğrencilerden bireysel özellikleri ile yapmak istedikleri işin özelliklerini karşılaştırmalarını isteyip bu doğrultuda tercihler yapmalarını isteyiniz. Böylece yapacakları işlerde hem daha mutlu hem de daha verimli olacaklarını vurgulayınız.

Örnek 4 (Kuzgun, 1997, 31)

Amaç : Yetenek ve ilgileri tanıma

Düzey : 9 yaş ve üstü

SÜREÇ

Öğrencilerinize aşağıdaki yönergeyi okuyunuz.

“Cumhurbaşkanı hükümeti kurma görevini bu sınıfa verdi. Ülkenin her açıdan yükselmesi ve refah düzeyinin artması için hangi bakanlıklar kurulmalıdır? Bu bakanlıkları sınıfla birlikte kararlaştırınız ve tahtaya yazınız. Bu bakanlıklara kimler atanmak istiyorsa adlarını karşısına yazın. İstedığınız bakanlığa geldiğinizde neler yapacağınızı ve nasıl yapacağınızı anlatınız.

Bakanlıklar için seçim yaptırabilirsiniz. Seçim için öğrencileri propaganda yapmaya teşvik ediniz.

Örnek 5 (Erkan, 1997, 81).

Amaç: Öğrencilerin benlik algılarını geliştirmelerine yardımcı olmak

Düzey: 7 yaş ve üstü

Materyal: Her öğrenci için bir adet Form 1

SÜREÇ

- Ø Öğrencilere formları dağıtın ve gerekli açıklamaları yapın, örnek verdikten sonra cevaplamaya başlamalarını isteyin.
- Ø Cevaplama işlemi bittikten sonra, gönüllü öğrencilerin cevaplarını sınıfla paylaşmasını isteyin.
- Ø Aşağıdaki soruları sınıfa yönelterek grup etkileşimini başlatabilirsiniz.
 - Kendinizle ilgili yeni bir şeyler öğrendiniz mi?
 - Arkadaşınızla ilgili yeni bir şeyler öğrendiniz mi?
 - Sizin hakkınızda olumsuz şeyler söyleyen nesneler oldu mu? Doğru mu söylüyorlar? Niçin?
 - Sizin hakkınızda olumlu şeyler söyleyen nesneler oldu mu? Hangileri?

FORM 1

Farz edin ki aşağıdaki nesneler konuşabiliyor. Acaba sizin hakkınızda neler söylerler? (Eğer aşağıdaki bazı nesnelere sahip değilseniz, bu maddeleri boş bırakınız.)

1. Diş Fırçam:
2. Ayakkabılarım:
3. Havlum:
4. Kalemim:
5. Yatağıım:
6. Sıram:
7. Masam:
8. Dolabım:
9. Elbiselerim:
10. Saçım:
11. Bisikletim:
12. Televizyonumuz:
13. Bilgisayarım:
- 14.** Paspasım:

Örnek 6 (Erkan, 1997, 68).

Amaç: Öğrencilerin benlik algılarını genişletmelerine yardımcı olmak

Öğrencilerin bazı özelliklerinin değiştiğinin farkına varmalarına yardımcı olmak

Düzey: 12 yaş ve üstü

Materyal: Her öğrenci için ikişer adet Form 2

SÜREÇ

- Ø Öğretim yılının başında birer form dağıtarak öğrencilerden doldurmalarını isteyiniz.
- Ø Gönüllü öğrencilerin cevaplarını sınıfla paylaşmasını isteyiniz.
- Ø Aşağıdaki soruları sınıfa yönelterek öğrencilerin yaşantılarını paylaşmasını isteyiniz.
 - Kendinizle ilgili yeni bir şeyler öğrendiniz mi? Neler?
 - Arkadaşlarınızla ilgili yeni bir şeyler öğrendiniz mi? Neler?
 - Cevaplandırmakta zorlandığınız sorular oldu mu? Hangileri? Niçin?
- Ø Formları toplayarak bir dosyada muhafaza ediniz.
- Ø Öğretim yılının sonuna doğru öğrencilere tekrar boş formları dağıtıp yukarıdaki tüm işlemleri tekrar ediniz.
- Ø Öğrencilere ilk doldurdıkları formları dağıtarak karşılaştırma yapmalarını isteyiniz.
- Ø Aşağıdakilere benzer soruları sınıfa yönelterek grup etkileşimini başlatınız.
 - İki uygulama arasında değişmeyen cevaplarınız var mı? Hangileri?
 - İki uygulama arasında değişen cevaplarınız var mı? Hangileri?
 - Bazı cevaplarınızın değişmesinin bazılarının da değişmemesinin sebebi sizce ne olabilir?
 - Bu formu bir yıl sonra uygulasak bazı cevaplarınız yine değişebilir mi? Hangileri? Niçin?

Not: Bu etkinliği her yıl sonunda tekrarlayabilirsiniz. Formdaki soruları seviyeye uygun hale getirerek etkinliği daha alt sınıflarda da gerçekleştirebilirsiniz.

FORM 2

1. İsim:
2. Doğum Tarihi:
3. Doğum Yeri:
5. Adres:
6. Seni en iyi tanımlayan beş (üst sınıflarda bu sayı arttırılabilir) kelime neler?
7. Ailendeki her bir bireyi en iyi tanımlayacak beşer kelime neler olabilir?
8. Sana göre şu andan 5, 10, 20 yıl sonra ne yapıyor olacaksın? Hayatında ne gibi değişiklikler olacak?
Beş Yıl Sonra:

On Yıl Sonra:

Yirmi Yıl Sonra:
9. Okul dışındaki zamanlarını nasıl geçiriyorsun?
10. Boş zamanlarında yapmaktan en fazla ve en az hoşlandığın şeyler neler?
11. En fazla ve en az saygı yada hayranlık duyduğun kişilerin özellikleri neler

(isimlerini vermeyin)?

12. En iyi arkadaşın kim ve neden iyi arkadaşsınız?

13. En sevdiğin TV programı hangisi?

14. En sevdiğin spor hangisi?

15. Arkadaşların seni niye seviyorlar?

16. Sence arkadaşlığın anlamı nedir?

17. Bu okul hakkında neler düşünüyorsun?

18. Şu andaki en önemli amacın nedir?

19. Şu anda kendinden memnun musun? Değiştirmek istediğin özelliklerin var mı? Varsa neler?

20. Senin için hayatın anlamı ne?

Örnek 7 (Kuzgun, 1997, 27)

Amaç : Kişisel niteliklerle meslek gereklerini eşleştirebilme

Düzey: 13 yaş ve üstü

SÜREÇ

Bir öğrencinin özelliklerini tanıtan aşağıdaki açıklamayı çoğaltıp öğrencilerinize dağıtınız veya tahtaya yazınız.

Ahmet 8. Sınıf öğrencisidir. Babası muhasebeci, annesi öğretmendir. Ahmet bedence sağlıklı bir çocuktur. Yalnız, miyop olduğu için sürekli gözlük kullanmaktadır.

Ahmet küçük yaştan beri çevresindekilere bir şeyler satmaktan hoşlanırdı. Arkadaşlarına bilye, çiklet gibi şeyler satardı. Her yıl kullandığı kitapları kendisinden sonra gelen öğrencilere satar, kendisi de kullanılmış kitapları alırdı. Bu şekilde biriktirdiği paralarla her yaz aylarında arkadaşlarının veya akrabalarının bulunduğu yerlere tatile giderdi.

Ahmet, genel olarak derslerinde başarılı bir öğrencidir. Bazı konuları kolay öğrenmekte ve o konulara ilgi duymakta bazı konularda ise zorluk çekmektedir. Ahmet'in kolay öğrendiği ve sevdiği konular: Türkçe, tarih, coğrafya, yabancı dil
Zorlandığı konular: Matematik, Fen

Ahmet müzik, resim, spor vb. alanlarda etkindir ancak belli bir varlık gösterdiği pek söylenemez. Ara sıra okul gazetesine okul yazar. Yazıları esprili ve eğlencelidir. Ayrıca güzel ve etkili konuşma kurslarına da devam etmektedir.”

Bu açıklamadan sonra öğrencilere şu soruları yöneltiniz.

- Ahmet ortaöğretimde hangi öğretim programına yönelmeli?
- Ahmet yükseköğrenim görebilir mi? Cevabınız evet ise hangi alanda?
- Ahmet için 3 meslek yazın ve bu meslekleri neden seçtiğinizi belirtin.
- 15 yıl sonra Ahmet'in nasıl bir hayatı olabilir? Gözünüzde canlandırmaya çalışın.

Örnek 8 (Erkan, 1997, 72).

Amaç: Öğrencilerin benlik algılarını geliştirmelerine yardımcı olmak

Düzyey: 9 yaş ve üstü

Materyal: Her öğrenci için birer adet Form 3

SÜREÇ

1. Öğrencilere formları dağıtarak doldurmalarını isteyin (ilk örneği siz verebilirsiniz).
2. Formlar tamamlandıktan sonra öğrencilerden cevaplarını sınıfla paylaşmalarını isteyin.
3. Sınıfa aşağıdaki soruları yönelterek grup etkileşimini başlatın.
4. Kendinizle ilgili yeni bir şeyler öğrendiniz mi? Neler?
5. Arkadaşınızla ilgili yeni bir şeyler öğrendiniz mi? Neler?
6. Cevaplandırmakta zorlandığınız sorular oldu mu? Hangileri? Niçin?

FORM 3

1. Bir hayvan olsaydım olmak isterdim.

Çünkü

2. Bir kuş olsaydım olmak isterdim.

Çünkü

3. Bir böcek olsaydım olmak isterdim.

Çünkü

4. Bir çiçek olsaydım olmak isterdim.

Çünkü

5. Bir ağaç olsaydım olmak isterdim.

Çünkü

6. Bir ev eşyası olsaydım olmak isterdim.

Çünkü

7. Bir müzik aleti olsaydım olmak isterdim.

Çünkü

8. Bir bina olsaydım olmak isterdim.

Çünkü

9. Bir taşıt olsaydım olmak isterdim.

Çünkü

10. Bir cadde olsaydım olmak isterdim.

Çünkü

Yeşilyaprak, yukarıdaki örneklerin yanı sıra öğrencilerin yetenek, ilgi ve

kişilik özelliklerini tanımları ve benlik kavramının gelişimini için (2000, 230-231) şu etkinlikleri de mesleki gelişim sürecinde kullanabileceğimizi belirtmektedir.

a) Yarım bırakılmış cümleleri tamamlama oyunu, “ olduğu zaman ben çok sevinirim, olduğu zaman ben çok üzülürüm. Ben’dan” çok korkarım.

b) Soru cevap oyunu, “Ben en iyi neyi yaparım? Ben en çok neyden hoşlanırım? Ben en çok neyi yaparken zorlanırım?”

c) “Ben kimim?” oyunu (Sınıftaki bir üye canlandırılır. Diğerleri onun kim olduğunu bulmaya çalışır.)

d) Bir arkadaşlarını anlatmalarını isteyerek, onun bireysel özelliklerini belirleyip kendilerinden farklı yönlerini tartışınız.

e) Bir iş yerinde birlikte çalışan kişileri göstererek bir resim çizin (veya bir fotoğraf gösterebilirsiniz). Aralarında nasıl bir ilişki olduğu ve neler konuştuklarını canlandırmaya çalışmalarını isteyin.

f) Dergilerinden sevdikleri bir işi yapan meslek elemanlarını gösterin resimler kesip getirmelerini isteyin. Bunları sınıfta sergileyip tartışabilirsiniz.

g) Sevdikleri ve sevmedikleri üç şeyi yazarak bu listeleri birbirleriyle karşılaştırmalarını isteyin.

h) Bir mesleği canlandırarak “ben kimim” oyunu oynatarak gruplar arası yarışma yapınız (sessiz canlandırma ile).

i) İlgilerinin listelerini isteyin, bu ilgiler ile ilgili aktiviteler neler? Hangi iş ve meslekler bu ya da benzer aktiviteleri içeriyor, düşünüp yazmalarını isteyiniz.

j) Kendi özelliklerini listeleyerek bunları tamamen zıt özellikleri ile karşılaştırmalarına imkan sağlayınız.

2- Bireyin kendi özellikleri ile mesleklerin özellikleri ve amaçları arasındaki ilişkileri görebilmelerine yönelik örnek etkinlikler.

Örnek 9 (Akkök, 1996, 49)

Amaç: Öğrencilerin, girmek istedikleri mesleklerin ne gibi özellikler gerektirdiği konusunda bilgilenme gereğini duymasını sağlama.

Düzey: 11-17 yaş.

Materyal: Bir yaprak kağıt.

SÜREÇ

Öğrencilerden girmeyi istediği mesleğin gerektirdiği üç özelliği yazmasını isteyin. Bunlardan biri bedensel, biri zihinsel, biri de duyuşsal özellik olmalıdır. Çocuklara kolaylık olması için şu örneği verebilirsiniz.

BEDENSEL	ZİHİNSEL	DUYUŞSAL
Uzun süre ayakta durabilme	Sayılarla dört işlem yapabilme	Güler yüzlülük
Görme ve işitme duyuları sağlam olması	Söyleneni anlayabilme	Nezaket
Ellerin sağlam olması	Söylenenleri akılda tutabilme	Duyguları anlayabilme
	Dikkati güçlü	Hızlı çalışabilme

Bu egzersizi bir kaç ay sonra yine yapmalarını istediğinizde bir ilerleme olup olmadığını fark etmelerini sağlayınız.

Örnek 10 (Erkan, 1997, 117).

Amaç: Öğrencilerin çeşitli meslekler hakkında bilgi sahibi olmalarına ve mesleklerin birbirleri ile ilişkilerini kavramalarına yardımcı olmak

Düzey: 8 yaş ve üstü

Materyal: Gönüllü öğrencilerin her biri için bir adet Form 4

SÜREÇ

(Daha önceden gönüllü öğrencilerin okuldaki görevlilerle görüşme yaparak onların meslekleri hakkında bilgi toplamalarını isteyin. Bu amaçla öğrencilere formları verin.)

1. Öğrencilere okuldaki çeşitli personelin görevlerini ve işlerinin ne gibi özellikler gerektirdiğini, sorarak etkinliği başlatın.
2. Bir önceki hafta görev verdiğiniz öğrencilerden topladıkları bilgileri sınıfta paylaşmalarını isteyin.
3. Varsa yanlış bilgilerini düzeltin ve eksiklerini tamamlayın
4. Sınıfa aşağıdakine benzer sorular yönelterek etkileşimi başlatın.
 - Müdür okula gelmeseydi ne olurdu?
 - Müdür yardımcıları okula gelmeseydi ne olurdu?
 - Rehber öğretmen okula gelmeseydi ne olurdu?
 - Öğretmenler okula gelmeseydi ne olurdu?
 - Hizmetliler okula gelmeseydi ne olurdu?
 - Kantinci okula gelmeseydi ne olurdu?
 - Servis aracı sürücüsü okula gelmeseydi ne olurdu?
 - Bu mesleklerden herhangiini seçmeyi düşünürsünüz? Hangileri? Niçin?

FORM 4

1. Mesleğinizin adı nedir?

.....

2. Bu mesleği yürütürken yaptığınız işler nelerdir?

.....

3. Bu işleri yapabilmek için ne gibi bilgilere sahip olmak gerekir?

.....

4. Açık havada mı yoksa kapalı bir yerde mi çalışıyorsunuz?

.....

5. Bu işi yaparken güçlü olmak (fiziksel olarak) gerekir mi?

.....

6. Özel bir eğitim gerektiriyor mu?

.....

7. Yükselme imkanı var mı?

.....

8. Bu mesleği seçtiğiniz için mutlu musunuz?

.....

9. Kızınızın ya da oğlunuzun aynı mesleği seçmesini ister misiniz?

.....

10. Eğitiminizde aldığımız derslerin hangileri mesleğinizde başarılı olmanıza yardımcı oldu? Veya, mesleğinizde daha başarılı olabilmek için ne gibi dersler almış olmak istersiniz? ...

Örnek 11 (Erkan, 1997, 122).

Amaç: Öğrencilerin meslek seçimini etkileyen faktörleri kavramlarına yardımcı olmak

Düzy: 9 yaş ve üstü

Materyal: 1. Posterleştirilmiş Form 5

2. Her öğrenci için birer adet Form 6

SÜREÇ

1. Poster i tahtaya asın (hazırlanmamışsa tahtaya yazabilirsiniz) ve her bir kavramı örnekler vererek öğrencilerle tartışın
2. Formları öğrencilere dağıtın ve doldurmalarını isteyin.
3. Gönüllü öğrencilerin cevaplarını sınıfla paylaşmalarını isteyin.
4. Aşağıdakine benzer sorularla grup etkileşimini başlatın.

Seçmeyi düşündüğünüz mesleklerle ilgili bilmediğiniz özellikler var mı? Hangileri? Bu bilgileri nasıl sağlayabilirsiniz?

Hangi özelliklerini yeterince tanımıyor olabilirsiniz? Bu bilgileri nasıl sağlayabilirsiniz?

Meslek seçimini etkileyen faktörlerden en önemlileri hangileridir? Niçin?

Bu etkenleri dikkate almamak ne gibi sonuçlar doğurabilir?

FORM 5

İnsanların meslek seçimlerini çeşitli faktörler etkiler

Örneğin:

1. O meslekte iş bulma imkanı
2. Yetenek
3. İlgi
4. Kişilik özellikleri
5. Mesleğin getirileri (para, saygınlık, şöhret gibi)
6. Ailenin istekleri
7. Yetersiz eğitim nedeniyle seçim şansının fazla olmaması

FORM 6

Ben ilerdeolmak istiyorum.

(Aşağıdaki seçeneklerden kendinize uygun olduğunu düşündüğünüz birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)

1. *Bu meslekte iş bulma imkanı:*

Yüksektir

Düşüktür

Bilmiyorum

2. *Yeteneklerim bu mesleğe:*

Uygundur

Uygun değildir

Bu mesleğin gerektirdiği yetenekleri bilmiyorum

Kendi yeteneklerimi bilmiyorum

3. *İlgilerim bu meslekte mutlu olmam için:*

Uygundur

Uygun değildir

Bu mesleğin gerektirdiği ilgileri bilmiyorum

Kendi ilgilerim hakkında fikrim yok

4. *Kişilik özelliklerim bu mesleğe:*

Uygundur

Uygun değildir

Bu mesleğin gerektirdiği kişilik özelliklerini bilmiyorum

Kendi kişilik özelliklerimi bilmiyorum

5. *Bu meslek benim istediğim ödülleri (para, saygınlık, şöhret gibi):*

Sağlar

Sağlamaz

Bilmiyorum

6. *İlerde bu mesleği seçmeyi düşünmemin nedeni:*

İş bulma imkanının yüksek olmasıdır.

Yeteneklerime uygun olmasıdır.

İlgilerime uygun olmasıdır.

Kişilik özelliklerime uygun olmasıdır.

Sağladığı imkanlardır.

Ailemin isteğidir.

Eğitimimi sürdüremeyeceğim için, başka çare olmamasıdır.

Yukarıdaki örnekler dışında Yeşilyaprak (2000, 237) bireyin kendi özellikleri ile mesleklerin özellikleri ve amaçları arasındaki ilişkileri kavrayabilmeleri için yapılabilecek şu etkinlikleri de önermektedir.

- a) Benlik kavramı, kendini kabul, kendine değer verme, öz saygı gibi kavramları açılayıp, bu kavramlarla eğitsel ve mesleki planların ne gibi ilişkisi olabileceğini tartışmaya açabilirsiniz.
- b) Sözlü veya yazılı olarak kendi kişilik özelliklerini tanımlamalarını isteyebilirsiniz. (Mümkünse bir kişilik envanteri uygulayınız.) Kendi kişilik özellikleri ile iş yaşamındaki belli meslekî ortamları karşılaştırmalarını isteyebilirsiniz. Örneğin; hangi kişilik özellikleri nasıl bir iş çevresi için daha uygun olabilir?
- c) Öğrenim yaşamları boyunca en başarılı oldukları dersleri ve başarılı olamadıkları dersleri listelemelerini isteyebilirsiniz. Kazanılmış becerilerin onların kişilik özellikleri, ilgi ve yetenekleri ile ilişkisini tartışabilirsiniz.

3. Meslek seçiminde eğitim ile iş dünyası arasındaki ilişkiyi görebilme ile ilgili örnek

etkinlikler.**Örnek 12** (Erkan, 1997, 123).

Amaç: Tercih edilecek iş yaşamında alınacak eğitimin önemini kavrayabilme.

Düzey: 12 yaş ve üstü.

SÜREÇ

Öğrencileri ikişer veya üçer gruplara ayırın. Tahtaya değişik meslek isimlerini yazın. Her bir öğrenci grubuna bir hafta önceden tahtaya yazılan mesleklerden birini seçmelerini isteyin. Tahtada olmayan fakat öğrencilerin araştırmak istediği bir meslek varsa onları da dikkate alın. Her gruba araştıracağı mesleği belirledikten sonra araştırma süreci için bir hafta süre verin. Bu süreçte öğrencilerin seçtikleri meslek elemanlarına aşağıdaki soruları sormalarını isteyin.

- Mesleğinizi yapabilmek için hangi okulları bitirdiniz ?
- Mesleğinizi yapabilmek için özellikle hangi derslerde daha başarılı olmak gerekiyor?
- Orta öğretim türlerinden hangisinde okudunuz? vb. (Soruları çoğaltabilir veya uygun şekillerde değiştirebilirsiniz.)

Yapılacak araştırmalar sonunda grupların çalışmalarını sınıfa sunmalarını isteyiniz.

Yeşilyaprak (2004: 218) şu etkinlikleri de öğrencilerin eğitim ve iş dünyası arasındaki ilişkiyi görebilmeleri için mesleki gelişim sürecinde kullanabileceğimizi belirtmektedir.

- a) Okuldaki etkinliklerden en çok neleri sevdiğini sorun ve bu etkinliklerle ilgili hangi meslekler var bulmalarını sağlayınız.
- b) Bir meslek elemanını sınıfa davet edin. Hangi okullarda okuyup o mesleğe nasıl hazırlanmış? Okulda öğrendiklerini meslek yaşamında nasıl kullanıyor anlatmasını sağlayınız (okuma, yazma, matematik gibi temel beceriler ve mesleki beceriler...)
- c) Çalışanları sembolize eden “şapkalar” ile bir oyun düzenleme (Herkes bir şapka

seçer. Önce o mesleği neden cazip bulduğunu açıklar. Sonra da o mesleği icra etmek için neleri öğrenmesi gerektiği tartışılır).

- d) İlgilerini çeken bir meslek / işteki becerileri listelemelerini isteyiniz. Sonra da bu becerileri nasıl kazanabilecekleri tartışınız.
- e) Arkadaşlarına hangi mesleği edinmek istediklerini sormalarını ve onun ihtiyacı olan becerileri tanımlamalarını isteyiniz.
- f) Anne-babalarının evde yaptıkları günlük etkinlikleri sıralamalarını isteyiniz. İlköğretimde öğrendikleri okuma, yazma, aritmetik vb. becerileri ne kadar kullandıklarını ve gereğini tartışınız.
- g) Okulda aldıkları dersler/ öğrendikleri konular ile iş yaşamında gerekli olacak beceri alanları arasındaki ilişkiyi gösteren bir liste hazırlatınız.
- h) Okuma alışkanlığı, iyi bir dilbilgisi, kuvvetli bir matematik becerisi, yaratıcılık vb. gerektiren meslekleri tanımlamalarını isteyiniz.
- i) Bir bina inşa etmek için kimlerin çalıştığını, neler yaptıklarını, bu alanda çalışanlardan kimlerin eğitimden geçtiklerini tartışınız. (Mimar, inşaat mühendisi, inşaat işçisi...)
- j) Çeşitli meslek elemanları ile ilgili resimler toplayıp her biriyle ilgili olarak okulda kazanabilecekleri bilgi ve becerileri tartışın ve canlandırmalarını sağlayabilirsiniz.

4.Karar verme ve problem çözme becerilerini geliştirme ile ilgili örnek etkinlikler.

Örnek 13 (Akkök, 1996, 47)

Amaç: Çocukların karar verme becerisini geliştirme.

Düzy: 10-17 yaş.

SÜREÇ

Şu yönergeyi öğrencilere verin: “Babanız size kışlık bir ayakkabı alacak. Bunun için yirmi milyon lira para ayırmış ve bundan fazlasını veremeyecek. Birlikte çarşıya çıkıyorsunuz. Ayakkabı alırken nelere dikkat edersiniz?”

Öğrencilerinizin ölçütlerini ifade etmesini bekleyin ve ifade edilen ölçütleri yazınız. Sonra öğrencilerin bunları önem sırasına koymasını isteyiniz. Daha sonra sıralamayı tartışın. Sonra da aşağıda verilen sıralamayı bulmalarına yardımcı olun.

- 1- Ayağa uygunluk
- 2- Cebinizdeki paraya uygunluk
- 3- Mevsime uygunluk
- 4- Sağlamlık
- 5- Zevke uygunluk
- 6- Kıyafetlere uygunluk

Örnek 14 (Erkan, 1997, 142-146).

Amaç: Öğrencilerin karar verme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmak

Düzy: Dördüncü sınıf ve üstü

Materyal: 1. Posterleştirilmiş Form 7

2. Her öğrenci için birer adet Form 8

SÜREÇ

(Bir önceki hafta öğrencilere Form 8’i dağıtın ve doldurarak bu etkinlik saatine getirmelerini isteyin.)

- Poster tahtaya asın veya tahtaya yazın.
- Karar vermenin anlamı ve insan hayatındaki önemi ile ilgili bilgi verin.
- Karar vermenin basamaklarını örneklerle kısaca açıklayın.
- Gönüllü öğrencilerin bir önceki hafta dağıtılan formdaki bilgilerini sınıfla

paylaşmalarını isteyin.

- Aşağıdakine benzer sorularla grup etkileşimini paylaşın.

Daha önce yanlış kararlar verdiniz mi? Niçin?

Bu yöntem sizce faydalı mıdır? Daha önce karar verirken bu yöntemi kullanıyor muydunuz? Bundan sonra kullanmayı düşünüyor musunuz?

FORM 7

Karar Vermenin Basamakları

1. Verilecek kararı tanımlayın.
2. Karardan beklediğiniz sonucu belirleyin.
3. Bilgi toplayın.
4. Seçenekleri ve bu seçeneklerin her birinin avantaj ve dezavantajlarını belirleyin.
5. Karar verin.

FORM 8

Farkına varsak da varmasak da hayatımız boyunca birçok karar veriyoruz. Bir gün boyuca bile bir çok karar verimiz. Örneğin; ne giyeceğimiz, kaçta yatacağımız, kiminle oynayacağımız, televizyonda hangi programı izleyeceğimiz vb. konularında verdiğimiz kararlar bu tür kararların sadece küçük bir bölümüdür.

Bu gün sabahtan buyana siz hangi küçük karalar verdiniz ?

.....

.....

Bazen de büyük kararlar vermeniz gerekebilir. Örneğin; bir probleminizi birisi ile paylaşıp paylaşmamak ya da yaz tatilinizi nasıl değerlendireceğiniz gibi.

Şimdiye kadar verdiğiniz en büyük karar ne idi?

.....

.....

Bu güne kadar olduğu gibi bundan sonra da küçük büyük bir çok karar vermek zorunda kalacaksınız. İşte size karar vermenizi kolaylaştıracak bir yöntem.

1.Adım

Karar vermede birinci adım, verilecek kararın ne olduğunu açıkça tanımlamaktır. Aşağıya vermek zorunda olduğunuz bir kararı yazın.

.....

.....

.....

.....

2.Adım

Kararlar bir amaca ulaşmak için verilir. Şimdi az önce belirttiğiniz kararın sonucunda ulaşmak istediğiniz amacın ne olduğunu düşünün ve bunu mümkün olduğunca ayrıntılı bir biçimde aşağıya yazın.

.....

3.Adım

Sağlıklı karar verebilmek için en önemli koşullardan birisi, verilecek kararla ilgili mümkün olduğunca çok bilgi toplamaktır. Bu bilgileri kitaplardan, çeşitli kişilerle yapacağınız görüşmelerden, gözlemlerinizi ya da başka yollardan edinebilirsiniz.

Aşağıda kararınızla ilgili bilgi toplayabileceğiniz kişi ya da yerleri listeleyin.

.....

.....

Şimdi bu bilgileri toplama zamanı. Topladığınız tüm bilgileri aşağıya yazın.

.....

.....

4.Adım

Artık elinizde vereceğiniz kararla ilgili bir çok bilgi var. Bunlardan yola çıkarak seçenekleriniz, yani kararınızın neler olabileceği üzerinde düşünün ve tüm seçenekleri aşağıdaki ilgili bölüme yazın. Her bir seçeneğin üzerinde tekrar düşünerek, kararınızı o şekilde vermenin olumlu ve olumsuz sonuçlarını da karşılarındaki ilgili bölümlere yazın.

SEÇENEKLER	OLUMLU SONUÇLAR	OLUMSUZ SONUÇLAR

5.Adım

Şimdi gerekli işlemleri tamamlayınız. Artık karar verebilirsiniz. Her seçeneğin doğurabileceği sonuçları dikkate alarak bir karar varın ve kararınızı aşağıya yazın.

.....

.....

.....

Örnek 15 Yeşilyaprak (2004, 260) KARAR VERME

Amaçlar : 1. Karar vermeden önce, kararımızın sonuçlarını, risklerini olumlu yönlerini düşünmemiz gerektiğini öğrenmek.

2. Karar vermenin öğrenilebilecek ve alıştırma yapılarak geliştirilebilecek bir beceri olduğunu kavramak.

Düzeyi : İlköğretim son yıllar ve ortaöğretim

Materyal: Tahta ve tebeşir

Karar verme formu

UYGULAMA

1. Etkinliğin amaçlarını açıklayınız.
2. Öğrencilerinize okulda ne gibi kararlar aldıklarını sorunuz. Bunlar; hangi dersi alacağı, hangi branşı seçeceği okulu bitirince ne yapacağıgibi durumlar olabilir.
3. İyi bir karar vermenin, alternatifler (seçenekler) arasından en uygun olanı seçmek olduğunu, bunun bir beceri olarak öğrenilmesi ve geliştirilmesi gerektiğini açıklayınız.
4. İyi bir karar verebilmek için, karar vermemizi gerektiren bir durumda, kendimize ne gibi sorular sormalıyız: (Önce onların görüşlerini alın tartışın ve uygun olanları tahtaya yazınız)
 - Seçeneklerim neler?
 - Karar verme durumuna ilişkin gerekli bilgilere sahip miyim?
 - Bilmem gereken ne gibi bilgiler eksik?
 - Her bir seçeneğin olası riskleri ve yararlı yönleri neler?
 - Her bir seçeneğin sonuçları neler olabilir?
 - (A) veya (B) seçeneğini seçtiğimde ve olası sonuçları yaşadığımda neler hissedeceğim.
 - Benim için şu andaki en iyi alternatif hangisidir?
5. Örnek bir durum seçerek (öğrencilerden gelen bir öneriye göre veya öğretmen önerebilir) bu sorulara göre durumu birlikte tartışın ve “karar verme formu”na uygun olarak tahtaya yazınız. Bu sırada bütün öğrencilerin görüşlerini ifade etmelerine çalışın ve aynı durumda, kişiye göre farklı bir seçeneğin “en iyi/en uygun karar” olabileceğini görmelerine çalışınız.

6. Şimdi öğrencilere, karar vermeleri gereken bir durum saptamalarını ve bu konuda düşünerek “karar verme formu”nu doldurmalarını ev ödevi olarak veriniz.
7. Sonraki derste / oturumda önce ikili gruplar halinde kararlarını birbirleriyle paylaşmalarını isteyiniz. Sonra istekli birkaç kişinin sınıfa sunmasına fırsat veriniz. Sınıfın tepkilerini alınız.
8. İkili paylaşımlarda ve sınıfa sunmalarından yararlandılar mı? Aldıkları tepkiler karar sahibine yeni bir fikir/görüş kazandırdı mı? Seçeneklerini yeniden gözden geçirme ihtiyacı hissettiler mi? Bu soruları sorun ve gerekirse formların üzerinde yapabileceklerini söyleyiniz.

5. SONUÇ

Şu noktaları vurgulayarak etkinliği tamamlayınız:

- Karar vermenizi gerektiren her durumda en az 2 seçenek vardır.
- Seçenekler hakkında yeterli bilgiye ihtiyacımız vardır.
- Her bir seçeneğin olumlu ve olumsuz yönlerini iyi düşünmeliyiz.
- Seçimimizin taşıdığı riskleri ve olası sonuçlarını iyi değerlendirmeliyiz.
- Karar vermeden önce başkalarının fikrini alabilir, seçenekleri onlarla tartışabiliriz. Bu belki bizim düşünmediğimiz/göremediğimiz yönleri görmemize yardımcı olabilir.
- Ancak bize ilişkin her kararda sorumluluk bizimdir, bu nedenle son karar bize ait olmalıdır.
- Karar verme becerimizi geliştirebilmek için bu uygulamayı sık sık yapmalıyız.

KARAR VERME FORMU

İsim:

Tarih:

Açıklama: Karar vermenizi gerektiren bir durumu yazınız. Söz konusu seçenekleri düşünüp belirtiniz. Her seçeneğin riskli/olumsuz yönlerini ve yararlı/olumlu yönlerini saptamaya çalışınız. Buna göre her bir seçeneğin sonucu ne olabilir, yazınız. Sonuçta neye karar verdiğinizizi, gerekçesi ile birlikte belirtiniz. Kararınızı bir arkadaşınızla ve öğretmeninizle paylaşınız. Onlardan aldığınız tepkilere göre yeniden gözden geçiriniz ve gerekiyorsa son karar durumunu yeni bir forma yazınız.

Karar verilecek durum:

.....

Seçenek 1.

Riskleri/olumsuz yönleri	Yararlı/olumlu yönleri
.....	
.....	
.....	
.....	

Seçenek 2.

Riskleri/olumsuz yönleri	Yararlı/olumlu yönleri
.....	
.....	
.....	
.....	

Sonuçlar

SEÇENEK 1.....

.....

SEÇENEK 1.....

.....

KARARIM (ve gerekçesi):

.....

Yukarıdaki örnekler dışında Yeşilyaprak (2000: 237) şu etkinlikleri de karar

verme ve problem çözme becerilerini geliştirme sürecinde kullanabileceğimizi belirtmektedir.

- a) Karar verme modeli aşamalarını sununuz ve her aşamanın önemini tartışınız. Bu modele göre bir modeli çözmek için neler yapılması gerektiğinin sorunuz.
- b) Öğrencileri gruplara ayırarak bazı problemlerin çözümü için kimlerden ve hangi kaynaklardan bilgi toplayıp yardım alabileceklerini listelemelerini isteyiniz (örn: Üst okullar hakkında bilgi toplamak için hangi kaynaklara, kimlere başvurabilecekleri ...).
- c) Problem çözme ve karar vermede fal açmak, yazı-tura atmak, rüyaya yatmak vb. yollar ile bilimsel yöntemleri karşılaştırmalarını isteyiniz.
- d) Öğrencilere ilgi duydukları 3 meslek belirlemelerini, sonra bu mesleklerden birini, karar verme modeline göre seçmelerini isteyiniz. Sonuçları sınıfta paylaşmalarına ve tartışmalarına fırsat veriniz (Form 6).
- e) Lise eğitimleri için (hangi liseyi/ hangi branşı) bir eğitimsel plan yapmalarını isteyin. Hazırladıkları planları sınıfta tartışınız.

5.Meslekleri tanıma ile ilgili örnek etkinlikler.

Örnek 16 (Akkök, 1996, 48)

Amaç: 1. Çeşitli meslek üyelerinin yaptıkları işler hakkında bilgilenmelerini sağlamak.

2. Meslek üyelerinin çalışmalarını gözlemleme alışkanlığı geliştirmek.

Düzey: 8-13 yaş.

SÜREÇ

Öğrencilere, çalışan bir yakınlarının bir gün boyunca yaptıklarını sorması ve mümkünse gözlemlerini sınıfa anlatmalarını isteyiniz.

Örnek 17 (Kuzgun, 1997, 36)

Amaç : 1. Topluma yararlı her işi önemli sayma.

Düzey: 10 yaş ve üstü.

İŞLEM

Aşağıdaki işlerin her birini bir öğrenciye veriniz ve işin ne kadar önemli olduğunu savunmasını isteyiniz. Bunun için öğrencilere hazırlanma süresi veriniz.

Öğrencilerin her birinin, kendisine verilen işi “ben bir kişi olmak isterdim, çünkü” biçiminde savunmalarını sağlayınız.

- Kaliteli buğday cinsi yetiştirme.
- Laboratuarda kan tahlili yapma.
- İki metal parçasını düzgün biçimde kaynakla birleştirebilme.
- Bir buzdolabının arızasını hemen giderebilme.
- Bir hastaya bakabilme (ilacını verme, bakımını yapma).
- Makinada düzgün dikiş dikebilme.
- Bir hastanın hastalığını teşhis edebilme.
- Yeni giyim modelleri çizebilme.
- Bir bina planı çizebilme.
- Türkiye’nin 10 yıl sonraki teknik insan gücü ihtiyacını hesaplayabilme.
- Bol süt veren büyükbaş hayvan yetiştirebilme.
- İşsizlere iş bulmada yardımcı olabilme.
- Yeni bir sandalye modeli tasarlayabilme.
- İnsanlara bir şeyler öğretebilme.
- İnsanları eğlendirebilme.
- Kitap-gazete satma.
- Bir binanın içini süsleyebilme
- Reçeteye göre ilaç yapma.
- Kârlı yatırım alanları konusunda danışmanlık yapma.

Bu çalışma ile öğrencilerin, yalnız bilimsel çalışmaların değil onları uygulayan insanların da önemli işler yaptıkları ve bunu yapabilme gücü denilen yeteneklerin her birinin önemli olduğu konusunda anlayış geliştirmeleri, özellikle el becerisi ve sanat

yeteneklerine de saygı duyup bu yeteneklerini geliştirmeye istekli olmaları amaçlanmaktadır.

Örnek 18 (Erkan, 1997, 120).

Amaç: Öğrencilerin çeşitli meslekler hakkında bilgi sahibi olmalarına yardımcı olmak.

Düzey: 8 yaş ve üstü

SÜREÇ

Bir önceki hafta beş gönüllü öğrenciden anneleriyle, beş gönüllü öğrenciden ise babalarıyla görüşerek meslekleri hakkında bilgi toplamalarını isteyin. Sınıftan da bu öğrencilerin tanıtacakları meslekler duyurulduktan sonra, gazete ya da dergilerden bu meslek mensuplarının mesleklerini icra ederken çekilmiş fotoğraflarını bulurlarsa kesip sınıfa getirmelerini isteyin. Görevli öğrenciler de anne ya da babalarının bu tür resimlerini sınıfa getirebilirler.

1. Sınıfta belirlenen meslekler ile ilgili sorular yönelterek etkinliği başlatın.
2. Görevli öğrencilerden teker teker topladıkları bilgileri sınıfla paylaşmalarını ve anne ya da babalarının mesleklerini yürütürken yaptıkları bir iş ya da faaliyeti sınıfta canlandırmalarını isteyin. (Gönüllü olursa canlandırma işlemini sınıftan başka bir öğrenci de yapabilir.) Her bir görevli öğrenci konuşmasına başlamadan önce sınıfa o meslekle ilgili fotoğrafları gösterin.
3. Varsa, yanlış bilgileri düzeltin ve eksikleri tamamlayın.
4. Sınıfa aşağıdakine benzer sorular yönelterek grup etkileşimini başlatın.
 - Bu mesleklerden hangilerini ilgi çekici buldunuz? Niçin?
 - Bu meslekler hakkında daha önce yanlış bilgilere sahip olduklarınız var mıydı? Varsa hangi yanlış bilgilere sahiptiniz?
 - Bu meslek mensupları (teker teker ifade edin) olmasaydı, toplumda ne gibi aksaklıklar olurdu?
 - Bu mesleklerden herhangi birini seçmeyi düşünür müsünüz? Hangileri? Niçin?

(Sağlanabilirse gönüllü veliler sınıfa çağrılarak, meslekleri hakkında bilgi vermeleri istenebilir.)

Örnek 19 (Erkan, 1997, 135).

Amaç: Öğrencilerin değişik meslekleri tanımalarına yardımcı olmak

Düzey: Dördüncü sınıf ve üstü

Materyal: Her öğrenci için bir adet Form 9 ve bir adet Form 10

SÜREÇ

1. Öğrencilere form 9'ları dağıtın ve açıklamaları dikkatle okuyarak doldurmalarını isteyin.

2. Formların doldurulması tamamlandıktan sonra öğrencilere aşağıdakine benzer sorular yöneltin.

- İlk defa karşılaştığınız meslekler var mıydı? Hangileri?
- Hakkında daha çok bilgiye ihtiyaç duyduğunuz meslekler hangileri? Bu bilgileri nereden sağlayacağınızı biliyor musunuz?
- Bildiğiniz ama listede yer almayan meslekler var mı? Hangileri?

3. Form 10'ları dağıtın ve öğrencilerden bunları doldurmalarını isteyin.

4. Aşağıdakine benzer soruları sınıfa yönelterek grup etkileşimini başlatın.

- Son olarak belirlediğiniz iki mesleğin hoşunuza giden yönleri ne?
- Son olarak belirlediğiniz iki mesleğe girmeyi neden istiyorsunuz?
- Bu mesleklere uygun olduğunu düşündüğünüz yetenekleriniz ve becerileriniz neler?
- Bu mesleklerde gelecekte iş bulma imkanı konusunda ne düşünüyorsunuz?

FORM 9

Aşağıda bazı meslekler verilmiştir. Her mesleği okuduktan sonra, karşısındaki seçeneklerden, sizin için uygun olanın altına (X) işareti koyun.

MESLEKLER	HOŞLANIRIM	HOŞLANMAM	EMİN DEĞİLİM	DAHA FAZLA BİLGİYE İHTİYACIM VAR
Eczacı				
Tezgahtar				
Matbaacı				
Subay				
Polis				
Matematikçi				
İç Mimar				
İnşaat Mühendisi				
Orman Mühendisi				
Hostes				
Fizyoterapist				
Diş Hekimi				
Diş Teknisyeni				
Müfettiş				
Büro Yöneticisi				
Telefon Operatörü				
Ziraat Mühendisi				
Pilot				
Veteriner				
Hemşire				
Diyetisyen				
Gazeteci				
TV Muhabiri				
Spiker				
Biyolog				

Kimyager				
Fizikçi				
Öğretmen				
Doktor				
Elektrik Mühendisi				
Makine Mühendisi				
Endüstri Mühendisi				
Tekstil Mühendisi				
Pilot				
Berber/Kuaför				
Marangoz				
Elektrik Teknisyeni				
Psikolojik Danışman (Rehber öğretmen)				
Psikolog				
Sosyal Çalışmacı				
Müzisyen				
Ressam				
Heykeltıraş				
Seyahat Ajanı				
Turist Rehberi				
Dekorâtör				
Modacı				
Çiftçi				
Ziraat Mühendisi				
İlahiyatçı				
Bankacı				
Yazar				
Muhasebeci				
Kütüphaneci				
Arkeolog				

Jeolog				
Kasiyer				
Desinatör				
Tercüman				
Borsa Uzmanı				
Sekreter				
Bilgisayar Programcısı				
Bilgisayar Mühendisi				
Animatör				
Sosyolog				
Antropolog				
Avukat				
Savcı/Hakim				
Şoför				
Pazarlamacı				

FORM 10

A. Aşağıya en fazla ilgi duyduğunuz ve ileride çalışmayı düşünebileceğiniz 10 mesleği yazın.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.

B. Şimdi bu mesleklerden yeteneklerinizi ve becerilerinize en uygun olduğunu düşündüğünüz altı tanesini seçin ve bunları aşağıya yazın.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.

C. Bu kez, yukarıdaki altı meslekten yapmayı en fazla istediğiniz dört tanesini seçerek bunları aşağıya yazın.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

D. Son olarak bu dört meslekten, en fazla ilgi duyduğunuz, yetenek ve becerilerinize en uygun olan ve yapmayı en çok istediğiniz iki tanesini seçerek

aşağıya yazın.

- 1.
- 2.

Meslekleri tanıma ile ilgili örnek etkinlikler olarak yukarıdakilerin dışında Yeşilyaprak (2004, 225) aşağıdaki etkinlikleri de bu süreçte kullanabileceğimizi belirtmektedir.

- a) Meslekleri listeleyin (sınıfın katılımıyla yapılabilir veya hazır bir liste kullanılabilir). Meslekleri bazı özelliklerine göre gruplamaya çalışın (Örnek: insana dönük diğer canlı veya nesnelere dönük veya açık hava meslekleri- kapalı mekan meslekleri gibi) her gruplamada listenin nasıl değiştiğine dikkat çekiniz. Meslekler arasındaki benzerlikler ve farklılıkları tartışınız.
- b) Öğrencilere kendilerine çekici ve itici gelen bir mesleğe ilişkin, olumlu ve olumsuz duygularının nedenlerini açıklayan kısa bir kompozisyon yazmalarını isteyiniz.
- c) Öğrencilere belli yetenekler gerektiren 10 meslek adı sıralamalarını isteyiniz (örneğin fiziksel güç, zeka gücü, yaratıcılık, mekanik yetenek, sosyal yetenek, vb.). Kendi yeteneklerine uygun buldukları 3 mesleği seçip arkadaşları ile paylaşmalarını isteyiniz.
- d) İş deneyimi olan çocukların bu yaşantılarını anlatmalarını isteyiniz.
- e) Mümkünse kısa bir süre bir iş yerinde çalışmalarını ve izlenimlerini sınıfla paylaşmalarını isteyiniz.
- f) Bazı mesleklerin üçer tane çekici/ilginç gelen yönlerini yazmalarını isteyiniz.
- g) Farklı meslek alanlarında çalışan kişileri sınıfa davet ediniz.

Ek 2

**İLKÖĞRETİM OKULLARI 6., 7. VE 8. SINIF TEKNOLOJİ (İŞ) EĞİTİMİ
PROGRAMININ MESLEKİ YÖNLENDİRME AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİNE YÖNELİK ARAŞTIRMA ANKET FORMU**

Sayın Meslektaşım;

Bu araştırma ilköğretim okullarında uygulanmakta olan iş (Teknoloji) eğitimi programının mesleki yönlendirme açısından değerlendirilmesi konusunda öğretmen görüşlerini tespit etmek amacıyla hazırlanmıştır.

Bu çalışmada kullanılan anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgileriniz ile ilgili sorular bulunmaktadır. İkinci bölümde ise program amaç, muhteva öğretme öğrenme süreçleri ve değerlendirme boyutları açısından ele alınarak değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Ankete vereceğiniz yanıtlar, sadece bu bilimsel çalışmada kullanılacaktır. Bu nedenle adınızı ve soyadınızı yazmanız gerekmemektedir. Çalışmanın doğru ve geçerliliği sizin ankete samimi vereceğiniz cevaplara bağlıdır.

Kendinizce uygun bulduğunuz yargıya katılma derecenizi ilgili bölüme (×) koyarak belirtiniz. Lütfen hiçbir maddeyi yanıtsız bırakmayınız.

Ayırdığınız zaman ve katkılarınız için teşekkür ederim.

İLKAY SARIGÖL
Çukurova Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Programları ve Öğretim A.B.D.
Yüksek Lisans Öğrencisi

BÖLÜM I

KİŞİSEL BİLGİLER

1-CİNSİYETİNİZ

- a) Kadın ()
b) Erkek ()

2- MEZUN OLDUĞUNUZ ALAN

- a) Yüksek Okul (Belirtiniz)
b) Fakülte (Belirtiniz)
c) Başka (Belirtiniz)

3- MESLEKİ KIDEMİNİZ

- a) 1-5 yıl ()
b) 6-10 yıl ()
c) 11-15 yıl ()
d) 16 ve üstü ()

4- İŞ (TEKNOLOJİ) EĞİTİMİ DERSLERİ İLE İLGİLİ HİZMET İÇİ EĞİTİM KURSUNA KATILDINIZ MI?

- a) Katıldım ()
b) Katılmadım ()

5- MESLEKİ YÖNLENDİRME İLE İLGİLİ HİZMET İÇİ EĞİTİM KURSUNA KATILDINIZ MI?

- c) Katıldım ()
d) Katılmadım ()

BÖLÜM II

Bu bölümde programın;

- 1) Amaçlarına
- 2) İçeriğine
- 3) Öğrenme öğretme süreçlerine
- 4) Değerlendirme boyutuna yönelik sorular bulunmaktadır.

Her soruya ait görüşünüzü yansıtmak için soruların karşısında belirtilen;

Hiç katılmıyorum	(1)
Katılmıyorum	(2)
Kısmen katılıyorum	(3)
Katılıyorum	(4)
Tamamen katılıyorum	(5)

Seçeneklerden size uygun olanını parantez içine çarpı (×) işareti koyarak belirtiniz.

AMAÇLAR					
Programda yer alan amaçlar;	Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum
1- Açık bir dille ifade edilmiştir.					
2-Mevcut şartlarda gerçekleştirilebilir niteliktedir.					
3- Kendi aralarında tutarlıdır.					
4- Öğrencinin ihtiyaçlarına cevap verir niteliktedir.					
5- Öğrenci seviyesine uygundur.					
6- Konu alanının özelliklerine uygundur.					
7- Davranışa dönüştürülebilir niteliktedir.					
8- İlköğretim programındaki genel amaçlara uygundur.					
9-Bilimsel ve teknolojik gelişmelere uygun olarak geliştirilebilir niteliktedir.					
10- Ağırlıklı olarak bilişsel alanla ilgilidir.					
11- Ağırlıklı olarak duyuşsal alanla ilgilidir.					
12- Ağırlıklı olarak psikomotor alanla ilgilidir.					
13- Ölçülebilir niteliktedir.					
14-Toplumsal değişen beklentilerine cevap verir niteliktedir.					
15- Öğrencilerde, analitik düşünce becerisini geliştirir niteliktedir.					
16-Öğrencilerin ilgi, yetenek ve kişilik özelliklerini ortaya çıkarır niteliktedir.					
17- Çevresinde yeni gelişen iş ve meslek alanlarını incelemeye yöneltir.					
18- Gelişen iş ve mesleklerin kendi kişiliği ve yetenekleri ile uyumunu araştırmaya yöneltir niteliktedir.					
19-Öğrencilerin mesleğe yönelik olarak bir üst basamaktaki öğrenim kurumlarına yönelmelerinde rehberlik edecek niteliktedir.					
20-Çeşitli iş ve mesleklerin önemini kavratır niteliktedir.					

İÇERİK					
Konular;	Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum
1- Toplumun ihtiyaçlarına hizmet edebilecek niteliktedir.					
2-Öğretim ilkelerine göre düzenlenmiştir.					
3-Birbirini tamamlar niteliktedir.					
4-Öğrencilerin ilgilerini ortaya çıkarır niteliktedir.					
5-Öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkarır niteliktedir.					
6-Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerine uygundur.					
7-Öğrencilerin günlük yaşamlarında kullanabileceği niteliktedir.					
8-Öğrencilere yeni meslekleri tanıttacak niteliktedir.					
9-Öğrencilere bir üst basamaktaki öğretim kurumlarını tanıtıcı niteliktedir.					
10- Öğrencilere hayatta gerekli olacak bilgi, beceri ve tutumu kazandırır niteliktedir.					
11- Öğrencinin deney ve gözlem becerisini geliştirir niteliktedir.					
12- Öğrencinin tasarım ve çizim yapma becerisini geliştirir niteliktedir.					
13-Öğrencilerin sanat eserlerine ilgi duymalarını sağlar niteliktedir.					
14- Öğrencilerin bağımsız olarak iş yapabilme becerilerini geliştirir niteliktedir.					
15- Öğrencilerin ilgi yetenek ve kişilik özelliklerine uygun olarak düzenlenebilir niteliktedir.					
16- İş yaşamı ve çalışmaya ilişkin olumlu tutum geliştirir niteliktedir.					
17- Meslekleri tanıtmaya ve keşfetmeye yönlendirir niteliktedir.					
18- Boş zamanları değerlendirme alışkanlığı geliştirir niteliktedir.					
19- Öğrencilerin kişisel ilgi ve yeteneklerini ortaya çıkarır niteliktedir.					
20- İş ve meslek seçimini etkileyen faktörleri araştırmaya yöneltir.					

ÖĞRETME ÖĞRENME SÜREÇLERİ					
	Tamamen katılıyor	Katılıyor	Kısmen katılıyor	Katılmıyor	Hiç katılmıyor
1-Programda verilen işleniş örnekleri yeterlidir.					
2- Programda verilen işleniş örnekleri açık bir dille yazılmıştır.					
3-Programda verilen örnek işlenişlerde işlem basamakları uygun sıralanmıştır.					
4- Programda verilen örnek işlenişler uygulanabilir niteliktedir.					
5-Eğitim durumları öğrenci merkezli düzenlenmiştir.					
6-Kullanılması önerilen araç-gereçler amaçların gerçekleştirilmesine yardımcı olacak niteliktedir.					
7- Kullanılması önerilen araç-gereçler öğrencilerin dikkatini çekebilecek niteliktedir.					
8- Kullanılması önerilen araç-gereçler kolay elde edilebilir niteliktedir.					
9- İş (teknoloji) eğitimi dersine ayrılan haftalık ders saati süresi yeterlidir.					
10- Fiziki koşullar dersin işleniş için yeterlidir.					
11- Sınıf mevcutları ders işlenişine uygundur.					
12- İş Eğitimi dersi mevcut durumu ile milli eğitimin amaçlarına hizmet eder niteliktedir.					
13- Çalışılacak projeler gelişen iş ve meslek alanlarını dikkate alarak belirlenmiştir.					
14- Bir işin yapımında ayrıntıların önemini vurgular niteliktedir.					
15- Bir problemin çözümünde alternatif çözüm yollarının olabileceğini gösterir niteliktedir.					
16- Bir problemin çözümünde teknoloji kaynaklarını kullanırmaya yöneltir niteliktedir.					
17- Bir problemin çözümünde bilimsel yöntemleri kullanmaya yönlendirir niteliktedir.					
18- Birlikte iş yapma ve paylaşma becerilerini geliştirir niteliktedir.					
19- Toplumsal ve teknolojik gelişmelerin iş yaşamını nasıl etkilediğini araştırmaya yöneltir.					
20- Mesleklerin birbiri ile ilişkilerini anlamalarına yardımcı olur.					
21- İş ve meslek seçimini etkileyen çevre faktörlerini araştırmaya yöneltir.					
22- Sınıf içerisinde çalışma dünyası betimlenebilir niteliktedir.					

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME					
Örnek Ölçme Soruları;	Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum
1- Amaçların gerçekleşip gerçekleşmediğini test edecek niteliktedir.					
2- Öğrenci başarısını test edecek niteliktedir.					
3- Açık bir dille ifade edilmiştir.					
4- Öğrenci seviyesine uygundur.					
5- Kolaydan zora doğru sıralanmıştır.					
6- Soru sayısı amaçları ölçebilecek yeterliliktedir.					
7- Yazılı yoklama tarzında olmalıdır.					
8- Sözlü yoklama tarzında olmalıdır.					
9- Çoktan seçmeli tarzında olmalıdır.					
10- Uygulama tarzında olmalıdır.					
11- Ödev-proje tarzında olmalıdır.					
12- Karar verme becerilerini test edecek durumlar oluşturulmalıdır.					
13-Birlikte çalışma ve paylaşma becerilerini test edecek ortamlar oluşturmalıdır.					
14- Amaç belirleme plan yapma becerilerini test etmelidir.					

Sizce İş (Teknoloji) Eğitimi dersinin hedeflerine ulaşabilmesi için neler yapılabilir?

(Kağıdın arka yüzünü de kullanabilirsiniz.)

Ek 3**GÖRÜŞME SORULARI**

1. İş eğitimi dersi öğrencilerin meslek tercihlerinde önemli bir rol oynamakta mıdır? Nasıl?
2. İş eğitimi dersinde uygulanan projeler öğrencilerin iş hayatını öğrenmelerine bir katkı sağlamakta mıdır? Nasıl?
3. İş eğitimi programı öğrencilerin meslekleri tanımalarına yardımcı olmakta mıdır? Nasıl?
4. İş eğitimi dersi toplumun değişen beklentilerine göre öğrencilerin yetişmesine yardımcı oluyor mu?
5. İş eğitimi dersinde kullandığınız yöntemler nelerdir?
 - Kullandığınız bu yöntemlerin meslekleri tanıtmaya katkısı var mı?
 - Varsa nasıl?
 - Yoksa nasıl?
6. Bir üst basamaktaki öğrenim durumlarının türleri ve meslekler arasındaki ilişkiler hakkında öğrenciler bilgilendiriliyor mu?
7. Mesleki yönlendirmede iş eğitimi dersinin önemi ve yeri nedir?

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : İlkay SARIGÖL
Doğum Yeri ve Yılı : Akçadağ/ Malatya 1978
e-mail : silkay9@hotmail.com

ÖĞRENİM DURUMU

Yüksek Lisans : Çukurova Üniversitesi
 Sosyal Bilimler Enstitüsü
 Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı 2002-2005

Lisans : 100. Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi
 Sınıf Öğretmenliği Bölümü 1996-2000

Lise : Bingöl Anadolu Öğretmen Lisesi 1992-1996

Orta Okul : Kilis Kız Öğretmen Lisesi 1989-1992

İlkokul : Malatya Alaçayır İlkokulu 1987-1989
 Adana Yeşilyuva İlkokulu 1984-1987

ÇALIŞMA HAYATI

1. Cumhuriyet İ.Ö.O./ Mersin 2003-2005

2. Adanalıoğlu Mehmet Canbolat İ.Ö.O./Mersin 2002-2003

3. İlköğretim Genel Müdürlüğü (Yönlendirme Komisyonu) 2001-2002

4. Kurtalan Atatürk İ.Ö.O./ Siirt 2000-2001